

**2006-2018 YILLARI ARASINDA MESLEKİ RESİM-İŞ EĞİTİMİ
ALANINDA TAMAMLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BAZI
DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

Aylin Akdoğan

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
UYGULAMALI SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MART, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Aylin
Soyadı : AKDOĞAN
Bölümü : Mesleki Resim İş Eğitimi
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : 2006-2018 Yılları Arasında Mesleki Resim-İş Eğitimi Alanında Tamamlanan Lisansüstü Tezlerin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

İngilizce Adı : Examination of Graduate Theses Completed in the Field Of Vocational Painting-Business Education Between 2006-2018 in Accordance With Some Variables

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm bölümlerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın

Adı Soyadı:

Aylin AKDOĞAN

İmza:

.....

JÜRİ ONAY SAYFASI

Aylin AKDOĞAN tarafından hazırlanan “2006-2018 Yılları Arasında Mesleki Resim-İş Eğitimi Alanında Tamamlanan Lisansüstü Tezlerin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Mesleki Resim İş Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Gültekin AKENGİN

(Sanat ve Tasarım Fakültesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi) .....

Üye: Prof. Birsen ÇEKEN

(Sanat ve Tasarım Fakültesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi) .....

Üye: Prof. Dr. İsa ELİRİ

(Güzel Sanatlar Fakültesi, Kırıkkale Üniversitesi) .....

Tez Savunma Tarihi: 16/05/2019

Bu tezin Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Mesleki Resim İş Eğitimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Selma YEL

.....

TEŞEKKÜR

Eğitim hayatımın her aŐamasında bana ışık tutan tüm öğretmenlerime ve tamamlamıŐ bulunduğum tezimde bana yol gosteren saygıdeğer hocam Doç. Dr. Gültekin AKENGİN'e sonsuz teŐekkürlerimi bir borç bilirim. Bugün ve geçmişte her anlamda maddi manevi beni yetiŐtiren aileme, kaynak önerme ve tarama konusunda yardımcı olan herkese teşekkür ederim.

Çalışmaları ve őahsiyeti ile kendime örnek edindiğim Prof. Dr. İsa ELİRİ hocama saygılarımı ve sevgilerimi sunar teşekkür ederim.

**2006-2018 YILLARI ARASINDA MESLEKİ RESİM-İŞ EĞİTİMİ
ALANINDA TAMAMLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BAZI
DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Aylin AKDOĞAN

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MART, 2019

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan lisansüstü tezleri bazı değişkenlere göre incelemek ve analiz etmektir. Bu amaç doğrultusunda 2006-2018 yılları arasında Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi Otomasyon sisteminde kayıtlı olan lisansüstü tezler (64 tez) farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel çalışma yöntemi-doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları kız öğrencilerin Mesleki Resim İş Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programını erkeklere oranla daha çok tercih ettikleri ve bu alandaki mezuniyetleri dikkate alınarak alana daha fazla katkı sağladıkları, 2009 yılında en fazla, 2017 yılında en az tezin tamamlandığı, en fazla tercih edilen tez konusunun “Eğitim-Öğretim Programları” alanında en az tercih edilen tez konusunun da “Resmin Yaşama Etkisi” olduğu, tamamlanan tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerinden nitel araştırmaların çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Mesleki Resim-İş Eğitimi, Tez, Değişken
Sayfa Adedi : 90
Danışman : Doç. Dr. Gültekin AKENGİN

**EXAMINATION OF GRADUATE THESES COMPLETED IN THE
FIELD OF VOCATIONAL PAINTING-BUSINESS EDUCATION
BETWEEN 2006-2018 IN ACCORDANCE WITH SOME VARIABLES**

(Master Thesis)

Aylin AKDOĞAN

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

MARCH, 2019

ABSTRACT

The aim of this study is to examine and analyze the graduate theses completed in the field of vocational painting education in Gazi University. For this purpose, the postgraduate theses (64 theses), which were completed in the field of vocational art education and registered in YÖK National Thesis Center Automation System between the years of 2006-2018, were examined in terms of different variables. In this study, descriptive study method, document analysis method is used. The results of the study show that the men and that they make more contributions by taking into account their graduation in this field. In 2009 the most and in 2017 at least completed the thesis. It is determined that the most preferred thesis subject in the field of "Education Programs" is "The Effect of Painting on Life" and the qualitative research is the majority of the research methods used in the completed theses.

Key Words : Vocational Art Education, Thesis, Variable
Page Number : 90
Supervisor : Doç. Dr. Gültekin AKENGİN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4.Sınırlılıklar.....	3
1.5.Tanımlar	4
BÖLÜM II.....	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1.Sanat.....	5
2.2.Sanatın Varlığı	7
2.3.Sanatın Türleri.....	9
2.4.Sanatın Genel İlkeleri.....	12

2.5.Sanatın Amacı	13
2.6. Sanatın İşlevi	14
2.7.Sanatın Gerekliliği	16
2.8. Sanat Eğitimi	20
2.8.1.Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi	28
2.8.1.1.Ortaöğretim Programlarında Sanat Eğitimi Dersi	32
2.8.1.2.Ortaöğretim Kurumlarında Sanat Tarihi Eğitiminin Gelişimi	33
2.8.1.3.Yükseköğretim’de Sanat Tarihi Eğitimi.....	44
BÖLÜM III	51
YÖNTEM.....	51
3.1. Araştırmanın Modeli	51
3.2. Evren ve Örneklem	51
3.3. Verilerin Toplanması.....	52
3.4. Verilerin Analizi.....	52
BÖLÜM IV	53
BULGULAR VE YORUM	53
BÖLÜM V	65
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
5.1. Sonuçlar	65
5.2. Öneriler	67
KAYNAKÇA	68

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. <i>Tezlerin Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	53
Tablo 2. <i>Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyet ve Yıllara Göre Dağılımı</i>	55
Tablo 3. <i>Mesleki Resim-İş Eğitimi Lisansüstü Mezunlarının Lisans Programlarının Cinsiyete Göre Üniversitelere Dağılımı</i>	57
Tablo 4. <i>Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Mezun Oldukları Lisans Programlarına Dağılımı</i>	60
Tablo 5. <i>Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Tez Konularının Cinsiyete Dağılımı</i>	62
Tablo 6. <i>Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Kullandığı Araştırma Yöntemleri</i>	63

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Mesleki Resim-İş Eğitimi Alanında Tamamlanan Cinsiyete Göre Sayı ve Yüzdeler Dilimleri.....	54
<i>Şekil 2.</i> Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Yıllara Dağılımı.....	57
<i>Şekil 3.</i> Mesleki Resim-İş Eğitimi Lisansüstü Mezunlarının Lisans Programlarının Cinsiyete Göre Üniversitelere Dağılımı.....	59
<i>Şekil 4.</i> Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Mezun Oldukları Lisans Programlarının Dağılımı	61
<i>Şekil 5.</i> Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Tez Konularının Dağılımı	63
<i>Şekil 6.</i> Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Kullandığı Araştırma Yöntemleri	64

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Eğitimin niteliği bir ülkenin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde etkili olmaktadır. (Aydın, 2003). Bundan dolayı eğitim, bilim, teknoloji alanında yapılan çalışmaların önemi her geçen gün artmaktadır. Bütün alanlarda yapılan araştırmalar yenilerine örnek teşkil etmekte ve eğitim, bilim, teknoloji seviyeleri artış göstermektedir. Bundan dolayı eğitim alanında çalışmalar izlendiğinde bireylere öğretilmesi gereken en önemli kavramın bilimsel yöntem becerileri olduğu bir gerçektir (Ayaz & Söylemez, 2015). Üniversiteler de bundan dolayı bilimsel yöntemlerin en fazla kullanıldığı kurum olmakla birlikte öğretildiği kurum olarak da bilinmektedir. Bundan dolayı lisansüstü eğitim üniversitelerde önemli görülmekte, ulusal bilim ve insan yetiştirmede önem arz eden bir yapı barındırmaktadır. (Karaman & Bakırcı, 2010). Önem barındıran üniversitedeki bu nitelikler toplumda bulunan insanların kendilerini geliştirmelerine olanak sağlarken aynı zamanda da lisansüstü eğitimle de eğitimin pekiştirilmesi adına olumlu sonuçlar doğurmaktadır. (Bozan, 2012). Bilimsel çalışmalar lisansüstü eğitim ile yapılmakta ve geliştirilmekte bundan dolayı da her geçen gün alana yapılan katkılar artmaktadır.

Üniversiteler yukarıda bahsedilenlerden dolayı önemli bir konumdadır. Çünkü üniversiteler bilgiyi araştıran, barındıran, gelişimini sağlayan, üreten bilgi yuvalarıdır. Üniversitelerin yaydığı bu bilgiler çeşitli kademedeki eğitim düzeyleri ile topluma yayılmaktadır. Lisansüstü eğitim de lisansı tamamlayan bireylerin bilim alanında uzmanlaşmak adına yaptıkları yüksek lisans ile devam etmekte bireyin alanında uzmanlaşması da bu sayede gerçekleşmektedir. Bu eğitim sayesinde bireyler olaylara farklı bir bakış açısı ile bakmakta, ezberden uzaklaşarak bilim adına ortaya bir şeyler koyabilmekte inceleme, yorumlama, analiz ve benzeri beceriler kazanmaktadır (Tuzcu,

2003). Lisansüstü eğitimin sonucunda sosyal yetkinlik, alana özgü beceriler, iletişim gücü, öğrenme yetkinliği, sorumlulukları yerine getirebilme düzeyi, bağımsız çalışmalar yapabilme ve bilim insanında bulunması gereken nitelikler kazandırılmaktadır. (Aslan, 2010).

Üretilen yayınlar ve yapılan bilimsel araştırmalar da bundan dolayı bilim dünyasının önemli iletişim araçları olmaktadır. Öğretim elemanı ihtiyacının üniversitelerin artmasına bağlı olarak lisansüstü eğitim önem kazanmakta ve bu eğitime yönelik talepler de her geçen gün artış göstermektedir. Bu artış da dolayısıyla alanda yapılan tezlerin artmasını sağlamaktadır. Tezlerin artması bilim adına önemli bir gelişme gibi görülse de yapılan çalışmaların bilime her zaman katkı sağladığı ya da sağlayacağı söylenemez. Nicelik olarak artış yaşansa da nitelik olarak aynı artışın sağlanamaması önemli bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Her alanda bilgi üretilebilir; fakat üretilen her bilginin bilimsel bilgi niteliği taşıdığı söylenemez (Benligiray, 2009).

2006-2018 yılları arasında Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan lisansüstü tezlerin bu bakımdan incelenmesi, tezlerin alana ve bilime katkılarının ortaya konması bu araştırmayı doğuran sebeplerdendir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan lisansüstü tezleri bazı değişkenlere göre incelemek ve analiz etmektir. Bu amaç doğrultusunda Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi Otomasyon sisteminde kayıtlı olan lisansüstü tezler farklı değişkenler açısından incelenmiştir.

Araştırmanın amacına uygun olması için aşağıdaki soruların cevapları araştırılmıştır:

1. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan lisansüstü tezlerin cinsiyete göre dağılımı nasıldır?
2. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan tezlerin yıllarının cinsiyete göre dağılımı nasıldır?
3. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında lisansüstü eğitimini tamamlayan öğrencilerin mezun oldukları üniversitelerin (lisans) cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

4. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında lisansüstü eğitimini tamamlayan öğrencilerin mezun oldukları lisans programlarının cinsiyete göre dağılımı nasıldır?
5. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında lisansüstü eğitimini tamamlayan öğrencilerin tez konularının cinsiyete göre dağılımı nasıldır?
6. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında lisansüstü eğitimini tamamlayan öğrencilerin araştırma yöntemlerinin cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim İş Eğitimi alanında tamamlanan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, öğrencilerin araştırma yönelimlerini ortaya koymak, 2006-2018 yılları arasında tamamlanan bu tezlerin Mesleki Resim-İş Eğitimi alanına katkısını tespit etmek açısından önemlidir. Bu çalışma bundan dolayı üzerinde çalışılması ve bulguların ortaya konması açısından önem taşımaktadır. Analiz edilen tezlerin bilimsel süzgeçten geçirilmesi, bu alandaki öğrencilere yol gösterici olması, yapılan çalışmaların güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya konması hususunda önemli bilgiler sağlamaktadır. (Reyes & Kazdin, 2008). Yapılan bu araştırma 2006-2018 yılları arasında (13 yıl) tamamlanan lisansüstü (yüksek lisans) çalışmaların değerlendirilmesine imkan sağlamıştır.

1.4.Sınırlılıklar

2006-2018 yılları arasında Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan tezlerin bazı değişkenlere göre incelendiği bu araştırma;

- 1) YÖK Ulusal Tez Merkezi'nin veri tabanında bulunan ve Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan tezler ile sınırlıdır.
- 2) Bu alandaki yüksek lisans tezleri ile sınırlıdır.
- 3) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ile sınırlıdır.
- 4) 2006-2018 yılları ile sınırlıdır.

1.5.Tanımlar

Eğitim: Eğitim, yetişmiş nesiller tarafından, henüz sosyal hayat için olgun hale gelmemiş bulunan nesiller üzerinde yapılan her çeşit etkidir.

Sanat Eğitimi: Kavramsal ve genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal; okullarda güzel sanatlara ilişkin ders ve etkinlikler bütünü, estetik eğitimidir (San, 1985).

Lisansüstü: Lisans derecesiyle mezun olan bireylerin kendi alanında ya da ilgilendiği bilim dalında yüksek lisans veya doktora öğrenimi yapmasına olanak veren, uzmanlaşma olanağı sunan, üst eğitim programı olarak görülen bir düzeydir.

Mesleki Resim-İş Eğitimi: Kurum, kuruluş, eğitim kurumlarında öğrenci ya da yetişkin bireylere meslekleri ile ilgili eğitim verilen resim bölümüdür. Mesleki Resim İş Eğitimi ile ilgili tutum, davranış, bilgi ve becerilerin, belirli bir yaş düzeyindeki öğrenci gruplarına hangi metot ile öğretiliceği MEB tarafından onaylanan mevzuat ve öğretim programları ile belirtilmiştir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Sanat

Bugünün anlaşılması, geçmişte yapılanları ve olanları bilmekle olanaklıdır. Tarih, kalıcı belgelerle geçmişimizden bilgiler vermektedir. İnsanların düşünce ve duygularını ifade ettiği yazıdan farklı en önemli bilim ise sanattır. Bu sebeple yazının ortaya çıkmasından önceki dönemler hakkında sanat eserleri kalıntıları ile bilgi kazanılmaktadır. Bunun yanı sıra yazı bir dil ile bağlantılıdır, yazının kapsamını herkes anlayamaz. Ancak sanat bilimi diller üstü, herkese hitap edecek güçte ve çapta bir ifade alanına sahiptir. Bu sebeple sanat, tarih dönemleri boyunca da önemli bir iletişim ve anlatım alanı olma önemini korumakta ve sürdürmektedir (Aytaç, 1981). Bireylerin mağara içinde yaşadıkları çağlarda duvarlara çizdikleri resimlerden, sanat biliminin çok eski dönemlerden beri varolduğu görülmektedir.

İnsanlar teknolojik gelişmelerden habersiz, zorluklar içinde oldukları çağlarda da kile biçim vermiş, farklı becerileri kullanarak heykelticiler yapmışlardır. Güçlükler, imkansızlıklar bile bireylerin kendilerini ifade etmelerine engel olamamış, sanat geçmişten günümüze devamlı bir şekilde var olmuştur. Bireylerin bu aşamaya gelinceye kadar geçirmiş oldukları evrimi anlamada önemli etkisi bulunan sanatın birçok tanımı yapılmıştır. Halkların arasında da sanat bilimi sözcüğü, insanların gereksinimlerinin karşılanması hususunda öğretilen, yapılan iş manasında kullanıldığı gibi; marifet, hüner, ustalık anlamları da taşımaktadır. Halklar arasında zanaat ve sanat kavramları karıştırılmaktadır. Bu karışıklığı gidermek için güzel sanat adı verilen sanat özetle “bireylerin, doğa karşısındaki düşünce ve duygularını çizgi, ses, renk, biçim gibi durumlarla aktardıkları ruhsal bir öğretiler” diye tanımlanabilir. Sanat tanımı genellikle

görsel ve plastik dediğimiz sanatlar manasında da kullanılmaktadır. Hem görsel hem de plastik sanatların benzer özelliklerinde, özgünlüğün oluşturulması, hoş giden köprülerin oluşturulması gayesi yatmaktadır. Sanat bilimi, insan ile nesnel durumlar içindeki estetik ilişkidir. Hegel, sanatsal durumlar için bilinç dışı bir program olup, “bir ucunun doğaya öteki ucunun insana bağlı” olduğunu ifade eder. Sanat bilimini ise “duygunun madde içindeki görünmesi” şeklinde tanımlamaktadır. Her türlü sanat ifadesinde, şekil verme ile hoş gitme, başkalarını etkileme ve aktarabilme tanımları yer almaktadır. Şekil verme, etkileme, ifade etme ve hoş gitme esnasında, sanat yapan birey ile sanatı algılayan bireylerin oluşturduğu birer toplum çevresi ve bu çevredeki anlayış, duyuş ve değer yargıları açısından ortaklıklar oluşturacaktır. Böylece sanat bilimi, belli bir çağın, belli bir çevrenin, belli bir topluluğun kendini anlatış ile biçim tarzı da sayılmakta ve o çevreyi temsil etme önemi taşımaktadır (Aytaç, 1981). Tarihsel açıdan sanat kavramı tartışması yapılması 19. yüzyılın sonlarında gündeme gelmektedir. O ana kadar, bilimsel olaylarda olduğu gibi sanat biliminin sınırlandırılmış net bir tanımını yapmak imkansızdır. Dolayısıyla geçmişteki estetikçiler ve düşünürler sanat biliminin özüne ilişkin net bilgilerden çok tartışmalar ve varsayımlar üzerinde yoğunlaşmışlardır. Sanat biliminin evrensel özellikleri net bir tanım yapılmasını engellemektedir. Bunun yanı sıra, tarih boyunca her kültür çağı ve alanı kendine has, bir daha tekrarlanmayan bir sanat oluşturmuştur. Bundan dolayıdır ki Mısır Uygarlığı’nın sanat bilimi hemen tanınmaktadır. Bir Antik Roma yapıtı, sözgelimi Yunan sanatından derhal ayırt edilebilmekte olup ya da Osmanlı Sanatı’nın hangi eserleri Selçuklu Sanatı’ndan esinlendiği net şekilde söylenmektedir. Sanat biliminde eskiye dönme isteği, taklit etme isteği, yeni üründe, en azından duygusal anlatımı farklı kılmaktadır. Yani o eseri sanat ürünü olmaktan çıkarmakta olup ya da taklit biçimine koymaktadır. Sanatın ifade edilmesine ilişkin bir diğer zorluk ise, sanat eseri alıcılarının ortaya koyduğu ifadelerden doğmuştur. Oscar Wilde’ın söylediği gibi “Cisimlerin etrafı onu izleyenlerin kültürel seviyelerine göre değişir.” Bu sebeple de sosyokültürel grupla ya da sınıflar arasında, bazı zamanlar işin içinden çıkılamayacak ölçüde sanat sorunları, sanat anlayışları oluşmuştur. Bu farklılıklardaki düşünceler bir yana bırakılsa dahi, yine de ortak ölçüde de buluşmak, neredeyse imkansız gibidir. Bir diğer olayda ise sanat bilimi güzel ile eşdeğer düşünüldüğünde en klasikleşmiş söyleyişlerden biri ortaya çıkmaktadır: “Zevkler ve renkler tartışılmaz.” Bu da, “Sanat nedir?” sorusunun en ciddi, en önemli darboğazını oluşturur (Erinç, 1998). Gombrich, Sanatın Öyküsü isimli kitabında sanat bilimini ve sanatı şöyle tanımlamaktadır: “Sanat denilen durum yoktur baktığınızda, yalnızca

sanatçılar olmalıdırlar; yani bir dönemler renkli topraklarda bir mağaranın duvarlarına yapılabildiklerince bizon resimleri çizen, bugünse boya alıp reklam figürleri yapan ve yüzyıllardan bu yana daha birçok sanatlar oluşturan insanlar... Tüm bu programların sanat diye tanıtılmasında hiçbir sakınca olmamakta, yeter ki bu tanımın zaman ve yere göre birbirinden farklı anlamlara gelebildiği unutulmasın ve sanat biliminin varolmadığının bilincinde olunmasından kaynaklansın” (Gombrich, 1986:4) Günümüzde de sanat bilimi ile ilgili birçok farklı tanım yapılmıştır. Gerçek olan bireylerin sanatı hayatları içine alması, sanatı kabullenen bireyler olması, duyarlı, bilinçli bir toplum düzeyi oluşturabilmeleridir. İnsan düşüncesinin en kuvvetli, en doğal ihtiyacı eşya ve olaylara estetik bir şekil verme çabasıdır. Düzensizlik, karışıklık insan düşüncesini ilgili problemlerin çözümüne karşın arayışlar içine sokmaktadır. Kompozisyon oluşturma, düzen oluşturma ise bireyin kendi oluşumunda vardır. Bu açıdan sanat, bir sezgi, bir düzenleme olayıdır. Ayrıca dıştan ve içten gelen her türlü etkinin, baskının en doğru yol olarak ortaya çıkardığı, estetik özelliklere sahip has bir üründür. Sanat; toplum ve doğanın yansıması, anlamlı şekil yaratma, seyircide uyanan duygu, beğenilerin dışı vurumu gibi farklı biçimlerde algılansa da, özünde güzellik yani estetik beğeni durumu söz konusudur. Önemli birer iletişim aracı olan sanatın bireyin yaşamı ile bütünleşen, toplumsal ideal ve değerlerin belirlenmesinde, toplum kültürünün oluşturulmasında önemli görevleri bulunmaktadır. Bundan dolayı sanat bilimini anlama zorunluluğu bulunmaktadır. Sanat bilimini anlamak ise sanatın ne için varolduğunu anlamaktan geçmektedir.

2.2.Sanatın Varlığı

- Sanat bilimi, bireyler arasında iletişimin bir sebebi olarak vardır.
- Sanat bilimi, duyulara yönelik dikkat çekici hazlar sağlayan ifade etme duygusunun bir yansıması olarak vardır.
- Sanat, bireye yaşama sevgisi vermek amacıyla vardır.
- Sanat, bireyin manevi duygusunun içinde yaşayıp oluştuğu ortamı, akli ölçü olarak aydınlatan bir uğraşma alanı oluşturmak için vardır.

- Sanat, bireyin kendi insanlığını oluşturması için vardır.
- Sanat bilimi, salt varoluş sebebiyle, bireyin hayata bakışını etkileyip duygularını etkileyen, duygularına devinim kazandırmayı amaç edinen bir araç işlevi görmesi için vardır.
- Sanat, insan hayatının dengelerini oluşturmak için vardır (Artut, 2001, s.19).

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin 6-8 Mayıs 1991 tarihinde gerçekleştirilen “lkelerin Kalkınmasında Sanat Biliminin Yeri” konulu 3. Ulusal Sanat Sempozyumunda şu genel sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Sanat bilimi, ülke kalkınmasını doğrudan oluşturmakla beraber, topyekn kalkınmanın gerçekleşebileceği uygun ortamı hazırlar. Sanat bilimi ile beraber durağan düşünen bireyler daha geniş bir pencereden bakmayı öğrenirler. retken, yaratıcı, sanatı özümsemiş bireylerin oluşturduğu ülkelerin gelişmeye açık oldukları görülmektedir.

2. Sanat bilimi, topluma olgunluğu, yaratıcılığı ve güzelliği öğretirken bir taraftan da bireysel özgürlük, sorumluluk, disiplin gibi kavramlara hazırlayarak insanları eğitir. Suç oranının fazla olduğu ülkelerde sanatsal programlar arttığında suç oranında azalma, ülke huzurunda artış izlenmiştir.

3. Sanat biliminin yukarıda değinilen görevleri yerine getirebilmesi sağlamak için,

a-) İlköğretim ve ortaöğretimde müzik ve resim derslerinin iyi not baskısından kurtarılarak, güzel sanatların bireyin hayatının olağan bir parçası olmasını oluşturacak şekilde işlenmesi gereklidir. Günümüzde ne yazık ki bu sylenilenlerin genellikle gerçekleştirilmediği görülmektedir. En büyük sorunlardan biri de branş ğretmen adaylarının yerine, branş dışı ğretmen adaylarının dersi alması olmaktadır. Genellikle sanat bilimi deneyimine sahip olmayan ğretmen adayları, iş eğitimi ve resim derslerini aldıklarında hem yeterli deneyime sahip olmadıklarından hem de bu durumları nemsemediklerinden kendi aldıkları ders içeriklerini işlemektedirler. Bu durumda öğrenciler sanat bilimi eğitiminden mahrum bırakılmaktadırlar.

b-) İlköğretimde ve ortaöğretimde güzel sanatlar açısından kol programlarının şitlendirilerek devamlılığın sağlanması; gerekli altyapının oluşturulması ve eldeki fırsatların verimli bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Birçok kurumda kol programları yetersiz bir biçimde yürütülmektedir. Oysa ğrencilere fırsatlar sağlandığı, yarışmalar oluşturulduğu, sergi açma, proje yapma, tasarım imkânı verildiği; bunların toplumda

öğrenciler tarafından hazırlanmasının sağlandığı zamanlarda ulaşılmak istenilen gaye gerçekleşmiş olacaktır.

c-) Üniversiteler bünyesinde oluşturulan güzel sanatlara karşın potansiyelin devamlı olarak değerlendirilmesi ve hem çevreye, hem öğrencilere çalışmaların oluşturulması gereklidir. Üniversitelerde de öğrencilere grup ya da bireysel halinde tasarım sanatı yarışmaları düzenlenip, elde ettikleri sonuçlar değerlendirildikten sonra toplumda uygulama fırsatı tanınmalıdır. Özellikle güzel sanat eğitimi verilen üniversitelerde toplumda uygulama yapma fırsatının tanınması daha da önem kazanmaktadır. Kendini ifade etme deneyimini kazanmış olan üniversite öğrencisi bilgi-becerilerini iyileştirmeye istekli, çalışmalarında yapıcı ve yaratıcı olacaktır.

d-) Basın, televizyon ve radyonun çevrenin sanatsal dinamiğini geliştirmek ve oluşturmak için yoğun ve özenli olmaları gerekmektedir. Çevrenin geneline bakıldığı zaman en önemli iletişim aracı olarak televizyon görülmektedir. Bu sebeple oluşturulan programlarda bireyleri sanat bilimi hakkında bilgilendirebilecek, sanat bilimi eğitimi verebilecek yayın kuruluşlarına daha çok yer ayrılması gerekmektedir.

4. Sanatın yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için yeterli olan yasal oluşumlar tamamlanmalıdır.

5. Uygar ve çağdaş aydınlara sahip olmak ve onların sanat biliminin itici gücünü yoğun ve yaygın bir şekilde günlük hayata katabilmeleri için temel bir felsefeye gereksinim vardır.

6. Çevre içinde farklı sanat dallarının özellikleri arasında ayırım yapılmamalıdır.

7. Ülke sanatının bugünkü durumu ise tek boyutlu birer bakışla ne haksız olarak eleştirilmeli, ne de gereksiz olarak yükseltilmelidir. İçerisinde bulunulan sanat yaşamı ve sahip oldukları sanat potansiyeli geniş boyutlu birer bakış açısından ve farklı temel bir felsefi durumdan yola çıkılarak eleştirilmeli ve ileriye dönük düzenlemeler bu duruma göre atılmalıdır.

2.3.Sanatın Türleri

Güzel sanat türleri genel olarak plastik açıdan, özelliklerine, kullandıkları araçlara, yöntem araç ve gereçlerine göre sınıflandırılmaktadır. Yalnız bazı sanat bilimi kuramcıları, sanat programlarında böyle bir sınıflandırma oluşturulmasının yanlış olduğunu öne sürmüşlerdir. Croce, sanat bilimini estetik adlandırmanın anlamsız olduğunu, bu olayla ilgili tüm

bilinenlerin unutulmasını sınıflandırma yolundan açıklamıştır. Dewey'in de buna ortak bir bakış açısı olmuş; sanat biliminin hiçbir doğru yoldan kendi kapsamınca belirlenmeyen bir "içsel program niteliği" olduğu görüşlerinden yola çıkan bu Amerikalı estetikçi ve düşünür sanatın kesinlikle kendi içerisinde ayrıştırılamayacağı sonucuna varmıştır (Artut, 2001). Yalnız bu konuyla ilgili farklı durumlar olmakla birlikte sanatsal programların tanımlanmasında, daha iyi anlamlandırılmasında genel bakış, böyle bir adlandırmanın gerekli olduğu şeklindedir.

Görsel Veya Biçimsel (Plastik) Sanatlar

Maddeye şekil verilmesi, hacmi, kitesi olan ya da bu etkiyi verebilmesi, zamana bağlı olamayan sanatlardır. Bunlar da: Mimarlık, heykel, resimdir.

Sessel (Fonetik) Sanatlar

Söze ve sese şekil verilmesi ve görsel sanat eserlerinin aksine, zamana bağlı olması anlaşılmaktadır. Bunlar da: Edebiyat, müziktir. Sessel sanat eserleri, işitildiği veya söylendiği sürece vardır. Çalma, okuma, söyleme, işitme bittiği zaman son bulmaktadır. Fakat işitme duyusu açısından algılanması dinleyicilerin teker teker varlığına ait olmaktadır. Bir resmin tümü görülebilmektedir yalnız, bir şiirin tüm heceleri, tüm sözcükleri algılanamamaktadır. Bir müzik parçasının notalarını birbirine bağlayan ardından çalındığında ne olduğunun anlaşılmasını sağlamaktır. Bu nedenle sessel bir sanat bilimi eserinin oluşması, her bir ses bir öncesinin anlaşılmasını oluşturacak kadar bir zaman geçtikten sonra gerçekleşmektedir (Güvemli, 1968).

Dramatik Sanatlar

Tüm sanat dallarından faydalanarak yapılan, hem görsel sanatların hem de sessel sanatların özellik ve görüntülerinden faydalanmanın dışında bu ilkeleri hareket halinde şekillendiren, bale ve tiyatro gibi sanatlardır. Dramatik sanatlara sessel ve görsel sanatların birleşiminden doğdukları için "birleşik sanatlar" da denilmektedir. Fakat dramatik sanatlar ise bu her iki sanat bilimi dalının özelliklerini kendi sanatında toplamasının yanı sıra yeni bir nitelik de elde etmiştir. O da, bu sanat bilimi grubuna esas karakterini veren kazanımdır. Mekân, zaman ve hareket içinde yer değiştirmek demektir (Aytaç, 1981).

Bunların dışında çalışma, yöntem ve sanat alanları bakımından da sınıflandırmalara ayrılmıştır:

Süsleme Sanatları

Maddeye estetik bir değer kazandırmak amacıyla birkaç veya tek kişinin çalışması sonucunda ortaya konan sanat bilimi kollarına süsleme sanatları denmektedir.

Uygulamalı (Tatbiki) Sanatlar

Bu sanat bilimi grubu güzel sanatı oluşturmakla birlikte faydalı olma amacı da taşımaktadır. Görsel sanat dalından farklı olarak, beraberce bir çalışma oluşturulmasında eser ortaya konulmaktadır. Sanatçının yaptığı teknik programı alanına koymaktadır. Sanatçının yaptığı eseri uygularken oluşturduğu çalışma, teknik beceriye, yani kazanılmış olunan el becerisine dayanmaktadır. Sanatçının eseriyle sınırlanmış bir yapıttır. Sanatçı edebi eseri yaratmakta, teknik personel ise o eseri en güzel şekilde uygulamaktan sorumlu tutulmaktadır. (Güvemli, 1968)

Uygulamalı (Tatbiki) Güzel Sanatlar

“Uygulamalı güzel sanatlar” kavramındaysa teknisyen ile sanatçının özelliklerini bir insanda birleştirmek gayesi yatmaktadır. Bu da sanatçının önüne farklı modern teknikler ve malzemeler koyarak, sanat bilimini, uluslararası bir anlayışta, toplumun faydasını kullanarak elde etmesini sağlamaktır. Bu düşünceleri gerçekleştirebilmek adına endüstriyle birlik içinde çalışılır (Güvemli, 1968). Bunların önemli ölçüde beceri ve ustalık gerektiren zanaat tanımı ile karıştırılmaması gerekmektedir. Edman’a (1977) göre güzel sanatlarla zanaat arasındaki en büyük fark bir cümle ile bu şekilde açıklanabilir: “Güzel sanatlar bizleri dolaysız olarak, zanaatsa dolaylı bir şekilde tatmin eder.” El sanatları daha çok farklı bir modele göre üretilir, tasarlanır. Özellikle estetik değerler taşır, yalnız tek olma ve özgünlük özelliği aranmaz. Çok olması, türdeş olması, işlevsel ve el becerisine bağlı olması gibi özellikler ön plandadır. Tüm bunların yanı sıra ünlü bilim adamı Hegel, bir sanatı kurma gayesi içerisinde sanat bilimi türlerini tarihsel çağlara ayırır. Her tarihsel çağın kendi şartları nedeni ile kapsadığı sanatları tümel olaylar içinde sıralar.

Hegel sanatı üç çağa ayırır. Simgesel Sanat, Romantik Sanat, Klasik Sanat (Artut, 2001).

Simgesel Sanat

Düşünsel imge (hayal) ile söz aracının ifade edebileceğinden daha aşağı seviyededir. Kendileri için başlı başına duygusal ve bireysel biçimi anlatacak kadar dolaysız ve soyuttur. En önemli simgesel sanat bilimi mimaridir. Mısır Piramitleri bu bilimin en önemli örneğidir.

Klasik Sanat

Duygusal imge, düşünsel öz araçlarının somut olarak ifade ettiğinden daha yüksek seviyeye erişmektedir. Klasik sanat bilimi bu manada sanat güzelliklerinin belirginliğini temsil etmektedir. Sanat bilimi tarihinde duygusal imge, düşünsel öz aracının geçerli olarak ifade edilebilmesini, öneminin yitirilmemesini sağlamıştır. Sanat bilimi tarihinde Yunan heykelleri klasik sanatın en önemli örnekleri arasında sayılmaktadır.

Romantik Sanat

Romantik sanat bilimi, özneliğin sanatıdır. Özü bireyin kendisini, kendi ruhsal sonsuzluğu içerisinde taşıyan mutlak düşünce olmasıdır. Romantik sanat biliminin her biri ilerledikçe daha çok duygusallığa yaklaşan üç biçim alır. Bunlar; şiir, müzik ve resimdir. (Artut, 2001).

2.4.Sanatın Genel İlkeleri

- Sanat Evrenseldir, çünkü bir uygarlığın sanat üretimi var olduğu her yere yayılmaktadır. Çok eski devletlerden itibaren sanat eserlerine olağanüstü bir şekilde rastlanmıştır.
- Sanat Süreklidir, çünkü birey duygusal, düşünen bir varlıktır. Bu yüzden ki düşünce ve duygunun oluşumu insan hayatında etkili olduğundan sanat da devamlı var olmaya devam edecektir. Sanat bilimi tarihinde eseri olduğu gibi bırakan hiçbir nesil yoktur. Bireyler en zor zamanlarında olsa bile sanata fayda sağlamışlar, düşünce ve duygularını sanatsal nesnelere olarak ortaya çıkarmışlardır.

•Sanat Kalıcıdır, çünkü genelde bugüne kadar fazla değer kaybetmeden bize ulaşmayı başarmıştır. Eski çağlarda sanatın kalıcılığını ortaya koyabilmek için bizim için yapılmış olmayan sanat eserlerini anlıyor olabilmemiz gerekmektedir. Mozart'ın Donjuan'ı, Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa'sı kültürlerin ayrılmaz birer bütünü olmasını sağlamışlardır.

Eserlerin anlaşılabilmesi için küçük yaşlardan bu yana verilebilecek sanat bilimi eğitime gerek duyulmaktadır. Özellikle sanat bilimi eğitimi üzerinde ilköğretim okullarında etkin bir şekilde durulmalıdır. Bu durumda çevrede yapıcı, yaratıcı insanların sayısının artmasının oluşumu sağlanacaktır.

2.5.Sanatın Amacı

Belli bir gayenin liderliğinde başlamamıştır sanat bilimi, başlangıcı arzu ve sezgilerdir. Ünlü düşünür Fischer bu girişe, sırik elma denklemi ile açıklama getirmiştir. “Sırık (araç) giriş noktası olmaktadır. Sırık artık bir gaye uğruna, elmanın yere düşürülmesi amacı için kullanılmaktadır. Araç herhangi bir araç değildir bundan sonra; görkemli bir vasıtayla yeni bir amaç yüklenmiştir araca. Bu amaç da esas özelliklerinden biri olur amacın. Böylece sırik git gide artan bir değer kazanmaktadır. Kendisinden oluşturulan deney, farklı türlerdeki düşünme olayından önce gelen eller vasıtası ile düşünme zamanla bir gayeye dönüşmektedir.”

Tarih öncesi çağlarda bireylerin çevre içinde oluşan zayıflık durumu karşısında ihtiyaçları, dini inançları Mısır uygarlığının, ideale ulaşabilme tutkusu Yunan Uygarlığının, dini etkiler Orta Asya topluluklarının, Rönesans ile aydınlanma uğraşı Avrupa'nın, yeni topluluklarda yani modern çağlarda ise, bireylerin robotlaşması vb. durumlar ile sanat eserlerinin başlangıçlarını oluşturmuşlardır. Bu etkenler zaman içerisinde biçimlenerek gayelerini oluşturmuş ve bu yüzden eserlerine yön vermiştir. Sanat hikâyesi içerisinde şekillenip, yeni hareketler kazanan, hayat bulan eserlerin gayeleri, toplumsal yapıları oluşturan, din, kültür, tarih, teknoloji ve coğrafya gibi etkenlerden etkilenmektedirler. Sadece bu etkenler, eserlerin özündeki gayeleri oluşturmamışlardır. Kendi gayesini eserin kendisi oluşturmuştur. Bu çizgide, Schiller'in; “etkili eserler ki en önemlisi tragedya da bunlardandır, zıt bir neden olmamaktadır; çünkü bütün bunlar, tam özgür eserler değildir” (1965, s. 110) sözüyle eserin ereğine olan durumu özetlemektedir. Ünlü düşünür Edman için “eserlerin amacı, objeleri açıklamak veya objelerin bazı taraflarını göstermek değildir; objeyi, yani direkt olarak özü karalama yapma isteğidir” (1966, s. 78).

Sanat, özünü yansıtmaya yolunda amacı ve özgürlüğü içinde var olmasıdır. Demir'in dediği gibi; "kendi başına birer gayedir sanat eserleri ve tüm dolaysız etkilerden bağımsız olarak yaratılır; yaratıldıktan sonra objeleşip kendisini üretenden özgür ve ayrı olarak ortaya, yepyeni haliyle çıkmaktadır" (2009, s. 35). Ünlü düşünür Kant, Demir'in görüşünü ilerletircesine, eserin kendi dışında başka gayesi olmadığını onun yalnız gayesinin eserin kendisi olduğunu söylemektedir. Özetlemek gerekirse, eser, içeriğindeki dinamikleri sayesinde, dışsal hiçbir gayenin sağladıkları yanında olmadan, eserin kendi gayelerini oluşturan olasılıklara yer vermiştir. Bu sayede eser kendine özgün ilkeleri olan bir durum oluşturmaktadır. Toplum nasıl ki kendi kurallarını ortaya koymuş ise eserler de kendi varlıksal kurallarını ortaya koymuştur. Altınkaş'ın "sanat ve oyun" arasındaki birleşimi konuya açıklama sağlayacaktır. "Oyunda ve sanatta oluşan özgür davranış, yalnız oyundaki insanı ve sanatçıyı değil, beraberce iletişim kurduğu bütün sanatçıları da özgürleştirmektedir. Çünkü sanat da oyun gibi, amacı kendi içerisinde olan otomatik kurgusal bir davranıştır." Ne sanatta ne de oyunda bir çıkar ilişkisi söz konusu değildir. Çocuk oyunları ileriye hazırlanmak gayesi ile maksatlı bir şekilde oynanması beklenemez. Sanatçı için yeterli seviyede kalan oynanan oyunun onu doyurmasıdır. Sanatçı da sanat eserini iletirken onun beğenilmeyeceğini beğenileceğini ya da sanat eserinden ne kadar para kazanacağını beklemeyebilir. Sanat eserlerini oluşturmak sanatçının en büyük gayesini oluşturmaktadır. Oluşturma hareketleri başlı başına bir erektir sanatçı için. (Altınkaş, 2008).

Sanatçıdan bazı zamanlarda oluşturma amacı ile eserin değinilen gayeleri ölçülerinde bir bütünlük oluşturması beklenmektedir. Ünlü Düşünür Apollinaire'e göre; "sanatçının amacı, yapılmış olan eseri yapmak değil, üretmektir" (Erkul, 1996, s. 13). Bu duruma ek olarak, Erinç ise "sanatçının eser vermesindeki amaç, duymakta olduğu heyecanları ve hissettiklerini başka bireylere de aktarmak ve bu üretme işini obje olarak ele alan sanat ürününün asıl gerekçesidir" (1998, s. 12) demektedir. Sanatın tanımı sanatın, işe yarayan özellikleri ve önemi bazında işlenmesi, bireysel ve toplumsal açılardan değerlendirilmesidir. Sanat, gayeleri içerisinde varlıklarını sürdürürken, beraberinde oluşturdukları etkenler, onun işe yararlılığı oluşturmuştur.

2.6. Sanatın İşlevi

Eserlerin, bireye ait olan yaşamsal ilkelerine birçok farklı açıdan baktıkları bilinmektedir. Bu açıdan bireyi ve yaşamını direkt, çoğu zaman da dolaylı olarak etkilemektedir

denilebilir. Ünlü düşünür Artut bu etkileşme esnasında, sanatın yeterliliğini pek çok durumdan ele alarak beş maddede sınıflandırmıştır:

- 1) Sanat Eserlerinin İletişimsel İşlevi
- 2) Sanat Eserlerinin Eğitimsel İşlevi
- 3) Sanat Eserlerinin Kültürel Aydınlatma İşlevi
- 4) Sanat Eserlerinin Saf Haz Verme İşlevi
- 5) Sanat Eserlerinin Evrensellik ve Ulusallık İşlevi

Sanat eserlerinin iletişimsel görevinin önemini vurgulamak isteyen Ünlü Düşünür Artut, bu görevin bugüne kadar ileri aşama kat ettiği ve farklılık gösterdiklerini vurgulamak istemiştir. Bunun sebebini; sanat eserlerinin, dilin gerektirdiği iletişimsel fırsatların sınırlılığı ve kısıtlılığını geçtiğini söyleyerek başlamıştır. (2001) Sanat eseri, toplum-birey-sanatçı, çevreler arasında diyalektik, hatta medeniyetler arasındaki köprüyü oluşturur. Ünlü düşünür Aytaç, bunu “Sanat eserlerinin gayesi, duyduklarımızı başkalarına aktarmaktır” (1981, s. 9) şeklinde ifade etmektedir. Eğitimsel göreviyle sanat bilimi, bireyin ve yaşadığı çevrenin gelişmesini desteklemektedir. Sanat eserlerinin estetik açıdan dışta bırakılması amaçlarının başında eğitici, öğretici gayelerinin geldiğini ileten Ersoy, Aristo, Lessing, Aristophanes ve Eflatun’un düşüncelerine yer ayırmıştır: “Aristo: öğretmen adayları çocuklar için sanat, şair adayları gençler için sanat” düşüncesi diyerek gençler sanat ve şiir yoluyla öğrenecekleri çok şeyin olduğunu belirtmeye çalışmıştır. Aristo ve Eflatun da aynı düşünceyi savunan ünlü düşünürlerden bazılarıdır. 20. yy ünlü düşünürleri de aynı söylemlere dayanarak sanatı, bireyleri kurtarmak amacı ile bir ödev yüklenmiştir”.

Ünlü düşünür Lessing’e göre; “sanat eserleri hayat dersi vererek bireyleri geliştirir ve yetiştirir.” Kültürle sanat arasındaki bağlantı içinde, aydınlatma görevi bilindiği gibi olmazsa olmazdır. Ünlü düşünür ve yazar Tolstoy, sanat eserlerinin bu görevini tanımlarcasına “günümüzde çok az birey paylaşılan, bireylerin kardeşliği ve her bireyin ötekilerin komşusu olduğunun aslını, bir sezgi gibi bütün bireylere aşılacaktır” (2004, s. 267) demektedir. Sanat eserlerinin bilgi içeriklerinde kendi sonucu ve kendi gerçeği olur diyen ünlü düşünür Read, kültür ile sanat aralarındaki kültürel göreve şu şekilde değinmektedir: “Dinle, siyasetle ve bizim birey alinyazımıza etki eden bütün öteki

şekillerle yeterli ilişkileri bulunmaktadır. Yalnız bir eleştiri şekli olarak farklıdır ve medeniyet ya da uygarlık dediğimiz şeyin bütün olma sürecine faydası bulunmaktadır” (Baynes, 2008, s. 31). Sanat eserlerinin saf eğlence verme görevini Aristo'nun “Katharsis” kavramı karşılayabilir denilebilir. Arınma manasına gelmekte olan Katharsis; duygusal ruhun tutkularından ayrılması olarak açıklanmaktadır. (Timuçin, 1998) Yazar Erinç ise Aristo'nun Katharsis'i hakkında “hem alıcı hem de sanatçı tarafından duygusal ferahlığı tanımlamaktadır, demektedir. Bu açıdan bakıldığı zaman gerek toplumsal açıdan, gerekse bireysel açıdan bir anlaşılır olma, bir huzur ifadesi şeklinde yerini bulmaktadır (2008 s. 104) demektedir. Ünlü düşünür Kandinsky ye göre ise “sanat eseri, amacı olan bireyin ruhunu inceltmek ve geliştirmek olan bir kuvvet aracıdır. Bu duyguya seslenen ve bu duygunun hissedilebildiği tek dildir. Duygu, sanatta, gereksinim duyulan günlük besinini, kendisinin anlayacağı şekilde bulmayı başarır (1981, s. 92) demektedir. Seyircinin, sanat eserleri ile birleşmesi esnasında aldığı estetiksel duyumsamalarında, sanat eserlerinde kendi duygusal çabalarını görebilmesi (ona ait olması gerektiği, onunla bir olması) ya da tanıklık etmenin verdiği eğlencenin, sanat eserlerinin coşku verme görevini iletmediği ve getirdiği söylenebilmektedir. Yazar Özbek ise bunun yanında, “yalnız haz vermek, oyalamak değildir sanat eserlerinin gayesi, yönlendirmek, aydınlatmak, bilgilendirmek, toplumun değişmesine, daha katlanabilir bir duruma gelmesine fayda sağlamaktadır. Çevresel gerçekleri aydınlatmak, ulusal değerler çevresinde birleşmek, bireyleri birbirlerine bağlamak gibi bir gayesi de vardır sanatın” (1996, s. 7) demektedir.

Sanat eserleri çevrelerin kültürel özellikleriyle biçim kazanırken, ulusal değerlerle kendi özünü benimsemesidir denilebilir. Böyle bir durumdaysa sanat eserlerinin bireylerin ve kültürlerinin etkilenmesi kaçınılmaz olmaktadır. Peki bu etkilenmenin içinde sanat eserleri ya da sanat gerekli midir?

2.7.Sanatın Gerekliliği

Sanatın gerekliliği adına İnsanoğlu, bedeni içinde bedensel ve ruhsal bir bütünlük olarak, Cré Magnon'lardan bu tarafa, özlerini bulmak için çalışmayı görev edinmişlerdir. Bireyin, daha güzeli, daha iyiyi ve doğru olanı bulmaya çalıştığını ileten Tamer Levent, sanat eserlerinin; bireyin, yaratma, öğrenme ve bilme isteklerine karşılık vermekte olan bir nesne olduğunu belirtmektedir. Bu anlamda birey, sanat eserlerinin yeterliliğinin kaçınılmazlığı esnasında; insanlık çağları boyunca sanat eserlerinin yararlılığını, gelişen, değişen serüveni ile birlikte hep bir bütün olması sağlamıştır. İşte bu bütünlük, görmek ve bakmak

arasındaki seçim esnasında, görme ve duymanın önemini yitirmeden bireyin bunu etkin bir şekilde yaşama adapte etmesi ile olacaktır. Ünlü düşünür Schiller bu olayı “insan, duymadığı ve bakmadığı sürece, şekilden ve boş duvardan başka bir şey olmamalıdır” (1965, s. 52) şeklinde ifade etmektedir. Karamsarlık, kin, korku, bilgisizlik, ego, öfke, ayrıca özünü yansıtmaya gibi yetileri olan bireyler, zaman içinde, katlanılması zor bir dünya oluşturacaklardır. Böyle bir durumdan kurtulmak için; Ünlü yazar Boerescu'nun “sanat, şeffaflık ve toplum” konulu yazısında geçen “şeffaflık” kavramıyla bu durum açıklanabilir. Ünlü yazar Boerescu, saydamlık kelimesini, arkası görülen manasının dışında “yeterlilik konumunu” açıklamak amacı ile kullanmıştır. (2006). “Yaşama geçmeyen şeffaflık duygusu, bireyin kendisini sanat yolu ile gösterebilmesine olanak sağlamıştır. Sanat eserleri şeffaflık duygusunu özünde barındırmaktadır. Bu yüzden sanat eserlerinin oluşumunda esas olan deha ve yaratıcılık duygusu, diğer dünyalarda esas olan çevresel çatışmaların, normların, tekdüzeli olmanın ötesinde bir var olma boyutunu da etkiler ve bütün şeffaflık duygusuyla devam ettirdiğimiz hayatı gerçeklik duygusuyla gözler önüne sermektedir. Farklı bir ifade ile sanat, sınırları zorlamak, tabuları yıkmak, farklılıklar üretmek için şeffaflık duygusunu kullanmaktadır.

Sanat bilindiği üzere, rüyalarımıza, hazlarımıza bir anlam kazandırabilme amacı ve bütün bunları geçerli birer durumla ortaya koyma becerileridir. (Erinç, 1998, s.109). Zihin seviyesinin etkinliğe varmasında, sanat eserlerinin etkisinin ve gücünün kullanılarak tamamlanacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu duruma ek olarak; “ biliş süreci ve algılama süreci *iyileşirse*, birey, çevresiyle dengeli bir köprü kurmuş olacaktır.” (Aygenç, “tarihsiz”, s. 12). Bunların olmadığı durumlarda, olumsuz beyinsel oluşumlar süre gelir, geçen her dakika, git gide artarak urlaşmayı devam ettirebilecektir. Sanat duygusu taşımayan bireylerin ve ya sanatla bağlantı kurmayan medeniyetlerin, sosyal bunalım ve manevi anlamda boğulma tehdidiyle karşı karşıya gelebileceğini savunmakta olan Huyghe (Aytaç, 1981) bu durumun ehemmiyetinin kişilere vereceği zararları açık bir dille belirtmiştir.

Sanat biliminin gerekliliği ilkesini; “sanat ne için vardır?” sorusuna verilen yanıtlar içinde aranabilir:

- Sanat bilimi, bireyler arasındaki iletişimin olmazsa olmaz bir sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Sanat bilimi, insanların duygularına yönelik uyarıcı zevkler vermekte olan, ifade etme iç duygularının benlik çatışmasının bir aynası olarak bulunmaktadır.

- Sanat bilimi, topluma ve toplumda yaşayan bireylere hayat gücü verilmesi için var olmaktadır.
- Sanat bilimi, bireylerin duygusal yönlerinin içerisinde yaşadığı ve geliştiği mekânı zihne yatkın olarak aydınlatma uğraşında olan alanı oluşturmak için bulunmaktadır.
- Sanat bilimi, bireyin kendi benliğini oluşturması için bulunmaktadır.
- Sanat bilimi, bireyin hayata bakış açısını etkilemekte olan duygularına hareket kazandırdığı bir araç olması için bulunmaktadır.
- Sanat bilimi, birey hayatının denge oluşumlarını sağlamak amacı ile bulunmaktadır (Artut, 2001, s. 19-20).

Sanatın bireylerin yaşamlarına olan faydalarına rağmen, bireylerin sanata olan ilgisizlikleri, sanatın ciddiyet boyutunu genişletmektedir. Ünlü yazar ve düşünür Tolstoy bu olayı bugünün bozulmakta olan çevresi içinde bilim ve sanat vasıtasıyla, sanatın aranan fikirlerinin eksik de olsa belirtildiğini ifade etmiştir. Sanat biliminin, insan duygularına yönelen önemli bir organ gibi görünmesi bu görüşü kanıtlamaktadır. (2004, s. 238-239). Sanat biliminin, bireyler için olan gerekliliği ve değerli olması, bireylerin bunların farkında olmaması da, sanat bilimini yaşatma duygusunu ortaya koymaktadır. Bunun sonucu olarak da, bireyler sanat bilimini gerekli olarak benimsemese de, sanat biliminin kapsayabilirliği nazarında, bireyleri bir noktadan yakalayabilir mi sorusunun oluşmasına imkân vermektedir. Bütün bireylerin sanat bilimi ile ilgili olduklarını savunan Erinç bu durumu bazı insanların dolaylı, bazı insanların doğrudan olarak bu ilişkilerini sürdürdüklerini, bazı bireylerin sanat biliminin eğlence ve zaman öldürme aracı olduğunu, bazı bireylerin bunların aksine öz kişiliğini geliştirme, beğeni duygularını iyi ifade etme aracı olduğunu ifade etmektedir (2008, s. 9). İlerleyen dönemlerde birey ile sanat bilimi çerçevesini birlikte esas alan bir birleşim ile “Sanat bilimi, eğer hayatımızın her anına el atmış olsaydı, hayat çok özgür, daha güzel, daha coşkulu, daha düzenli ve bireyler de daha ahlak ilkesine uygun bireyler olurlardı. Bu nedenle duygularla beslenen bireyler kötü düşüncelerden kendilerini temizler ve olgunlaşmaya başlarlar, bu sayede hayat daha keyifli bir hal alırdı.” (Gençaydın, 2003) denilebilir. Bugünün çevresi siyasi, bilimsel ve teknolojik durumların etkenlerine karşın yaşadığı döneme karşı yabancılaşmaktadır. Bu sayede sanat biliminin, dolayısıyla bireylerin estetiksel, eleştirel ve varlıksal düşüncesi, erdemli insan olma ve kültürel nitelikler düzeltilmiştir; ünlü yazar Nazım Hikmet’in deyişiyle “hayatın

ıskalanması” daha basit hale getirilmiştir. Teknoloji ve bilimin, endüstrileşmenin bu şekilde önemli ölçüde gelişmesine rağmen, toplumsal yapı, yüzyıllar boyunca bireyi belirlemiş olan birey olma ilkesini, estetik, etik ve bilimsel ilkeler sistemini kaybetmiştir. Bu durumda bireyi, çevreye, yeni değerler sistemine ve toplumsal kurallar sisteminde yabancılaşma ilkesine götürdüğü söylenebilir (Demirkalp, 2003, s. 43). Bu şekilde yabancılaşma ilkesinin sonucu olarak kendine, topluma, sanata ve çevresine karşı almış olduğu görevi Binyazar şöyle ifade etmektedir: “...gerçeğe ve güzele doğru yola çıkan sanat, duyarlılığını da geliştirmektedir. Duyarlılığı ilerlemiş ve bu gücü sayesinde sanatın içinde olduğu bir toplumun havasını almamış birey, sürekli yaptıklarının tutsağı olarak değerini yitirmekte olan bir hayata boyun eğmiş; toplumun ona verdiklerinin dışında bir oluşum ifade etmeyeceğini bilmektedir. Cahilliğiyle benliğinin duygu sömürsü saldırısına uğrayan birey de bir ilerlemeden bahsedemez. Yalnız o duygulardan ilerisi yoktur; her imkânda ortada bulunur, yaşadıkları yüzyılın ileri görüşlerini benimsemezler, benliklerini bozan her türlü sanat akımını zirveye çekerler (2003, s. 36). Sanat akımlarının gerekliliği ilkesi hakkında birçok bireyin düştüğü yanlışlar bulunmaktadır. Bu çerçevede sanat akımlarının yetersiz olduklarını dile getirmektedirler. Siyasi çıkarların, ekonomik sıkıntıların, kültürel bozulmaların etkileriyle oluşmakta olan, çevresel bitmişliğin yansıması, bu sebepleri ortaya koymaktadır. Sanat biliminin, farkındalığı ile oluşan problemlerin çözülmesi gerektiği düşüncesi; sanat akımının karışık olan beraberlik etkileşimi esnasında anlaşılması beklenmektedir. Bu sayede çevresel problemlerde düzelme söz konusu olacaktır. Bu tarz iyileştirmelerin sağlanması için çevrelerin sanat bilimi eğitimleriyle birleştirilmiş bir eğitim almalarına olanak vermektedirler. Bu şekilde anılan beraberlik etkileşimi söz konusu oluşturulacak; barışçıl, hür, duyarlı ve kültürlü bir medeniyet düzeyine ulaşma sağlanacaktır. Ünlü yazar Edman’ın; “Belirgin bireysel programlara ne kadar sanatsal çeşitlilikler eklenmişse, belirgin hazlar ne kadar uyarıcı ve hür birer huzur oluşumuna gelmişse, uygarlıklarda o derece üst seviyelere çıkmış demektir. Zaman içerisinde sanat akımının disiplinli özgürlüğünün, üst seviyede ahlak kanunu sayılması ve yine zaman içerisinde sanat zevkleri ile sanat eserlerinin en kapsamlı ve mantık içeren durumlar olarak oluşması mümkündür. Bu şekilde bir zaman oluşunca sanat, tüm yaşamı oluşturacaktır; bu şekilde bir kurumda devlet çalışanları, o ülkenin en yüksek sanatçıları olacaktır.” (Edman, 1998, s. 56-57) vurgusu bu konuda önemli sayılmaktadır. “Birçok kişide sanat yeteneği bulunmamaktadır, bu yetenek doğuştan gelmektedir” gibi yanlış sayılan bir düşünce toplumda yaygındır. İnsanlardan beklenen bilindiği gibi bunlar değildir. Bu dünyada yaşayan her bireyin bir müzik çalgı aleti çalıyor olması ya da güzel

resim yapması insanlık olgusunu, istenen düzeye ulaştırması beklenemez. “bu durumda sanat düşüncesi, sadece estetik bir eser oluşturmak ya da bir estetik bir eser karşısında olduğunun fark edilmesi anlamına gelmemektedir. Sanat akımı; bireylerin, hayatlarının her anında, yaptığı her tutumlarında, tüm davranış ve eylemlerinde, hiç düşünmeden gerçekleştirdikleri birer estetiksel kaygı içinde var olması anlamına gelmektedir.” (Erinç, “tarihsiz”, s. 46). Sonuç olarak bireylerin; asıl varlıklarını oluşturan ilkeleri, değerli olan idealleri, hayalleri ve bireysel ihtiyaçları adına yapabilecekleri en mantıklı oluşumun sanatın farkında olunması gerektiği gerçeğinden başka bişey değildir. Ünlü yazar Eti “var saydığımız bütün kültür ve sanat oluşumlarının baktığımızda an olarak olmadığını düşünürsek, toplumda var olan başka bir değer kalmadığını hissedebiliriz. Sanat ve kültürden yoksun birer toplum düşünemiyorum” (1995, s. 39) der. Şüphesiz sanat bilimi, insanlar ile toplumlar arasındaki önemli sayılan birer algılama şekilleridir. Bu açıdan bakılacak olursa, “sanat bilimi bireyin toplumu değiştirebilmesi ve tanınması için gerekmektedir. Ama saf benliğinde taşıdıkları büyü sayesinde de gerekmektedir.” (Fischer, 1979, s. 17). Sanat akımının yeterliliğine inanmanın, topluma yüksek oluşumlar kazandıracağını düşünen ünlü yazar Balamir de, sanat akımlarının gerekliliğinin önemine vurgu yapmıştır (1999).

2.8. Sanat Eğitimi

Bir kültürün gelişmiş olması ile o kültürün eğitim seviyeleri aralarında çok yakın birer ilişki bulunmaktadır. Bireyler var olduklarından bugüne kadar öğrendiği beceri ve bilgileri diğer kişilere aktarım gereksinimi duymaktadırlar. Bireyler en eski dönemlerden bu yana eğitim sisteminin fayda sağlayan birer kavram olduklarının bilincindeydiler. Eğitim sisteminin bir bilim olarak ilerlemesi, davranış ve sosyal bilimlerdeki gelişmelerle birlikte XX. y.y. başlarından bu yana ivme kazanmaya devam etmektedir. (Erden, 1999). Eğitim sistemindeki bu tarz gelişmelerle beraber, eğitim sisteminin yalnız pozitif bilim içerisinde olmadığı, sade birer tanımın yetersiz olduğunu, insanların yaratıcılık duygularının iyileştirilmesinde sanat bilimi eğitiminin ne kadar önemli olduğunun zaman ilerledikçe daha iyi anlaşıldığı fark edilmektedir. “Bireylerin genel bir eğitim sistemini bir bütün içinde ele alırsak, sanat bilimi eğitimi genel eğitim sisteminin büyük bir parçası olduğunu kabul etmeliyiz” (Gençaydın, 1990, s.99). Bu vurgulanan sözle ünlü yazar Gençaydın sanat bilimi eğitiminin genel eğitim sistemi içinde kesinlikle bulunması gerektiğini savunur.

Günümüz sanat biliminin saf duyuşsal ya da sezgisel bakış alanı ile değil de eğitim sistemi ile de yüksek seviyede gelişme sağlandığı bilinmektedir. Eğitim sisteminin sanat zekâsının yönlendirilmesi, belirlenmesi ve iyileştirilmesindeki önem her geçen zaman daha da artış sağlamaktadır. İnsan olumlu bir seçim ile eğitim ilkesi yollarıyla birden çok sanat bilimi dallarında etkinlik göstermektedir. Sanat bilimi eğitimleri; çalışma kapsamı alanları itibariyle bütün bilim dallarıyla bağlantılıdır, işte bu kapsam alanları kalkınmasını oluşturmuş toplumlarda bilim sistemi eğitim sistemi ile aynı doğrultuda iyileştirme sağlamıştır. Aydınlanma dönemlerinde çırak-usta ilişkisi görüşüne dayanmakta olan sanat bilimi eğitimi, 19. yüzyıl Avrupasında endüstrileşmenin başlaması ile beraber hizmet ve mal artışlarında oluşan üretim patlamaları, sanat bilgisi eğitimi tanımlarının yeniden gündeme getirilmesini ele almıştır, yazım ve çizim eğitimiyle birlikte savunulması gerektiği ortaya çıkmıştır (Tepecik, 2003,s.164). Geçmiş dönemlerden bugüne kadar sanat bilgisi eğitiminin pozitif tarafları inkâr edilmemesi gereken bir gerçekliktir. Fakat bugüne geldiğimizde bile sanat bilgisi eğitimleri yanlış anlaşılmaktadır. Sanat bilgisi eğitimlerinin yalnızca yetenekli bireylere verilmediğini, bütün bireylerin alması gerektiği kurum dışı ve kurum içi yaratıcı birer eğitim verildiği çevreye anlatılması gerekmektedir. Sanat bilgisi eğitimleri dendiği zaman bireylerin yetiştirilmesi anlaşılmamalıdır ve bireylerin sanat bilgisi eğitimi vasıtasıyla yetiştirilmesi düşünülmelidir. Sanat bilgisi eğitimleri insanların estetiksel düşüncelerini iyileştirmeyi, bireylerin yeteneklerini ortaya çıkarmasını sağlayarak her manada yetenekli bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır. “El ve resim yetenekleriyle öğrencilerin, keşfedici yeteneklerini iyileştirecek ve sanat bilimindeki eserlerin de değerini gözler önüne serecek bir hale getirilmeye çalışılacaktır. Bu anlayış salt bir sanat anlayışı olmamaktadır. Bu şekilde bütün bireyleri sanat bilgisine doğru eğitmeye çalışmaktır. Salt sanat bilgisi, sadece bu gibi alanlarda keşfetme gücü olan yeterli bireylerce kazanılabilir” (Telli, 1990, s.13). Bu tarz anlayış durumları eğitim sistemleri içerisinde de onay verildiğinde bireylerin sanat bilgisi eğitimi ders konularını daha çok benimsemesi gerekmektedir. Sanat bilgisi eğitimleri ile alakalı konularda öğretmen adaylarının bu farkı bireylere açıklama yapmasını gerektirmektedir. Bunun dışında bireyler yeteneklerinin olmadıklarını zannedip, sanatçı kişiliklerin yaptıkları eserlerin kendisi hakkında ölçü alıp başaramadığı korkusu ile yüzleşmesi bireyin bu konularda kendisini geri çekmesine yol açmaktadır. Sanat bilgisi eğitimleri kişiye ait bir ihtiyaçtır. Bu gibi sebeplerle bireylerin bütün gelişme dönemleri içinde estetiksel duygularının iyileştirilmesi, yaratıcı gücünün olgunlaşması, yeteneklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu anlayış sanat bilgi eğitimi ile ortaya çıkmaktadır (Karababa, 1993). Sanat bilgisi eğitimleri yaratıcı

birer yöntem olarak bireyleri salt çalışmaya, özgür düşünmeye yönlendirmeyi amaç edinmiştir. Sanat bilgisi eğitimleri ile kendisini düzgün bir ifadeyle tanıtmalarını öğrenen birey ilerleyen dönemlerinde başarılı, bilinçli, düşüncelerini de net bir şekilde ifade edebilen birer kişi olması sağlanacaktır. Sanat bilgisi eğitimleri bireylerin kendilerini net bir şekilde ifade ettikleri ortamlardır. Bireylerde kişilik benliğinin iyileşmesi ve gelişmesi bireyin kendine güven duygusunda önemli rol oynamaktadır. Sanat atölyeleri derslerinde sorumluluk, paylaşma, malzemeyi kullanma, düzen konularında bireyler bilinçlendirilir. Sanat bilgisi eğitimleri, insancıl, özgür, barışçıl, iyileştirici, çevresiyle bir bütün olmuş, değişmekte olan koşullara ayak uyduran, gelecekte olması gereken durumları anlatan bireylerin yetiştirilmesi amacını güden vazgeçilmez birer olgudur. Sanat bilgisi eğitimleri bireylere, tarih, kültür ve sanat değerleri oluştururken birçok açıdan bireylerin özgür bir şekilde yaratma isteklerini ortaya koyacakları birer yöntem olmalıdırlar (Buyurgan, 2001). Öğrencilerin ilk eğitiminden itibaren kendilerini ifade etmeleri, yaratma isteklerini ortaya çıkarmak amacıyla azami ortamların uygunluğunun sağlanması gerekmektedir. Bireylerin İş Eğitimi ve Resim dersleriyle yaptığı eserlerin toplumda yapılma fırsatı verilmeli, bireylerin yaptığı eserleri sergileme ve uygulama fırsatı verilmesi şarttır. Bireylerin sanat bilgisi eğitimlerine kazandırılmaları amacıyla o sanat eserini çok güzel bir şekilde yapmaları beklenmemesi; kendine özgü, yaratıcı, en doğru olanını yapacağı uygulamalar istendiği söylenmesi gerekmektedir.

Duygular yoluyla hissedilen durumların katkısıyla toplum ile olumlu durumlara mana yüklenmesinin en doğru yolu sanat olmalıdır. Yazar San'a (1985, s.17) göre "Sanatı görmek istenirse, zihnimiz ve gözümüz birlikte çalışmalıdır." Sanat duygusunu anlamak için etrafımızdakileri gözlerimizle görmemiz yeterli olmamaktadır. Bu duyguları beynimizde yorumlamalı, değerlere farklı anlamlar koymalıyız. Bu durumları gerçekleştirilmek için ise sanat bilgisi eğitimi alınması gerekmektedir. Toplumda yapılan sanat eserleri yalnız belirli bir kısım tarafından uygulanmayıp bütün çevreler tarafından uygulanabilmesi gerekiyorsa bu durumda eğitim sistemi içinde sanat bilgisi eğitimlerine daha fazla yer ve önem verilmesi gerekmektedir. Yazar Yetkin'e (1962, s.61) göre sanat bilgisi eğitimleri farklı bir açıdan bakıldığında ahlak eğitiminden ibarettir. Bu söz çerçevesinde, bireyin gelişmesinde, benliğinin pozitif açıdan iyileştirilmesinde sanat bilgisi eğitimlerinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamak gerekmektedir. "Sanat bilgisi eğitimleri sadece yetenek sahibi kişilerin eğitimleri için birer ihtiyaç olmamakta, diğer her birey için yeterli olan bir kişisel eğitim aracıdır. Bu durumda sanat bilgisi eğitimlerinde amaçlanmakta olan, sanatçı yetiştirilmesi amacına yönelik bir eğitim durumu olmamakla

birlikte, kişinin sanat bilgisi eğitimi yolu ile eğitimi, yani kişinin estetiksel eğitimi kastedilmektedir. Bireyin estetiksel gücünü ortaya çıkmasını sağlayacak şartları oluşturan ve kişinin olumlu bir karakter kazanmasını yardımcı olan bir programdır (Gençaydın,1990, s.44).

Uzay çağında olduğumuz için sanat bilgisi eğitimlerine daha fazla değer verilmesi gerekmektedir. Günümüz çağında estetik düşünme duygusu gücü sanıldığından daha da gerekli hale gelmektedir. Teknolojik verileri yalnızca teknik birer durum gibi anlamayıp, o verilerin kabul görmesi için estetik düşünme duygusu gücü şarttır. Endüstrileşmenin getirdiği pozitif gelişimlerin yanında betonlaşmanın getirdiği olumsuzluklar toplumda yaşadığımız karmaşık yapı yalnızca kişilerin aldığı sanat bilgisi eğitimleri ile çözülebilir. Bireyler günümüz teknolojiyle başa çıkmak için devamlı olarak yaşamı kolay yaşanabilir hale getirmek için fikirler üretirler. Bu gibi durumlarda başarılı olmak için bireylerin estetiksel düşünme güçlerini iyileştirmeleri, pratik ve yeni fikirlerin üretimlerine durmaksızın devam etmeleri gerekmektedir. Bireyin devamlı kendisini alıştırmak zorunda olduğu, birey için uygun ortamları sağlayacak olan araçsa sanat bilgisi eğitimleridir. Sanat bilgisi eğitimleri; estetik, toplumsal ve psikolojik temellere dayandırılmaktadır. Kişi hayatını devam ettirdiği süre içinde devamlı olarak etkilenebilmekte ve estetikseliği ile toplumun iyileşmesine fayda sağlamaktadır. Bu gibi sebeplerle; sanat, kültürel ve toplumsal biçimlerdeki değişimler farklılıklar gösterebilmektedir. Teknolojik gelişmelerin getirdiği olumsuz duygulardan biri olan kişinin objeyle bağlantısının yok olması ve yabancılaşma durumunda benliği kaybetme duygusunu yitiren yine sanat bilgisi eğitimleri olmuştur (Bal,1993). Teknolojik ürünlerde yaşanan ilerlemeler sanatçıyı ve sanatı yok eden bir silah misali kullanıldığı zaman sanat bilminde bir duraksama dönemi yaşanması beklenebilir. Bu yüzden teknolojik ürünlerin sağlamakta oldukları ilerlemeleri sanat bilgisi eğitimlerinde pozitif şekilde kullanılarak sanat akımlarında sabit bir iyileşme olduğu mantığıyla teknolojik ürünler sanatçılara ve sanat eğitimlerine fayda sağlaması beklenmektedir. “Gençlerin ve öğrencilerin üniversite eğitimi içinde, farklı yaş kümelerine ait kişilerin bütün toplumda kullandığı eğitim vasıta ile sanat bilgisi eğitimlerini iyileştirmek sanat bilgisi eğitimlerinin içeriği kapsamındadır. En çok da gençlerin sanat bilgisi eğitimleri alması, gençlerin yaşamında kullanmak isteyecekleri davranışların oluşturulabilmesi için zorunlu hale getirilmiştir. Böyle bir durumda çevrede, estetiksel duyarlılığı sahip ve bu duyarlılığı sergilemekte olan; ince, nazik, saygılı, zevkli, ruhlu, kişilikli ve dürüstlüğü oluşmuş kişilerin sayılarının da artmasını sağlayacaktır” (Özsoy,1998:65). Sanat bilgisi eğitimlerinde hedef kesim gençler ve çocuklar olmaktadır.

Çocuk yaşında aldığı sanat bilgisi eğitimleri ile estetiksel duyarlılıkları ilerlemiş olan, bilinç sahibi gençlerin oluşmasını sağlayabilecektir. Sanat bilgisi eğitimleri kişinin elde ettiği davranışsal özelliklerini iyileştirirken, kişilerin toplumsal hayatta düzenleme yapmalarına da olanak sağlayacaktır. Toplumda yaşanan çarpıklılığın kurtuluş yollarından en büyüğü estetiksel duyarlılıkları iyileştirilmiş kişilerin sayılarını da arttırmaktır. Yazar Kırıçoğlu'na (1991, s.57) göre “Sanat bilgisinin bireye kattığı başka bir fayda ise estetiksel duyarlılığın önemi yine bireyden kaynaklanmakta olan mutlu olma duygusudur. Alınan bu keyfi aynı anda oluşturmanın bir ihtiyacı olarak gençlere tattırmak sanat bilgisi eğitimlerinin başka bir gayesidir.” Gençler yaptığı uygulamalarda kendilerini iyi hissettikleri zaman farklı durumlar yaratmaya daha çok istekli olmaktadır. Oluşturdukları her farklı eser bireylere mutlu olma hissi vermeye çalışırken daha sanatsal, estetiksel oluşumu daha zorlu eserler ortaya çıkarmış ve bireyler kendilerini en iyi biçimde tanıtmış olurlar. Estetiksel oluşumların ortak özellikleri düşünme duygusudur. Sanat bilgisi oluşturan alanlarda düşünme duygusu şekiller oluşturulmasıyla gerçekleştirilmektedir. Düşünme duygusu için nasıl bilgi yeterli ise, sanat akımları için de düşünme duygusu sanatsal birer bilgi gerektirmektedir. Gençler okullarda verilmekte olan sanat bilgisi eğitimlerinin katkısıyla içlerinde oluşan yaratıcılık duygusunu ortaya çıkarmayı başarmaktadırlar. Konularında uzman kişiler sezgi duygusu ile denedikleri deneyler yolu ile kanıtlamaya çalışırken, sanatçılar sezgi duygusunu deneyerek içsel bir duygu olarak, şekillerle dışa yansıtırlar (Çetin, 2002). Gençlerin sanat bilgisi eğitimlerinde özgür bırakılmaları gerekmektedir. Bu özgürlük duygusu gençlere herhangi bir bilgi vermemek manasına gelmemektedir. Gençlere verilen bu sanatsal bilgilerin önemi büyüktür. Sanat akımları ile alakalı konu içeren kitaplar okumakla sanat duygusu aşılacak bir duygu değildir. Bu sebeple iş eğitimi ve resim derslerindeki görseller, renkli resimler, CD’ler gösterilmesi gerekmektedir. Görsel anlatımlarla sanat akımının unsurları ve ilkeleri gençlere kalıcı ve iyi bir biçimde anlatılmalı ve program oluşturma fırsatı tanınmalıdır. Sanat alanı bilgilerini kazanan birey içinde oluşturduğu estetiksel duyguyu daha farklı bir biçimde dışına yansıtılabilmektedir. Yazar Mengüşoğlu'na (1997, s.216) göre “Sanat eserleri, ilk başta bireyle, birey ilişkileriyle, bireylerin duyumlarıyla, bireylerin oluşum dünyalarındaki yerleriyle, bireylerin her durum ve dönemde içerisinde buldukları durumlarla alakalıdır.” Fotoğraf, resim, tasarım, çevre tasarımı, mimari, heykel, tiyatro, bale gibi çok farklı sanat alanlarını içeren birer sanat bilgisi eğitimleri bireylerin psikolojik, sosyolojik, estetiksel taraflarının en iyi biçimde iyileştirilmesine olanak verecektir. Karakterli birer kişisel gelişim göstermekte olan birey çevresine yararlı, yaratıcı fikirleri

olan, farklı bilim akımlarına karşı başarılı ve ilgili olmayı başaracaktır. Sanat bilgisi eğitimlerinin popülerliğinin artması ve önem kazanması çevremiz ve özellikle gençlerimiz için olumlu bir durum oluşturmaktadır. Yalnız eğitim düzeyimiz hala tutucu ve geleneksel bir özellik taşımakta olup sanat bilgisi eğitimlerinin de iyileştirme durumları üzerlerinde durulması gerekmektedir (Avcı, 2000).

Ülkemizde eğitim sistemimiz içerisinde yaşanan eksikliklerin giderilerek, sanat bilgisi eğitimlerinin her kurumda gerçek manada yerini almaları istenmektedir. Cumhuriyet ilan edildikten sonra sanat eğitimcisi ve sanat eğitimi özelliği ile alakalı olarak farklı görüşler ortaya atılmıştır. El işleri eğitimleri sanat bilgisi eğitimleri ile aynı kefeye konularak, anlam dağınkılığına yol açmıştır. Malzeme, atölye ve işlik kullanımları yetenekleri iyileştirmek, halı dokuması oluşumu, seramik pişirme eğitimleri sanat bilgisi eğitimleri için gerekli görülmüştür (Özel, 2002). Gençlerin bu tarz yanlış sanat bilgisi eğitim şekilleriyle eğitilmemeli, konuya hakim olan gençlerin serbest çalışmaları gerekmektedir. Gençlere sanat bilgisi eğitimleri ile alakalı konularda yalnız bir eser ortaya koyması noktasında ısrarcı olunmaması gerekmektedir. Bu durumlar oluşmadığında ise gençlerin sanata karşı ilgilerinin azaldığı, yanlış uygulanmakta olan yöntemler dâhilinde gençlerin sanat bilgisi eğitimleriyle alakalı konulara ilgi duymadığı görülmektedir. “Gelişmiş sanat bilgisi eğitimlerini ele alan derslerde yalnız el becerilerine dayanan eserlerin öğretilmesi doğru değildir. Sanat akımlarında farklı tarz düşünme duygusu sanatta ustalığın geçilmesiyle başlamıştır. Yalnız masa üzerindeki vazoyu resmetmek bir sanat bilgisi eğitimi sayılmamaktadır” (İlhan, 1997, s.17). Gençlere, kısıtlama konmuş bir konu üzerine sanat bilgisi eğitimleri vermek doğru değildir. Örgün eğitim kurumlarındaki bazı eğitimcilerin çok önceden hazırlamış oldukları yıl planları hiçbir iyileştirmeyi, yenilikleri eklenmeden programa konulması, gençlerin sanat bilgisi eğitimleri ile alakalı durumlarda kısıtlanabileceği manası oluşturmaktadır. Bugün yapılan sanat bilgisi eğitimlerinde gençlerin kendilerini özgür bir biçimde anlatması, farklı eserler meydana getirmesi gereklilikleri düşündürülerek planlar oluşturulması gerektiğidir. Sanat bilgisi eğitimleri ülkemizde kullanım olarak tam yerine oturmamıştır. Bu ilkeler dahilinde sanat bilgisi eğitimleri tanımlarının açıklanması karışıklıklara sebep oldukları için sanat bilgisi eğitimleri problemlerinden bazılarını oluşturmaktadır (Avcı, 2000). Örgün eğitim kurumlarındaki sınıf öğretmenlerinin yanlış ve eksik bilgiye sahip olmalarının dışında; sanat bilgisinin ve sanat eğitimlerinin gereğine ve önemine inanmamaları, kurum içeriklerinde yer aldıkları bu dersleri boş vakitlerini harcamak olarak yorumlanması ders içinde Fen, Matematik, Türkçe derslerini daha fazla değer verip işlemeleri örgün eğitim kurumlarında

sanat bilgisi eğitimlerine yapılacak olan büyük bir adaletsizliktir. Örgün eğitim diğer kademelerinde de aynı sıkıntılar maalesef oluşmaktadır. Kurumlarda sanat bilgisi eğitimlerinin alındığı İş Eğitimi ve Resim dersleri için kredi tamamlamak amacı oluşturulan kurumlarda branş dışı eğitimciler derslere girmektedir. Bu tarz eğitimcilerde ders konuları hakkında deneyim sahibi olmadıkları için ya da vermiş oldukları bu dersleri önemsemedikleri için genellikle kendi deneyim sahibi oldukları derslerin konularını anlatmaktadırlar. Bu gibi durumlarda öğrencilerin kişisel gelişimlerini kötü tarafından etkilemekte olup bilinçten ve estetikten yoksun kişiler oluşmasına neden olmaktadır. Öğretmenler bu tarz yanlışlıklar yaptığı zaman, çevrenin sanat bilgisi anlayışları ile ilgili beklentileri de yetersiz olmaktadır. Kurumlarda İş Eğitimi ve Resim derslerinin öbür girilen derslere istinaden daha fazla önemsenmemesinin sebebi ise yetenek dersleri olduğu sanılmalarıdır. Yanlış ifade edilen bu görüş, İş Eğitimi ve Resim dersi öğretmenlerinin uygulayacakları verimli öğretme yöntemleri ile bireylere sanatı anlatarak, sanat bilgisi eğitimlerinin önemi belirtilerek düzeltilebilmesi mümkün olabilmektedir. “Sanat bilgisi eğitimlerinin en temelinde, bireyi görmeye, sormaya, aramaya, sonuçlandırmaya, denemeye alıştırmak bulunmaktadır. Gençler bu faydada somut ve soyut düşünceler arasında bulunan iletişim duygusunun nasıl sağlanacağını araştırarak denetler, deneyler, denemeler yapacak, bu şekilde estetik düşünme duygularını da geliştirmeye çalışacaktır” (Gökaydın,199, s.3).

Sanat bilgisi eğitimleri veren bireylerin, gençlerin sanat biliminde gelişme aşamalarını bilmeleri gerekmektedir. Sanat bilgisi eğitimleri sayesinde genç bireyler kendilerini rahatça ifade edebilecekler, yaratıcılıklarını en kolay şekilde iyileştirebileceklerdir. Örgün eğitimin her aşaması ve alanında görüldüğü gibi sanat bilgisi eğitimlerinin yanında sanat bilgisi eğitimcilerinin oynadığı rol da önem kazanmaktadır. Bir gençte oluşan yaratıcılıklar kötülenerik yaratıcı olma etkinliklerinin arttırılması ve geliştirilebilmesi de sağlanabilmektedir. Sanat bilgisi eğitimcileri gençlerde oluşabilecek yaratıcılık duygusunu ortam sağlayacak durumları gençlere hazırlamalıdır. Sanat eğitimcileri eğitimciliğini ve sanat kişiliğini birleştirerek, harekete geçiren ve etkileyen bir belirginlik iletmeli, öğrencilere farklı dünyalar bulmaya dönük duyguları yaşatmalı, alışageldik düşünce kalıbından bireyleri çıkarmalıdır. Sanat bilgisi eğitimlerinde, ezberleme şekliyle öğrenme yöntemleri yerine gençlerin öğretme ve öğrenme durumlarına katıldığı sanat dersi sistemi gerekmektedir. Atölyede, sınıfta yalnız eğitenin değil eğitilenin de olumlu işler yapmaları gerekmektedir. Dersler işlenme şekilleri olarak çağdaş ders malzemeleri ile katkı sağlanarak eğitimde kalitelilik ilkesi sağlanmalıdır. Çevre, okul, aile beraberliğinin

sağlanmasıyla klasik eğitim anlayışı artık bozulmalıdır (Cömert, 2002). Sanatın ülkemizde yaygın olarak kullandığı eğitim alanlarında kullandıkları “İş Eğitimi-Resim” isimlendirmesi, “sanat bilgisi eğitimleri” gibi geniş bir alanı tamamen kapsamakta yeterli olmamaktadır. İş Eğitimi-Resim isimlendirmesi sanat bilgisi eğitimlerinin sadece resim boyutunu işleme konusunda olup, diğer boyutları işlememekte bununla birlikte sınırlı, dar kapsamlı birer sanat bilgisi eğitimleri anlayışını da ortaya koymaktadır. Örnek olarak, örgün eğitim kurumlarındaki iş eğitimi-resim eğitimcileri sanat bilgisi eğitimlerini genelde, boya, kalem ve kağıda indirgenmektedir. Bu ileri götürmeyecek yaklaşım şekli aslında yanlış, yetersiz bir eğitimin uzantısı olmaktadır. Bu şekil bir bakış açısı, diğer akımlardan ayrı, üç boyutluluk akımlarını kapsamayan, düşünce boyutundan yoksun, dahası bireylerin tarafsızlığını sınırlamakta ve bireyleri sanat bilgisi eğitimlerinden uzaklaştıran bir yöntem olarak karşımıza çıkar (Boydaş, 1996, s.8). Sanat bilgisi eğitimlerinin uygulanmasında eğitimcilere önemli görevler verilmektedir. Kısıtlı bir sanat bilgisi eğitimleri ile okul saatinde de olsa, okul programlarına dersler istendiği gibi oluşturulmamış da olsa eğitimcinin imkânlarıyla dersi en iyi biçimde, öğrencilerin yaratıcılıklarına imkân tanıyacak seviyede işlenmesi gerekli olmaktadır. Her durumdan önce eğitimcinin sanat bilgisi eğitimlerinin farkında olması, yenilikleri takip etmesi, kendini geliştirmesi şarttır. Eğitim kurumlarında resim derslerinde yalnız Belirli Günler ve Haftalar etkinliğinde konu ile ilgili resimler yaptırılmakta olup kurum içerisinde eğitim görenlerin tümü fotoğraf çekmiş gibi ezberlemiş olduğu aynı eserleri yaparlarsa sanat bilgisi eğitimleri esas gayesine ulaşmamış anlamına gelmektedir. Eğitim alanlara toplum içerisinde hazırlanma imkânı verilmesi gerektiği, eğitim alanlara yaratıcılık duygusunu ortaya koyma fırsatının çok olduğu üç boyutluluk uygulamaları ile çalışmalarına fırsat verilmelidir. Bu nedenle bugün kalıplaşmış sanatların etkinliliğini kaybetmeye başladıkları bir bilgi ve teknoloji çağı yaşanmaktadır. Bu gibi dönemlerde sanat bilgisi eğitimcileri, bütün toplum etkilerine kendilerini açmış, tasarımlar geliştirmek ve tasarımlar yapmak için bilgisayar, internet gibi teknolojik ürünlerden yararlanmayı öğrenmişlerdir.

Sanatsal yaratıcılıklarda özgünlük duygusu büyük önem taşımaktadır. Yazar Maupassant’ın söylediği gibi “Gözler bize her duyguyu bizden önceki duyguların bizi anımsadığı anlarıyla görmesine aşınadır. Oysaki en küçük bir durumda bile bilinmez bir taraf bulunmaktadır. Bulunması gereken de budur. Ovadaki bir ağacı betimlemek ya da yanan bir ateş için, bu ağacın ya da ateşin önündeki hiçbir ağaca ya da ateşe benzetilmeyecek bir taraf bulununcaya kadar bekleyelim. İşte kişiler yalnız bu şekilde kendileri olabilirler.” Heykeltıraş Romen Constantın Brancus ise “Koca ağaçlar gölgesinde

yetişen hiçbir bitki büyüyemez” lafıyla sanat bilgilerinde özgünleşme duygusunun önemini vurgulamak istemiştir (Çetin; 2002). Bu sebeple eğitim alanların yaratıcılık dönemlerinde sanat bilgisi eğitimlerine eser oluştururken karışılmamalı, belirli bir tarafta bireylere kendi arzularını yansıtılmaları istenmelidir. Eğitim alanların kendilerini bulmaları, özgün ve bireysel uygulamalar ortaya çıkarmasına destek olunmalıdır. Eğitim tarihimizin büyük isimlerinden olan İsmail Hakkı Baltacıoğlu eğitimcilerin eğitilmeleri amacı ile gereken şartların ve fırsatların oluşturulması yanında bireylere özgürlük duygusunun aşılması, eğitimlerde uygulayacakları teknik, yöntem ve programların eğitimlerce oluşturulması gerektiği görüşünü savunmuştur. Kurumun sanat bilgisi eğitimleri ve yaratıcılıkla alakalı yetkileri olduklarını, bireylere verdikleri sanat bilgisi eğitimlerinin de toplum ile yan yana olunmaları gerektiği belirtilmektedir (Özel, 2002). Toplumunu anlayan bireylerin sorunları daha iyi saptaması, daha fazla araştırmalar yapmaları öncelik oluşturan durumlardandır. Toplum ile ilişkili bir sanat bilgisi eğitimleri yalnız kitaplardan verilen anlatımlardan, yalnız eğitimcilerin anlattıkları konulardan daha fazla verimli olduğu tartışılmaz bir durumdur.

2.8.1. Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi

Sanat eğitimi, sanat tarihi ve sanat gibi konularla yeterli seviyede ilgilenilmediği için, ülkemizde ne seviyede önemli olduğu vurgulanmadıkları için ve yeterli düzenleme olmadığından çevreler ileri zamanlarda birikmekte olan kültürel ve sanatsal eserlerini zaman döngüsü içerisinde kaybetmeye başlamaktadır. Bugün ülkemizde de kabul gören bu olayların bu tarz bir ters döngü içine girmesinin durdurulması amacı ile sanat tarihi bilinci duygusunun çevrede yaşayan her bireye verilmesi büyük önem kazanmaktadır. Bu durumun da tek yolu kuşkusuz ki “Sanat Tarihi Eğitimi” dersinden geçmektedir. Günümüz çevrelerinde medeniyet seviyesi, sanat yapıtları ve yetiştirilen başarılı sanatçılardan oluşmaktadır. Bu durumdan da önemi tartışılmayacak olan sanat bilgisi eğitimleri bugüne kadar evrensellik ilkeleri oluşum kurallarına uygun bir biçimde değiştirilip gelişmesi sağlanmaktadır (Çobanlı, 1995,s. 27). Yazar Batur (2002, s.87)’a göre, ülkemizde sanat bilgisi tarihi eğitimleri uygulamalarına başlamanın, XX. yy. başlarına kadar belirlenebileceği bunun dışında ülkemizde sanat tarihi derslerinin doğuşunun, Avrupa toplumuna farkla değişik bir etkileşim göstermiş olduğunu belirtmektedir. “Ülkemizde yaklaşık 60 senelik bir mazisi var olan sanat tarih eğitimi dersleri ülkemizde çok yaygın değildir. Sanat tarih eğitimlerinin ülkemizde başlaması, değişik konularda oldukları gibi,

ileri ve geliştirilmiş medeniyet dünyalarının eğitim konularında yer verilmekte olan bir disiplin konusu olmasından kaynaklanmaktadır. Bu disiplin konusu dinamik bir Cumhuriyetin meşrutiyet ve varlığının dayatıldığı birer toplumsal oluşumun kültürel yazılışına birer araç görevi görecektir, toplumsal tarih yazmanın dayatıldığı faydacılığa kültürel açıklamaların çeşitliliğini ekleyerek, bu faydacılığın bir durma noktasını oluşturmakta olan erkil ve özerk bir toplumsal kültür oluşumu çerçevelerini oluşturacaklardır.” (Arel, 2004, s. 1). Ders müfredatların birçoğunda sanat eserleri, bireysel çevrelerin hayatına yön veren akım, hareket ve düşüncelerle oluşturulmak yerine, tanınması mümkün genel kabul görmüş tarih konularından oluşturulmaktadır. Ülkemiz sanat tarih bilgilerini tam birer evrensel sanat perspektifleri içerisinde konu alarak, sanat bilgilerini sanat varoluşunu ilgilendiren kavramlar yönünden araştırmak genellikle gerekli olmadıkları gibi, ülkemizin genel sanat programlarını günümüz uygulamalarına bağlamak bile böyle bir sanat tarih eğitim bilgisi vermekte olan eğitim kurumlarının dikkatini çekmektedir (Arel, 2004, s. 1-2). Zengin bir geçmişe sahip olan ülkemizde sanat tarihi eğitimi ve sanat eğitimi, esas eğitim kurumlarının en temel yapı taşı haline getirilmesi en büyük amaçlardan biri olmalıdır. Bütün kişileri bilinçli hale getirecek, ülkemizin genç nüfusunun tarihe, sanata ve kültüre yöneltilecek yepyeni değişimler ile esas eğitim sistemimiz içinde ayrıntılı bir biçimde yapılandırılması gerekmektedir. Yazar Kehnemuyi de (1993, s. 42), “lise ve orta dönemli gençlerin yaratıcılığını ve sanat sevgisini sürdürebilmesi için onlara yardımcı olmak amacı ile kurumlardaki eğitim düzeylerinde düzenli bir uygulama hazırlanması beklenmektedir” sözü ile bu konuyu desteklemeye çalışmaktadır. Yazar Arel’e (2004, s. 5) göre ise, sanat tarih eğitimlerinin bizlerde oluşturduğu başlıca gerek olmayan çabalar, bireylerin bu zamana kadar zorlandığı sözcükleri eleştirmek ve gerektiğinde zorlandığı sözcüklerin dışına çıkılmasını başarmaktır. Bu durumların dışında, bu tarz eğitimlerin geliştirilmesi, bu gibi sanat eserlerinin içerisinde oluşturduğu uygun ortamları tanınmasına katkıda bulunacak, diğer ortamlar içinse disiplinli bir şekilde işbirliklerine girecek genişliğe kavuşturulmasını sağlayacaktır. Sanat tarih eğitmeninin esas gayesi ne sade birer medeniyet tarihini anlatmak ne de zaman sıralaması içerisinde sanat tarihine yaklaşılmasını oluşturmaktır. Bu gayenin; eğitim alanlara canlı, yaşayan birer sanat tarih bilincini oluşturmak olduğunu söyleyen Yazar Kırıçoğlu (2005, s. 136) bu şekilde sanat tarih eğitimcilerinin; sanatı seçmek, tanımak ve öğrenmek için bir tasarruf oluşturacağı gibi eğitim alanlara farklı şekiller oluşturmada da esas olacağı” düşünceleriyle sanat tarih eğitimlerinin önemine vurgu yapmaktadırlar. Eğitim kurumlarımızda bugünlerde işlenen sanat tarih eğitiminin

yöntem ve içerik olarak belirtildiğinin başarılmasından çok uzak olduklarını da kitaplarında yazan Kırıçoğlu'na göre (2005, s. 136), “Birçok kez Mezopotamya, Mısır medeniyetleri ile başlamakta olan sanat tarih eğitiminin yakın çağdaşa ve çağa hiçbir şekilde ulaşamadığını da söylediğini açıklamaktadır. Sanatçı ve sanat kavramlarının etkisini kaybettiği, okuma alışkanlıklarının desteklenmesi ve yerleşmesi için oluşturulan fırsatların yetkisiz bırakıldığı günümüz eğitim alıcı kitlelerine sanat tarih eğitimi öğretebilmek ve sevdirmek git gide zorlu bir duruma gelmektedir. Bu esnada eğitimcinin esas gayesi düz belli bir konuyu bireylere aktarmayı sağlamak değil, o konularla hayat arasındaki köprüyü eğitim alanlarına göstermeyi ilke edinmek olmalıdır. Eğitim alanlarında bilinçle beraber estetik yaratıcılık ve sanatsal duyarlılık uyandırabildikleri seviyede sanat tarih eğitmenleri başarılı olabilecektir (Gür, 2004, s. 51). Sanat tarih eğitimlerinde karşılaştığımız en büyük problem sanat tarih eğitiminin dikkat çekmeyen, tekdüze eğitim şeklidir. Bu problem eğitmenlerin sanat tarih eğitimi uygulamalarındaki yetersiz öğretimleri ve eğitimlerinden kaynaklandığının belirtilmesinde sakınca yoktur (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997, s. 1.31).

Günümüzde pek çok örgün eğitim kurumları ders işleme uygulamalarında sanatı ve sanat tarih derslerini müfredata koymamaktadır. Sanat bilimi tarihi derslerinin okutulduğu eğitim kurumlarındaysa sanat derslerine genelde Güzel Sanatlar Üniversitelerinden mezun iş eğitimi veya resim dersi vermek amacıyla alınmakta olan eğitimcilerin girmeleri sağlanmaktadır. Bunun sonucunda eğer sanat eğitiminde farklı bir yapılanma oluşturuluyorsa, ilkokuldan üniversite hayatına kadar uzanmakta olan süreç içinde sanat eğitimi tarihi derslerinin de gereken noktadan ve gereken düzenle başlaması, bahsi geçen konulardaki yapılanmaların sağlıklı işlenmemesi konusunda zorunluluk haline gelmektedir (Seçgin, 2004, s. 27). Sanat tarih derslerinin bir öğretim senesi içerisinde seçmeli ders olarak verilip verilmeyeceğinin kararını verirlerken konu üzerinde düşünülen eğitim yıllarındaki derslerin işleniş çizelgelerinin durumlarını ifade eder. Sanat tarih eğitmeni bulunmayan eğitim kurumlarında, resmi haftalık olarak ders saati kotasını oluşturmakta zorluklar yaşayan eğitimcilere, kendi alanlarının dışında derslere girilmesi istenmektedir (Gür, 2004, s. 49). Yazar Renda da (2002, s. 87), Ülkemiz gibi bir toplumda, lise eğitiminde sanat tarih derslerinin yalnız resim konusuna değinilmiş olup eğitim alan bireylerin seçmeli ders olarak almaları gerektiği olduğu belirtilmektedir. Sanat tarih dersleriyle etkili ve gelişime açık olunması, kim tarafından ne okutulması ve sanatın nasıl eğitilmesi gerektiği sorularının cevapları yakından bağlantılı olmaktadır. Sanatı araştırmakta olan ve sanatın kendi eğitim oluşumunu geliştirmek amacı taşıyan ve

harcayan bir çevrede yaşamadığımız için eğitimcilerin gayesi sanat eğitiminin ilerlemesindeki en önemli faktörlerden biridir (Gür, 2004, s. 50). Yazar Gür'ün de söylediği gibi kritik bir konuma sahip olan eğitimcilerin kaliteli olması, sanat eğitim tarihi konularının önemli göstergelerinden biri haline gelmiştir. Sanat eğitim tarihi konuları, zamanı geçirmek amacıyla verilen iş eğitimi-resim öğretmenleri aracılığıyla mı yoksa sanat eğitim tarihçisi kimliğine sahip bu alanda eğitim gören ve bu eğitimi tamamlayan sanat eğitimi tarihçileri aracılığıyla mı verilmelidir? Sanat eğitim tarihi derslerinin güvenilir ve doğru etkilerle verilmeleri gerektiği ve bunlar içinde bu derslerin diğer alanlarındaki eğitimciler aracılığı ile değil de sanat eğitim tarihçileri aracılığıyla verilmeleri gerekir. Bu noktada sorulması gereken soru ise “Sanat Eğitim Tarihçisi kimdir?” sorusudur. “Lisans seviyesinde esas eğitimleri görüp, sadece birer diploma sahibi olanlar mı? Esas eğitimleri görmeden, lisansüstü uygulama programlarında bu kimlikleri kazanmış olanlar mı? Bir eğitim kurumundan aldığı belge ile kimlik kazanma durumunu kendilerinde görenler mi yoksa? Herhangi bir bilgi sahibi olunmadan, sadece toplama eserlerle yayın hazırlamak isteyen düşünce sahipleri mi?” Bu gibi sorularla sanat eğitim tarihçilerinin kim olduğunun bilinmesi gerektiğini söyleyen yazar Atasoy (2004, s. 58), bu tarz soruları artırmanın olasılıklar arasında olduğunu belirtmektedir. Yazar Atasoy “Sanat Eğitim Tarihçileri” sıfatının kazılması için sanat eğitim tarih derslerinin de alınması gerektiğine inananlardan biri olduğunu belirtir. “Sanat Eğitim Tarihçileri” kimliklerinin tanımlanmasında, bugünün şartlarının buna yetmeyeceğini de açık bir dille ifade etmekte olduğunu ve bu sebeplerle esas eğitimden sonra alınması gereken doktora ve lisansüstü uygulamalarındaki araştırmalar ve öğrenimlerle elde edilecek tecrübe bu duruma göre esas bir sanat eğitim tarihçisinin nasıl kimlik kazanacağı konusunu da belirtmektedir. Yazar Eyice (2003), ülkemiz bireylerini, inandırıcı ve yeterli bir eğitim sistemi ile yetiştirildiği takdirde yaşadıkları toplumun içersindeki geçmiş sanat yapıtlarını daha iyi görmekte olup değerlendirebileceği ve bu durumları daha farklı tanımlayabileceği, sanat alanlarında eğitimde olan bireylerin, toplumun en eski sanat eserlerini bilerek, bu gibi sanat eserlerinin sağladıkları yararları ve bilgileri kendi becerileriyle birleştirip ülkemiz sanatının iyileşmesini ve hatta farklı sanat akımlarının da meydana gelmesini sağlayabildikleri ve hayatlarında da bu gibi örneklerden çıkardıkları derslerle etkili olacaklarını düşünmektedirler. Bu şekilde yetişmiş bireylerin, toplumda yaşayanlarla ve en önemlisi sonraki nesillere yol gösterici olup toplumun kültür ve sanat düzeyinin daha da ileriye gitmesine yardımcı olacaklarını belirtmek yanlış olmayacaktır.

2.8.1.1.Ortaöğretim Programlarında Sanat Eğitimi Dersi

Eğitimde örgünlük sistemi, belli bir yaş gruplarındaki ve neredeyse aynı düzeydeki kişiler için, belirli bir amaca göre hazırlanmakta olan uygulamalarla kurum çatısı içinde yapılmakta olan düzenli birer eğitim sistemidir. Ülkemizde örgün eğitim sistemi; Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim, Ortaöğretim ve Yüksek öğretim adı altında dört farklı döneme ayrılmıştır.

Örgün eğitim; ilköğretim sistemine bağlı, en az 4 senelik eğitim vermekte olan 14-16 (2008-2009 öğretim tarihinden itibaren 14-17) yaş grup gençlerinin eğitimlerini içeren meslekî, teknik ve genel liselerden oluşan eğitim sistemidir. Örgün eğitimin görevi gençlerin; öncelikle toplumsal ve kişisel yaşamın gerektirdikleri nitelikleri ortak bir yurttaşlık ve genel kültür bilgisi kazandırmaya çalışmak ve bunun sonucunda bireyleri yetenek, ilgi ve eğilimlerine göre mesleklere, yükseköğrenime veya iş hayatına hazırlanmasını sağlamaktır. İlköğretimi bitirmeyi başaran her birey, örgün eğitime devam etmekte ve örgün eğitim fırsatlarından istidat, kabiliyet ve ilgileri ölçülerinde faydalanma haklarına sahiptirler.

Genel Ortaöğretim Türleri

- Anadolu Liseleri
- Genel Liseler
- Anadolu Öğretmen Liseleri
- Fen Liseleri
- Sosyal Bilimler Liseleri
- Spor Liseleri
- Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri

Örgün eğitimde Genel liseler dışında örgün eğitim okullarına giriş merkezi genel bir sınav yapılması ile olmaktadır. Spor Liseleri ile Anadolu Güzel Sanatlar liselerine (2007 tarihinden itibaren ile Spor Liselerine ve Güzel Sanatlar Liselerine) ise yeteneklilik sınavlarıyla öğrenciler alınması sağlanmaktadır. Teknik ve mesleki örgün eğitim kurumları; ülkemiz hizmet sektörünün ve endüstrisinin ihtiyaç duydukları iş kapsamlarına

orta kalite yaratıcı ve teknik birey gücü eğiten ve bireyleri yükseköğretim sistemine hazırlamakta olan eğitim kurumlarından oluşmaktadır.

Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Türleri

- Kız Teknik Öğretim Okulları
- Erkek Teknik Öğretim Okulları
- Turizm ve Ticaret Öğretimi Okulları
- Özel Eğitim Okulları
- Din Öğretimi Okulları
- Tarım Meslek Liseleri
- Sağlık Meslek Liseleri
- Anadolu Meteoroloji Meslek Liseleri
- Tapu ve Kadastro Meslek Liseleri
- Adalet Meslek Liseleri

2.8.1.2.Ortaöğretim Kurumlarında Sanat Tarihi Eğitiminin Gelişimi

Ortaöğretim kurumlarında daha çok milli kültür ve kültür düşünceleri içerisinde durulmakta olan 15 Şubat-21 Şubat 1943 yıllı İkinci Maarif Şurası'nda konuşan Muhsin Adil Binal, 1921 tarihinde gerçekleştirilmekte olan 1. Maarif Şurası kongresinde genel liselerde öğrenciye verilecek dersler konusunda “Türk Tefekkür Tarihi” ve “Sanat Tarihi” derslerinin de genel lise uygulamalarına alınmaları gerektiğini belirterek ve yapılacak olan İkinci Maarif Şurası konferansında da bu durumları bir kez daha söyleme gereksiniminde olduğunu belirtmiştir (TCMV, 1991, s. 235-236). İkinci Maarif Şurası konferansında, Tarih dersi eğitimlerinin yardımcı araçları öngörüşlerin ikinci maddesinde yer almakta olan “Lise eğitimi 11’den 12’ye çıktığı zaman sanat eğitim tarihi derslerinin de ya farklı bir ders olarak okutulması ya da genel lise ders kitaplarının konuları içerisinde daha fazla yer kaplayacak şekilde eğitimlerin verilmesi yararlı olmasına olanak sağlayacaktır” düşüncesiyle ilk defa ‘Sanat Eğitim Tarihi’ derslerinin genel liselere eklenilmesi gerektiği

tartışılmış ve dile getirilmiştir (TCMV, 1991, s. 205). Muhsin Adil Binal'ın konuşmasının hemen ardından konuşan Celal Saraç; komisyon grubunun hazırlamış olduğu raporların temenni kısımlarındaki 2. maddesinde verilen, genel liselerin 11 yıldan 12 yıla çıkması durumunda tarih eğitimi dışında sanat tarihi eğitimine de yer açılması önerisine öncelikli olarak katıldığını, yalnız sanat tarih eğitimi kavramlarının önüne bilim kelimesi konmak istenmesiyle, 'Bilim ve Sanat Tarihi Eğitimi' biçiminde genişletilmesi gerektiği belirtilmiş ve her açıdan genel liselerin 12 yıla çıkması halinde ve mümkün olduğu sürece farklı bir ders biçiminde işlenmesi sanat ve bilim tarihi eğitime genel lise konularında yer verilmesi düşüncesinin uygun olacağı görüşüne konuşmalarda yer vermiştir. (TCMV, 1991, s. 236). İkinci Maarif Şurası'nın söyledikleri ve incelediklerini bildiren diğer bir konuşma yapan kişi Suut Kemal Yetkin söyleşisinde; "Tarih Komisyonlarında tartışılan önemli bir durum üstüne dikkat çekmiş ve tarih dersi kitapları içeriğine sanat tarihi derslerinin eklenmesi gerekliliğine vurgu yapmışım. Bu yüzden sanat akımlarının kişisel ahlak karakterleri içinde Ahlak Komisyonu kavramı tabir-i caizse uzun boylu durmayı başardı ve örneklerle bunları tekrarlamayı başardı. Tarih birer ahlak kitabı olduğu kadar önemli bir ilim kitabı da sayılması mümkündür. Bu açıdan sanat akımı, ahlak duygusunun kuvvetli birer destekleyicisi konumundadır. Bu yüzden ki sanat dersi tarihi eğitimlerinin verilmesi, tarih komisyonlarının hazırladıkları raporlarda, temenniler bölümünde genel liselerin 11 yıldan 12 yıla çıkardıkları ölçüde ciddiye alınacağı belirtilmektedir. Sanat tarih eğitimi derslerinin verilmesi konusunda belirli sayılmayan bir süreye bakılması ve Tarih Komisyon raporlarının yalnız temenniler bölümünde olması da, sanat tarih derslerine gereken önem verilmediğini göstermektedir. Ben, sanat tarih derslerinin mutlak suretle yardımcı değil asıl biçimde eğitimde yer verilmesinden tarafım" (TCMV, 1991, s. 227-228). Yazar Yetkin'e göre diğer bir önemli tarafsa; "anlatılacak olan sanat tarih derslerinin, sanatçıların yaşamından ya da içerisinde sanatçıların yetişmekte oldukları toplumları konu alan birer tarih eğitimi olmamasından kaynaklandığını belirtmektedir. Bu yüzden tarih derslerinden umduğumuz düşünce ahlaki birleştirici olduğu varsayılan birer sanat dersi olmalıdır. Bu durumlar ise öğrencilere direkt olarak sanat yapıtlarının incelenmesi, onların gösterilmesi, durumlar içindeki eleştirilerin düzeltilmesi ile mümkün olacaktır. Yalnız bu biçimde alınacak olan birer sanat eğitimi yararlı olacaktır" (TCMV, 1991, s. 228). Bütün öneri, temenni ve görüşleriyle İkinci Maarif Şurası sonucunda genel liselerin 12 yıla çıkması, sanat, ilim ve sanat tarihi dersleri eklenmesi ya da bu tarz sanat konularının daha geniş seviyede sanat tarihi derslerine alınması bu durumların içinde bulunan sanat destekli rapor büyük bir oy çoğunluğu ile kabul edilmiştir (TCMV, 1991, s. 265). 22 Ağustos - 31

Ağustos 1949 senesinde dördüncü Milli Eğitim Konferansının son gününde beşinci birleşim ikinci oturumda genel liselerin üç seneden dört seneye çıkması gerektiği konuşmalarını gerçekleştiren birçok konuşmacının görüş alıp konuşmasını yaptığını, birçok önerinin sunulduğu ayrıntılı bir biçimde tartışıldığı bir konuşma olmuştur. Ömer Lütfi Barkan ise Genel liselerin dört seneye çıkması konusundaki düşüncelerini konferansta şu şekilde ifade etmiştir; “Genel lise mezuniyetinin 3 yıldan 4 yıla çıkması, dinamik genç toplumlarının yaşamları bir yıl ertelenecek ve bu yüzden maddi ve manevi topluma zarar verecektir”. Ömer Lütfi Barkan bu ifadeleriyle genel liselerin 4 seneye çıkmasını kabul etmediğini açıkça dile getirmektedir. Ömer Lütfi Barkan ifadesinde Tarih dersinin 3 yıla göre ayarlanma olasılığının varlığını söylemekte ve “Tarih dersi için 1 saat yer ayrılacak sanat eğitim tarihi dersleri için ilave saat uygulamasına gerek olmadığını belirtmektedir. Bu nedenle bu derslerin tarih dersi içeriğinde alınabileceği ve tarih dersi eğitimcileri aracılığıyla alınmasını gerektirdiği söylenmektedir. Tarih dersi içerisinde sanat eğitiminin dışında dinlerin, ilimlerin, içtimai ve teknik meselelerin de tarih dersleri bulunmaktadır” ifadeleriyle de sadece sanat eğitim tarihine yönelmenin doğru olmayacağını belirtir (MEB, 1991, s. 432, 435). Zeki Faik İzer ise oluşturulmakta olan dördüncü Milli Eğitim Konferansının eğitim ve öğretim tarihlerinde birer dönüm noktaları kazandıklarını belirtmiş “resim dersleri ve bu gibi dersleri desteklemekte olan, bilişsel anlamda önemli bir rol üstlenen sanat eğitim tarihi dersleri 4 yıllık genel lise uygulamalarında en gerekli konular içerisinde yer almaktadır” ifadeleriyle eğitim alan kişiler için çok fazla önem taşıdıklarını belirtmekte sanat eğitim tarihi derslerinin de diğer derslerden bağlantısız bir ders sayılarak 4 senelik genel lise uygulamalarında yerlerini almaları gerektiğini söylemiştir (MEB, 1991, s. 463). Genel liselerin 4 seneye çıkması ifadelerinin belirtildiği dördüncü Milli Eğitim konferansında ders uygulama şekilleri de görüşülmüş ve bu durumda da ifadeler verilmiş ve gerekli eleştiriler iletilmiştir. Konferans sonunda içinde genel liselerin 4 seneye çıkarılması gerektiğinin sunulduğu rapor oylamaya verilmiş ve oy çokluğu ile kabulü sağlanmıştır. Konferansta geçilmesi öngörülen 4 senelik genel lise programlarına uygun görüş belirtmeyi ifade eden birer ders işleme programları oluşturulmuştur. Görüşülen konular ve belirtilen haftalık ders programları 26 Eylül 1949 tarihinde yayımlanan Tebliğler Dergisine de verilmiş ve bu dergide yerini almıştır. Bu programda ‘Sanat Eğitim Tarihi’ dersleri, bağlantısız bir ders değil de resim dersleri içinde, son yılın Fen ve Edebiyat kolları derslerinde haftalık bir saat seçmeli olarak alınmış ve bu derslerin Resim eğitimi veren eğitimciyle öğretilmesine karar kılınmıştır (MEB, 1949, s. 113). Alınan karara göre 1949 yılı Resim Dersi İşleme Uygulamalarında; resim dersleri

içinde doğadan resim oluşturma yolları sayesinde gençlerin sanat duyguları güçlendirilir ve son senelerinde alacakları sanat eğitim tarih derslerine katılımları oluşturulur maddeleri ile Sanat Tarihi ve Resim derslerinin her kuruma bir yansıtma makinesi ile teknolojik araç ve gereçler bulundurulması zorunluluğuna da (MEB, 1949, s. 117) yer ayrılmıştır. 4. Şura konferansında oluşturulan karar ve yeni ders müfredatları 1952 tarihinde programa eklenebilmiştir. Programa eklenen bu uygulama ile beraber ilk defa bağlantısız bir ders sayılan sanat eğitim tarihi dersinin, ilk işleme uygulamasının da bu şekilde oluşturulması sağlanmıştır. 1961 yılında Güzel Sanatlar Grubunda “Genel liselerde günümüz durumu” adı altında sanat eğitim tarihi derslerine de yer ayrılmıştır.

Sanat eğitim tarihi dersinin kararları aşağıda şu madde ile belirtilmiştir (MEB, 1961, s. 48);

- Genel lise işleme uygulamalarına sanat eğitim tarihi dersinin eklenmiş olması genel eğitim sistemleri kapsamında alınan en doğru düzenlemelerden biridir. Bununla birlikte, bu derslerin günümüz oluşumuyla ufak çapta birer ödev görevi bile göremediğini 10 yıllık program sonuçlarında detaylı bir şekilde görülmektedir. Bu nedenle oluşturulan başlıkları yeniden gözlemek ve konulara gereken özeni göstermek zorunludur. Kararı alan Komite bu sorunlardan başlayarak ‘Çareler’ adı çerçevesinde sanat eğitim tarihi dersleri için oluşturulması gereken bu konulara değinmiştir (MEB, 1961, s. 48);
- Sanat eğitim tarihi dersi fen bölümlerini de kapsayacak şekilde, bütün liselerin her üst sınıflarında alınmalıdır.
- Sanat eğitim tarihi işlenişi üçe ayrılmalı ve bu dersin konuları tarih dersiyle beraber işbirliği içinde işlenmelidir.
- Sanat Eğitimi ders kitapları sanat konusunda yetkili kurumlar aracılığı ile oluşturulmalıdır.
- Sanat Eğitimi konularının işlenişinde ve ele alınışında düzenli yöntemler uygulanması gerekmektedir.
- Sanat Eğitiminde verilen kitaplar, eğitimcilere uygulanacak program dışında özlü olmalıdır.

5 Şubat - 15 Şubat 1962 yılı Yedinci Milli Eğitim Şura komisyonunda, Güzel Sanatlar Grupları önerisindeki tedbir ve teklifleri temel olarak almış bunun yanında bütün farklı

liselerde Sanat Eğitim Tarihi dersinin zorunlu ders olarak uygulamalara konulmasını doğru bulunmuştur (MEB 2, 1991, s. 289). Sekizinci Milli Eğitim Şura konferansı devam niteliğinde olan Dokuzuncu Milli Eğitim Şura Konferansı özel olarak örgün eğitim uygulamaları içerisinde detaylı çalışmalar sergilemiş ve önemli kararlar getirmiştir. Her okul için ayrı bir ders işleme göstergeleri ve bu göstergelerde farklı durumlardaki meslek, seçmeli ve genel dersler belirlenmiştir (MEB 4, 1991, s. 71). Çevremizde farklı alanlarda yeniliklerin gereksinimin olduğu bir çağda oluşturulan “Genel Milli eğitim sistemlerimizin çoğunluğu içerisinde uygulamalar ve öğrenme akışlarını oluşturan programlar” konularını oluşturarak, köklü değişiklik ve yenilikler düzenleyen 24 Haziran-4 Temmuz 1974 yılı Dokuzuncu Milli Eğitim Şura Konferansında Modern matematik ve fen uygulamalarını programlayan ve programlamayan kurumlar için kabul gören yeni sanat dersi göstergelerinin 1974-75 eğitim-öğretim tarihlerinde uygulamaya konulması ve alınan bu sonuçlardan sonra 1975-76 eğitim-öğretim tarihlerinden bu yana bütün genel liselerde ve bu okullara denk okullarda uygulamaya konulması kararına ulaşılmıştır (MEB 3, 1991, s. 366). Bu göstergelere göre sanat eğitim tarihi derslerinin, seçmeli derslerin içerisinde olması, lise 10 ve 11. sınıflarında edebiyat kolu derslerin de mecburi ders olarak görülmesine karar kılınmıştır. Örgün eğitim okullarına sanat eğitimi tarihi derslerinin eklenmesi, 10. ve 11. sınıfların edebiyat kolu derslerinde sanat dersinin zaruri dersler içerisinde olması, akademik seviyede alınmaya başlanan sanat eğitim tarihi dersi ile aynı senelerde rastlanması durumunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu dönem kadar tarih dersi kitaplarında aşırı yüzeysel şekilde alınan sanat eğitimi tarihine değin dersler, bu şekilde bağlantısız bir dersin içeriği içerisinde detaylı olarak anlatılacak olup, eğitim alan kişilere önceliğin kendi benlik ve kültürlerinin bu tarafı üstünde özendirici, bilinç aşılayıcı, doğru bilgileri verilebilecekti” (Özsegin, 1975, s. 17). Aynı doğrultular içerisinde Dokuzuncu Şurada Modern matematika ve fen uygulamalarını programlayan kurumlarda sanat eğitimi tarihi derslerinin 10.sınıf Edebiyat sınıflarında iki saat, 11.sınıf Edebiyat ve dil sınıflarında 1 saat, Modern matematik ve fen uygulamalarını programlayan kurumlardaysa 10. sınıf Edebiyat bölümünde iki saat, 11. sınıf Edebiyat bölümlerinde bir saat alınmasına karar kılınmıştır. Dokuzuncu şurada incelenen diğer bir önemli durum; tüm örgün eğitim okullarının ‘Lise’ ismi içerisinde birleştirilmesidir (MEB 3, 1991, s.393). 18 Temmuz - 22 Temmuz 1988 yılı on ikinci Milli Eğitim Şurası Konferansındaysa “Sanat eğitimi tarihi, müzik ve resim dersleri uygulamalarının; İslam ve Türk sanat akımlarının bilgisini de içeriğine alarak ve sanat duygusunu ve kültürü kazandıracak biçimde tekrardan iyileştirilmesini belirtmek yanlış olmayacaktır (MEB, 1989, s. 537).

1991 tarihinde Terbiye ve Talim Kurulları Başkanlığında oluşturulan "Sanat Eğitim Tarihi Uygulama İyileştirme Özel İhtisas Grupları"na oluşturulup hazır bulunan; Lise düzeyi ve Denk Kurumların 2. ve 3. sınıflarına ait "Sanat Eğitimi Tarihi Dersleri Eğitim Uygulamaları, 1991 - 1992 eğitim-öğretim tarihinden itibaren denenmiş ve iyileştirilmek adına bağlı örneklerine göre kabul görmüştür. Kabul gören yeni Sanat Eğitimi Tarihi Dersleri Eğitim Uygulamalarıyla beraber Terbiye ve Talim Komisyonu'nun 21.9.1957 yıl ve 215 sayılı kararnamesiyle kabul gören lise "Sanat Eğitim Tarihi Dersleri Eğitim Uygulamaları" yürürlüklerden çıkarılmıştır. Kararı alan komisyon tarafından 1991-1992 eğitim-öğretim tarihinden bu yana yürürlüklere girmiş olan yeni sanat eğitimi tarihi dersleri eğitim uygulamalarıyla alakalı aşağıda yer verilen şu bilgilendirmeler oluşturulmuştur (MEB 5, 1991, s. 3).

1) Bu düzenlenen program, lise eğitimi alan okulların ve denk okulların 2. ve 3. sınıf eğitimi alanlar için oluşturulmuştur.

2) Düzenlenen bu uygulamada, Anayasada belirtilen ve 1739 tarihli Millî Eğitim Esas Yasaları'nın ifadesini belirten örgün eğitimin ilke ve amaçlarıyla Sanat Eğitimi Tarihi derslerinin amaçları içeriğinde, eğitim alanlarının seviyesini de dikkate almak şartıyla bir köprü kurulmasına olanak sağlamıştır.

3) Lise 2. sınıf ders konularının seçilmesinde, Uluslararası Sanat Geçmişinin başlangıcından bugüne kadar iyileştirilmesini ve bu iyileştirmenin başlıca sanatçıların eserleri ve bu sanatçıları tanıtılmasını sağlamışlardır. Bu sınıflarda, eğitim alanların, Sanat Eğitimi Tarihi derslerinin kapsamını kavrayabilmeleri için "Sanat Eğitimi Tarihine Giriş" ismi verilen yeni bir konu eklenmesi sağlanmıştır. Mezopotamya Uygarlık Sanatı anlatılırken yalnız "Sümer Uygarlık Sanatlarına yer ayrılmıştır. Çünkü Mezopotamya Uygarlık Sanatının en iyi biçimde anlatıldığı örneklerin Sümer Uygarlık Sanatında yer aldıkları belirtilmiştir. Bu tarz konuların Anadolu Uygarlıklarının ağırlılığında olması nedeniyle "Ege Uygarlık Sanatı" (Girit - Miken) bu uygulamaya konulmamıştır. "Barok ve Rönesans Sanatı"ndaysa sanatçılar ile ilgili sınırlandırmalar getirilmiş ve lider kişilikli sanatçılara daha fazla yer ayrılmıştır. "19. yüzyıl Sonrasında Gelişmekte Olan Sanat Akımları" ve bu dönem sanatçıları için uygulama içinde ayrıca bir şekilde örnek işleme planları ortaya çıkarılmıştır. Lise 3. sınıflarda ise, "Anadolu Türk Sanatı ve Anadolu Öncesi"ndeki iyileşme, bu iyileşme süreçleri içerisinde oluşturulan sanat yapıtları, farklı taraflarıyla incelenip ele alınmıştır. Bunun dışında, "İslam Sanatı" ile "Orta Asya Türk Sanatları" dersleri verilirken farklı resimler aracılığı ile bu sanatların esas özellikleri

üstünde durulmaya çalışılmıştır. Konu içinde yer alan ünitelere (Abbasi Sanatları - Emevi Sanatları - Endülüs Emevi Sanatları - Fatimi - Gazne - Memlük Sanatları) sahip yapıtlar İslâm Eğitimi Sanatının gelişmelerine göre sıralandığı görülmektedir.

4) Bu uygulamada görülen, Sanat Eğitimi Tarihi derslerinin ortak gayelerine dayanarak, kurum amaçlarının bir bir ele alınması görüşülmüştür. Bu gayelerin gözlenebilir ve ölçülebilir hale getirilmeleri için bütün amaçlarla alakalı durumlar eklenmiştir. Davranışların ve amaçların sırasının eğitmenler aracılığı ile değiştirilmesi mümkün olmaktadır.

5) Davranış ve amaçlar kısmından sonra konu isimleri; her konu işlenmesinin başına ise konuyla alakalı amaçlar belirtilmiştir. Bu amaçlara göre konu hakkında örnek işlenme şekli oluşturulmuştur. Konular içinde oluşturulan ve işlenme şekli belirtilmeyen diğer gayelerin işlenme şekilleriyse eğitimcilere bırakılmıştır. Diğer konuların işlenme şekillerinde genel itibari ile soru-cevap yöntemi, düz anlatıma yer verilmişse de her konunun işleniş özelliğine göre farklı işlenme durumlarına yer verilmesi mümkündür.

6) Bu uygulama kapsamında yer alan düzenlemeler, verilmekte olan örnek işlenme şekillerine göre ayrılmıştır. Bu duruma göre diğer işlenme şekillerinde de amaçlara uygun oluşturulmuş düzenlemeler, eğitmen tarafından oluşturulacaktır.

7) Sanat Eğitimi Tarihi derslerinde, derslerin, teoriksel açıdan alınmasının yanında görsel eğitim sisteminin de program içinde tamamlayıcı ve önemli bir rolü bulunmaktadır. Sanat derslerinin bu müfredata uyarak işlenmesi için slayt, video ve film kasetlerinden faydalanılması, eğitmenin; çevre ve okul fırsatlarını oluşturması gereklilikler arasındadır. Kurum yöneticileri tarafından oluşturulan konularla alakalı film ve slayt temini gerekebilir. Kurum yöneticileri bunlar için her bölgede bulunan Halk Eğitim Merkezlerine bağlı Öğretim Araç Merkezleri'ne ya da Radyo - Televizyon - Film ile Öğretim Merkezlerine (Ankara-FRTM) başvurabilirler.

8) Ders konularının işlenme şekillerinde, Atatürk'ün çeşitli yönleri, kişisel yönleri ve Atatürkçü düşüncelerde özellikler taşımakta olan yaklaşımlara yer verilmiştir. Bu durumlara bağlı Lise 2. sınıfın 1. bölümünde, "Sanat tarihi yapıtlarının korunmalarının önemleri", 3. bölümünde, "Atatürk'ün arkeolojik kazılara ve arkeolojiye verdiği önem" üstünde durulduğu görülmüştür. Lise 3. sınıfta, 3. bölümde "Türk tarih zenginliğinin önemi" görülmüş, 7. bölümde "Toplumların tanınmasında güzel sanatların görevi" ile alakalı olarak birer okuma parçalarına yer verildiği görülmektedir. Sanat Eğitim Tarihi

derslerini alanlara, toplum kültürümüzün bir parçası olan sanat yapıtlarımızın tanıtılması sanatta oluşan toplumsal duyguların daha köklü ve bilinçli olarak yer tutması sağlanmaktadır (MEB 5, 1991, s. 4).

Sanat eğitim tarihi dersleri için, 1991 yılı Terbiye Talim Kurulu kararlarına göre belirlenmekte olan, liseler ve liselere denk kurumlara ait haftalık olarak oluşturulan ders işleme göstergelerine göre; liseler ve liselere denk kurumlarda, 2. sınıf ve 3. sınıfta 2 saat eğitim verilecektir. 1998-1999 tarihinden bu yana 8 senelik kesintisiz eğitim sistemine geçmeyle beraber genel liselerde verilen ders programları da değişme göstermiştir. 19 Ağustos 1998 yılı, 174 sayılı karar ile yeni haftalık olarak verilen ders verme göstergeleri yürürlüğe girmiş ve 28 Mayıs 1996 yılı 206 sayılı karar ile uygulanmakta olan haftalık verilen ders göstergeleri programdan çıkarılmıştır. 2004 tarihinde haftalık olarak verilen ders verme göstergelerinde bazı değişimler sağlanmıştır. 2004 tarihi 2560 sayılı Tebliğ dergisinde yapılan açıklamayla bu değişimlere sanat eğitim tarihi derslerinin eklenmesi sağlanmamıştır. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri resim kapsamında ise değişime gidilmiş bu değişimlere göre yeni göstergede ‘Sanat Eğitim Tarihi’ derslerinin isminin ‘Plastik Sanatlar Eğitim Tarihi’ olarak değiştirilmesine karar verilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulunun 14 Temmuz 2005 yılı ve 193 sayılı kararıyla 2005 – 2006 eğitim-öğretim tarihinden başlayarak 9. sınıfla başlanması ve basamaklı olarak uygulanması için örgün eğitim okulları haftalık olarak verilen ders programlarını kabul etmişlerdir. Bu program ile genel liseler 4 seneye çıkarılmış olup ve ‘Sanat Eğitim Tarihi’ dersi, Sosyal Bilimler Lisesi, İmam Hatip Liseleri ve Fen Liseleri, Anadolu Teknik Lisede, Teknik Liselerde, Anadolu Meslek Teknik Liselerinde, Sağlık ve Meslek Liseleri haricindeki tüm genel liselerde ve liseye denk kurumlarda seçmeli ders olarak seçilmesine karar verilmiştir. Oluşturulan bu kararlar beraber daha öncesinde örgün eğitim okullarında ‘alan seçmeli dersi’ veya ‘alan dersi’ olarak ders programları içerisinde yer almakta olan ‘Sanat Eğitim Tarihi’ dersleri tam anlamı ile seçmeli birer ders haline getirilmiştir. Milli Eğitim Esas Kanunları’ndan yola çıkarak, 1989-1990 eğitim-öğretim tarihlerinde İstanbul ilinde, 1990-1991 eğitim-öğretim tarihlerinde Bursa, Ankara, İzmir, Eskişehir illerinde ve daha ilerki senelerde Anadolu şehirlerinde Anadolu güzel sanat liseleri oluşturulmuştur (Ünver, 2010, s. 93-94). Anadolu Güzel Sanat Liseleri ve Spor Liseleri, sanat tarihi eğitimlerinin iyileştirilmesi için önemli bir konumdadır. Sanat tarihi eğitimlerinin iyileştirilmesi, üretici bir çevreye ulaşmayı sağlayan gerekçelerden biri haline gelmektedir. Bu sebeple, çevreye, gerekli olan sanatı ekleyebilecek birer politika oluşturulması gerekmektedir. Eğitimin ve sanatın öneminin kavratılması gerekmektedir (Ünver, 2010, s. 99). Talim ve Terbiye

Kurulları çerçevesinde oluşturulan 11 Eylül 2009 yılı ve 151 sayılı kararıyla uygulanan 2009-2010 eğitim-öğretim tarihinde Güzel Sanatlar Liseleri ve Güzel Sanatlar Spor Liseleri'nin ders göstergelerine baktığımız zaman, resim dersi kapsamında 11. sınıflarda "Türk Heykel ve Resim Sanatı" dersleri haftalık iki saat, 12.sınıflardaysa "Sanat Eğitim Tarihi" dersleri haftalık iki saat, "Çağdaş Dünya Sanatları" dersleri haftalık iki saat ve "Sanat Yapıtları Araştırılma" derslerinin haftalık iki saat olarak düzenlenmekte olduğunu görmekteyiz. "Milletlerarası ve milli sportif ve sanatsal programları izleyerek kültür ve bilgilerin iyileştirilmeleri" Güzel Sanat Liselerinin ve Spor Okullarının yapılış gayelerinde yer almalarıyla beraber, bu gibi kıymetlerin elde edileceği sanat eğitim tarihi dersinin, Güzel Sanatlar Liseleri ve Spor Okullarında bile yalnızca Resim kapsamında yer alması ve diğer kapsamlarda yer almaması (spor ve müzik), birçok durumda akılda soru işaretleri bırakmaktadır. Yalnız bu durumların dışında "Sanat Eğitim Tarihi" dersinin haftalık olarak sekiz saat ile sınırlandırılması, sadece 11. ve 12. sınıflarda alınması ve bu duruma ilave olarak da konuların alan öğretmenleri aracılığı ile verilmemesi derslerin ne ölçüde hedeflenen kazanım ve başarılarla ulaşılabildiği hakkında şüphe uyandırmaktadır. Temel toplum ilişkilerinin de aslında asla uygulanma durumunda olmadığı eğitim alanların okulu bitirirken ilgili lisans uygulamalarına ne ölçüde hazır olduğu veya olmadığı görüş bildirilmesi gereken önemli bir husustur. Yukarıda açıklanan konularla ilgili Gür (2004, s. 48), Milli Eğitim Bakanlığının 2488 sayılı Tebliğ dergisi Atatürk'ün bireysel özelliklerinin de böyle durumlara yansıtılması gerektiğini ve Atatürkçü düşüncelerin sanat eğitim tarihi dersinde ne şekilde ele alınması gerektiğine dair de görüş bildirmiştir. Böyle önemli uygulamaların derslere ciddi katkılar oluşmasına, "sanat eğitim tarihi dersi genel liseler ve bu liselere denk kurumlarda verilir" söylemine rağmen, günümüz genel liselere ek olarak Anadolu öğretmen, Fen Anadolu veya Çok Programlı genel liselerde sanat eğitim tarihi derslerinin genel ismi seçmeli ders olarak bile bulunmamaktadır. Sanat eğitim tarihi yalnızca Anadolu güzel sanat liselerinde resim dersinde eğitim alan bireyler için zorunlu ders olarak işlenmektedir. Yalnız genel liselerde müzik bölümleri için seçmeli ders kapsamında bile yer almamaktadır. Günümüzde uygulanan programlarla; sanat eğitim tarihi ile beraber insani konuların ve bilimlerin sanat ile alakalı pek çok kapsamların genel lise eğitim sistemlerinde geri plana atılmış olduklarını görmekteyiz. Bu nedenle örgün eğitimde sanat eğitim tarihi derslerinin oluşumları tartışılırken, problemleri daha büyük çevresel bir açıdan görebilmemiz gerektiği önemli bir zorunluluktur. Genel liselerin akademik sınavlara hazırlanma birimler haline dönüşmüş olması, sınavlarda sanata ve kültürel konulara ilişkin problemlerin az olması bizleri günümüz sorunları ile uğraşma

zorunluluğunda bırakılmaktadır (Gür, 2004, s. 49). Yükseköğretime ve ortaöğretime hazırlanma aşamalarında sorun yaratan bir durum mevcuttur. Akademik sınavlara girerken sanat eğitim tarihi derslerinden ya bir soru gelir ya da hiç gelmez düşünceleriyle zaten seçmeli olarak alınan örgün eğitimdeki sanat eğitim tarihi derslerini bu şekilde kimse seçmemektedir (Altun, 2004, s. 101). Yazar Gür'ün ifadelerine göre (2004, s. 50), Genel lise sanat eğitimi tarihi derslerinde söz edilmesi gereken diğer bir alanın da bu konuda görülen ders işleme kitapları olduğudur. Geçmişimize baktığımızda ders işlenen kitaplarda gözle görülen birer iyileşmenin meydana gelmesine karşın, ders kitapların bütünü için geçerli sayılan, hazır olma sürecinde bu konudaki yazarların yanında pedagog, tasarımcı ve psikologlardan oluşmakta olan birer hazırlanma oluşumunun eksik olmasından sanat eğitim tarihi ders kitaplarında da bahsedilmektedir. Bunun dışında; Talim ve Terbiye Kurulu ile onay alınması sağlanırken sanat eğitimi tarihi dersi uzmanları ve eğitimcilerinin böyle bir kurulda yer almaması haksız bir durumdur. Sanat dersi kitap yazarlarının net kurallar ile sınırlandırılmış uygulamalara uyarak ders kitabı hazırlanması, ne yazık ki sanat dersi kitaplarının birbirlerine benzemelerine yol açmaktadır. Sanat eğitimi tarihi kitaplarının da değerli birer kağıt üstüne, iyi kalite birer baskı yolu ile basılmış net ve bol resimler aracılığı ile özellikle konularda renkliliklerle geliştiklerini söyleyen yazar Aslanapa (1995, s. 14, 15), sanat kitapları dışında sanat eğitimi tarih derslerinden uygun bir şekilde faydalanılması için koleksiyonların bulunmaları ve bu derslerin içeriğinde kullanılması gerektiğine de işaret etmektedir. Sanat eğitimi tarih derslerinin nasıl işlenmesi gerekliliği hususundaki bazı görüşler şu şekildedir: “Toplumumuzda sanat eğitimi tarihi derslerinin ciddiyetinin farkında olunması, çevrenin sanat eğitimi tarih derslerine gereken alakayı göstermeleri için örgün eğitim uygulamalarına sanat eğitimi tarih dersleri eklenmelidir. Bu şekilde kısa dönemde gerçekleşemiyor ise o vakit örgün eğitimde konuların uzmanları aracılığı ile alınacak konferans konuşmaları ile veya tekrar bu uzmanlar aracılığı ile hazırlanan konular ile alakalı eğitim CD'leri ile bu eksikliklerin giderilmesi sağlanmalıdır.” (İnankur, 2004, s. 23). Yazar İnankur'a (2002, s. 75) göre; Toplumumuzdaki, sanat eğitimi tarihi eğitiminde ve anlayışında saf şekillendirme yaklaşımından başka sanat eserlerini yalnızca yazılı bir belge olarak anlatmaktan öncelikle vazgeçilmesi sağlanmalıdır. Bu nedenle sanat eğitimi tarihi, yapısı gereğiyle interdisipliner birer kapsam alanı oluşturur. Bu yüzden yalnız mimarlık, resim ya da heykel sanatlarının tarihlerini vermek yeterli olmamakla birlikte, aynı anda sanat eserlerini üretildikleri çağın ekonomisi, politikası, felsefesi ve dini inançları ile de bağlantı kurma zorunluluğu bulunmaktadır. Yazar İnankur'a göre böyle bir açıdan baktığımız zaman, sanat eğitim

tarihçilerinin her şeyleri daha çok farklı bir pencere içinden bakmaları sağlanmalıdır. Yazar İnankur (2002, s. 76) bunun dışında sanat eğitimi tarihi derslerinde eğitim alanları ezberci eğitimden ve öğrencilere bilgileri kalıplaşmış kelimeler şeklinde veren yaklaşımlardan vazgeçmeleri gerektiğini belirterek anlatmıştır. Uygur sanat öğretmenleri sanat eğitimi tarihi derslerini, birer disiplin olarak ve birer sanatsal tarihi anlama sürecine katarak anlatmalıdırlar. Sanat öğretmenleri, eğitim verdikleri bireylere bir sanat eğitim tarihçisi olmanın rolünü, bireyleri birer sanat eseri ile alakalı cevaplar bulmaya, eser ve yapıtların bireylere verdikleri kültürler hususunda ne şekilde bilgi alacaklarını öğrenmelerine yönlendirmeleri sağlanmalıdır (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997, s. 1.27). Sanat eğitimi tarihi, dünyaya açılan pencere, bir seyahat, hikâye anlatılması ve farklı görüş düşüncelerini elde etmek gibi bazı öğrenme şekilleri ile düşünülebilir. Eğitimci, kendilerinin sanat eğitimi tarihi dersleriyle bu konular gibi anlatımları sıralar ve yapılandırır (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997, s. 1.28). Sanat eğitimi tarihi derslerini örgün eğitimde eğitime şekilleri farklı olmalıdır ve daha verimli araştırmalar yapmayı gerektirmektedir. Soruşturulmalara dayanan bu tarz bir yaklaşım daha çok yarar sağlayacaktır. Bu soruşturma birer soru sorulma süreçlerinden oluşur. Soru sorulması açık uçlu, öğretici ve yönlendirici birer yöntem olmakla birlikte bireylere sanat eğitim tarihçisi gibi davranılması gerektiğine yönlendirir (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997, s. 1.28). Örgün öğretimde eğitim alanların, sanat nesnelere ve değişik nesnelere karşı farklı birer merak ve ilgileri bulunmaktadır. Her şeye ilgi duyarlar. Sorular sormaya ve sebepleri aramaya bayılırlar. Öğrencilerin ilgilendikleri konular aşağıda verdikleri konulara çekilmeye çalışılmaktadır. Bütün bu eserlerin o anki bireyler için manası ne idi? Sanatçılara ne tarz sorular sormak iyi olurdu? Bu tarz iki farklı soru da eğitim alanların dikkatlerini sanat tarihine çekecektir. O bireylere sanat eğitimi tarihçilerinin de sanat eserlerini bu biçimde incelemeye başlayacakları söylenmektedir. Böylece olumlu düşünceler meydana gelecek ve bu açıdan yeni ve farklı sorular oluşacaktır (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997, s. 1.30). “Sanat eğitimi tarihi öğretimleri, toplumumuzda genellikle medeniyet tarihi ve içeriği içerisinde yer alır. Eğitim sürelerinin kısa olması da çağdaş ve görsel sanatlara eğilmelerini engellemektedir. Sanat eğitimi tarihi dersleri eğitiminde yakınsal toplum ilkeleri hemen hemen hiç uygulanmamaktadır. Müzelere gidilmesi, müzelerdeki eserlerin yerlerinde görülme ayrıcalığından yoksun kalmakta olan öğrencilerin bu anlamda temel eser görmekten uzak kalmaları buna örnektir. Bu şekilde sanat eğitimi tarihi dersleri sadece yazma, tekrarlama, okuma yöntemlerinin sadeliği içerisinde sürmektedir. Bu sebeple de öğrencilerde beklenen ilgi sağlanamamaktadır” (Kırıçoğlu, 2005, s. 136). Sanat eğitimi tarihi derslerine gereken

değerin verilmeden, işlenen ders saatlerinin 1 saat ile 2 saat aralarında değiştirilerek lise ikinci sınıf ve üçüncü sınıflarında seçmeli ders olarak verilmeye başlanması derslerin verimliliğinin azalmasına yol açmaktadır. Yazar Atasoy'a göre (2004, s. 59): "Örgün eğitimde, sıralanan tarih eğitimlerinin yanında tarihsel çağlara ışık tutmayı başaracak sanatsal, kültürel ve toplumsal donanım ve bilgi kazandırma yoluyla sıralanan tarihe koşul olarak da zorunlu birer sanat eğitimi tarih dersinin genel lise birinci sınıflarından başlayarak programa eklenmesi gerekmektedir. Bunlar için birer ders planları hazırlanmalı ve ilgili bakanlıkla bu yolla girişimlerde bulunulması gereklidir" sözü bu konuyu desteklemektedir. Genç bireylerin akademik sınav sistemleri çarkına girmiş eğitimcilerden, aile fertlerinden, televizyon izlerken görünen uzman siyasetçiler ve başarılı insanlardan anladıkları, devamlı olarak rakamsal kapsamların sözel kapsamlara göre "daha gerekli, daha değerli ve daha önemli" olduklarıdır. Sonuçta arkeoloji, felsefe ve sanat tarihi gibi kapsamların fen ve matematik bilim özelliklerine göre çok önemsiz olduklarına inanılmakta, yaratıcılık duygusundan yoksun, kolay çözümler elde edilmeyen, tek taraflı bakış açılarına ait bireylerin ileriki dönemlerde toplumda söz söyleyebilecek olmalarına yol açar (Gür, 2004, s. 49). Sanat eğitimi tarih dersleri bölümlerine alınan öğrenciler örgün eğitimde dahi sanat eğitimi tarihi derslerini görmemiştir. Bu yüzden motive olamamaktadır. Örgün eğitim sistemine bir şekilde sanat eğitim tarihi derslerini kazandırmak gerekmektedir. İkinci bir ön bilgi yahut yetenek sınavlarıyla yahut da farklı ölçüler getirerek çok kısıtlı öğrencileri çok yüksek puanlarla sanat eğitim tarihi derslerine kazandırmak gerekmektedir (Arel, 2004, s. 93). Sanat eğitimi tarihi derslerinin genel liselerdeki günümüz tablosunu çizdiğimiz zaman sanat eğitim tarihi derslerinin en önemli ve birinci probleminin "var olma" problemleri oldukları görülmektedir. Bu problem o derece büyük ve önemlidir ki yalnız bu durumlar aşıldıkları zaman çözüm ve önerilerden sonuç elde edilmesi beklenilebilir. Bu problemin çözülmesi ayırım yapmadan bütün genel liselerde ve liselere denk kurumlarda mecburi ders olarak yer almasına bağlanmaktadır. Yalnız bu yeni planlamalarla, sanat eğitim tarihi derslerine ilköğretimde 7. sınıf ve 8. sınıflarda okutularak saygınlık kazandırılması yolu ile "var olma" problemine bir sonuç getirilmesi mümkün olabilecektir (Gür, 2004, s. 51).

2.8.1.3. Yükseköğretim'de Sanat Tarihi Eğitimi

Toplumumuzda yükseköğretim programları; örgün eğitime dayanan en az 2 senelik, yüksek eğitim vermekte olan her aşamadaki öğretim kurumlarının bütünü

kapsamaktadır. Türkiye yükseköğretimin programlarında geçmişten (11. yy. da Selçuklu Türk topluluğunun Bağdat ve çevresinde kurdukları Nizamiye medreseleriyle başlamakta olan dönem) bugüne dek oluşmakta olan değişimler değerlendirildiğinde medreselerden üniversitelere uzanmakta olan uzun bir dönemin yaşandığı görülmektedir. Bu dönemlerde uygarlık anlamındaki ilk yükseköğretim programları kurumu 1773 yılında kurulmuş olan Mühendishane-i Ber-i Hümayun kurumudur (1933 tarihinde bir kanunla İTÜ'ye çevrilmiştir) (Erdem, 2004). “Toplumumuzda 19.yüzyılın ortasından başlayarak denenen batı sistemlerine göre öğretim ve eğitim yalnız ana mevzuları eğitmeye çaba gösterdi. Bu yüzden toplumumuzda Osmanlı Devleti dönemi sanat eğitim tarihi eğitimi hiçbir zaman oluşmadı” (Eyice, 2003). Yazar Eyice 2003 yılında yayınladığı makalelerinde sanat eğitim tarihi derslerinin yükseköğretim programlarındaki iyileşme konulardan bahsetmektedir. Üniversitelerde Mustafa Kemal'in talebi üstüne 1933 yılında yapılmış olan önemli yenilik hareketlerinde, eski Darü'l Fünun kurumu uygar bir yönteme göre yeniden ele alındı.” Bu esnada yeniden ele alınan Edebiyat Fakültelerinde birer Arkeoloji eğitim bölümleri de kurulması sağlandı. Bu kapsamda sadece Arkeoloji bölümü değil sanat eğitim tarihi bölümlerinde de çalışma sağlanacaktı”. Batılı uygarlıklarda uzun süredir yerini alan sanat eğitim tarihi bölümü, Darül Fünun'un İTÜ'ye çevrildikten sonra ilk 10 sene içinde kurulması sağlanmıştır. Yazar Renda (2002, s. 72), “Toplumumuzda 1943 yılında sanat eğitim tarihi bölümü oluşturulduğu an, Alman ve Avusturya modeli hâkim oldu bu nedenle göçmen profesör eğitimciler ve en önemlisi Viyana şehriden gelmiş olan Prof. Erns Diez, Berlin şehri müzelerinde yetiştirilmiş Kurt Erdmann, Bizans dönemi sanat tarihi uzmanı olan Steven Runciman ile aynı bölümde ders vermekteydiler. Bu çağda çok daha arkeolojik yöntemlerle yapılmış bir sanat eğitim tarihi öğretimi ve araştırma süreçleri bulunmaktaydı. Yazar Batur (2002, s. 88), Cumhuriyet dönemlerinde sanat eğitim tarihi öğretimlerinin kuruluşlarındaki arkeolojik yöntemlerin kısıtlamalarının en son güne kadar atlatılmadığını ifade etmiştir. Yazar Eyice (2003), Edebiyat bölümlerinde farklı birer sanat eğitim tarihi programlarının 1943 yılında olduğunu ve o sene içerisinde Avusturya'dan getirilen sanat eğitimi tarihçisi Prof. Dr. E. Diez'in de genel Türk ve İslam sanatı eğitimi konusunda ders vermesiyle başlanan İTÜ'de sanat eğitim tarihi dersi bilim dallarının da başlamakta oldukları belirtilmiştir. Yazar Özsezgin (1975, s. 17) bu çağ hakkında düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: “Bazı batı uygarlığı bilim insanları, sanat eğitim tarihçileri konuların değerini bizlerden önce kavramış olduklarını görüyorlardı. Diez ve Gabriel gibi profesörler, Türk bilim insanlarının alması gerektiği görevlere sahip çıkarak, kendi kültürümüzün gelişmesini sağlamaktaydılar”. Ankara şehrinde toplumsal

bilimler üstünde çalışılacak Tarih-Dil ve Coğrafya Fakültelerinin kurulduğu ve buralarda da sanat eğitimi tarihlerinin önüne tekrar batıda eğitim almış olan Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık'ın görevlendirildiğini söyleyen Eyice'ye (2003) göre; yükseköğretim programı, iki ana merkezden sonra kurulmuş olan eğitim kurumlarında da hızlı şekilde gelişmeye başlamıştır. İTÜ'de Mazhar Şevket İpşişoğlu, bireysel olarak Almanya eğitimleri sonuçlarında sanat eğitim tarihi konularına farklı bir renk katmış, estetiksel kavramlar bu dönemde yerleşmeye başlamıştır. Fransa'da eğitim almış Suut Kemal Yetkin ise Ankara'da aynı ilkeleri oluşturmuşlardır. İstanbul Üniversitesi Avrupa sanatı üzerine konuşmalar yapan birey ise Mazhar Şevket İpşişoğlu'dur (Renda, 2002, s. 72). Makalelerinde İstanbul Üniversitesinde 1948 ve 1950 yıllarında sanat eğitim tarihi eğitim alanlarının sayılarının 4 veya 5 kişiyi geçmediklerini yalnız bunların zamanla sayılarının artış gösterdiğini söyleyen yazar Eyice (2003), başka açıdan da Ankara Üniversitesinde ve arkalarından yeni kurulmuş olan üniversitelerden bu alanlarda bireyleri eğitmeyi başardıklarını da belirtmiştir. Yazar Eyice, İstanbul Üniversitesi sanat eğitimi tarihi bölümlerinin başında olan eğitim alan bireylerin; bu dallardan eğitimlerini bitirenlere iş fırsatı oluşturmak için bu bireylerin örgün eğitimde eğitmen olacaklarını söylerken, bunların içerisinde de bireylerin görülen derslerin dışında pedagoji derslerini görmesi ve bu sınavları vermesi gerektiğini makalesinde belirtmiştir. Ankara Üniversitelerine bağlı ve İstanbul Üniversitelerine bağlı kurulmuş olan sanat eğitim tarihi konuşmalarının esas amaçları bir taraftan toplumumuz sanatı üstündeki inceleme ve araştırma gayelerini oluşturmak, öte taraftan kültür okullarının gereksinimi olan bireylerin yetiştirilmesini kolaylaştırarak toplumsal kültürümüzün geleneksel taraflarında ilk önce oluşturulanı başa çıkarmak; yıllar boyunca gerektiği gibi ele alınmayan bu toplumsal kültür dallarının sistemsel olarak eğitimlerine öncelik tanınmalarıydı. Üniversitelerde kurulmuş olan konuşmalar, araştırmaları yönlendirecek, bilimsel çalışma yöntemlerini hızlandıracak ve sanat eğitim tarihi ders konularının geliştirilmesi ve zenginleştirilmesine uygun ortamları oluşturacaklardı (Özsezgin, 1975, s. 17).

Yazar Özsezgin'e (1975, s. 17) göre; Sanat eğitimi tarihi konularının karanlıkta kaldıkları, daha tartışma seviyesinden kurtulmamış birçok konulara açıklık oluşturulması, bilimsel gerçeklik konularının ortaya çıkarılması, batı uygarlığındaki sanat eğitimi tarihçilerinin kuşku ile yaklaştıkları Türk sanat eğitimine dair ayrıcalıkların oluşturulması ve meydana getirilmesi kurulacak olan sanat eğitim tarihi konuşmaları sayesinde oluşacaktı. Diez, Özsezgin ve Gabriel ile beraber farklı kişilerin de konulara yaklaştığını ve bireyleri uyarıcı eserler ortaya çıkardıklarını ifade etmiş ve şu tarz bilgilendirmeler oluşturmuşlardır

“Birincisi 1959 yılında Ankara’da oluşturulmuş olan ‘Uluslararası Türk Sanat Kongreleri’, bu tip uyarıcıların kültürümüz açısından birer kültür problemi haline gelmesinin gerekliliğini belirten farklı bir başlangıç olmasıydı. O kongrelere katılmış bulunan yabancı bilim insanları, sanat eğitimi tarihçileri gözden kaçırılmış veya kasti bir şekilde ihmal edilen doğrulara dikkat çekmekteydi, kendine has bir Türk sanat uygarlık varlığını ortaya çıkaran kanıtları ortaya koymuşlardı. Bu demek ki birer bilim alanı olan sanatın örgütlenmeleri kaçılmaz olan sanat eğitim tarihi öğretimi için yeterli ortamın oluşturulmasından doğal bir durum ortaya konamazdı”. Toplumumuzda sanat eğitim tarihi okutulmasının 20 yılı aşması sebebiyle Türk Tarih Kurumları Konferans Salonlarında Ankara Üniversiteleri ve İstanbul Üniversitelerine bağlı eğitim bireylerinin katıldıkları tartışmalı konuşmalar sonucunda sanat eğitim tarihi derslerinin, bilimsel gerekçelere uygun şartlarda verilmediği ifade edilmiştir. Yazar Özsezgin’e (1975, s. 17) göre; esasen üniversite eğitimlerimiz sanat eğitimi konusunda bireylere gereken malzemelerin, ders gereçlerini ve ders araçlarının sağlanmasından oldukça uzaktadır. Öğrenilen bilgiler, kavramsal birer bilgi artığından, görülmeden algılanmakta olup ezberci yöntemden öteye de geçmemiştir. Sanat eğitimi tarihi çalışmalarının ve eğitimlerinin akademik seviyede başlanması sırasında yapılmış ilk bilimsel oluşumların bir tarafı yabancı kaynakların tercümesi veya yabancı kaynaklı biçiminde oluşmuştur. Bu olay sanat eğitim tarihi alanının oluşmasını doğru bir şekilde etkilemekte olan bir durumdur (Seçgin, 2004, s. 28). Sanat eğitim tarihi terimlerinde görülmüş problemler tarafından başka bir durumun sanat eğitim tarihi öğretiminin akademik düzeyde uzun birer tarihe sahip olmamaları olduklarını ifade eden Seçgin (2004, s. 28), şu konulara değinmiştir; “20.yy. başlarından beri Celal Esad Arseven ve Osman Hamdi Bey’in öncü oldukları sanat eğitim tarihi konularında uygulamalar yapıldığı bilinmelidir.

Bu çağlarda ve 19. yy. sonlarında Anadolu’ya geçen bazı yabancı gezgin kişiler ya da yabancı toplum temsilciliğinde görev yapan bazı bireyler de sonraki çağlarda esas olarak kullandıkları uygulamalar gerçekleştirmişlerdir. Yalnız sanat eğitim tarihi öğretimlerinin akademik seviyede çalışılması 2. Dünya Savaşı esnasında Almanya’dan kaçan ve Türkiye’ye gelmiş İstanbul Üniversitesi’nde görev alan eğitim bireylerinin aslımı oluşturan birer kadro kurulmuştur. 1940 yıllarında ise bu başlama sürecinin üstünden yaklaşık olarak 60 sene geçmiştir. Yazar Seçgin, 60 senenin bir bireyin yaşamında uzun yalnız geniş oluşumları çatısı altına alan durumlar için kısa bir vakit olduğunu belirtmiştir. 19. yy.da üniversitelerde alınan sanat eğitim tarihi araştırmaları, antropoloji, arkeoloji, antik ve klasik sanatlar vb. durumları kapsamaktaydı. Sanat eğitimcileri, sanat eğitim tarihini

tematik, kronolojik, kıyaslamalı ve biçimsel olarak anlatıyorlardı. Bu tarz yaklaşımların yanlış olup olmadığı hala kurumlarda kullanılmakta olduğu görülmektedir. Tarih sırasına göre eğitim, daha çok konular üstündeki durumları içeren pasif bir eğitim uygulama yönteminden ibarettir. Bunun gibi yaklaşımlarda öğrenci tarihleri, isimleri ve ayrıntılar ezberlenir ve sorular sorma şansı ise neredeyse yok denecek kadar azdır (Kırıoğlu ve Stokrocki, 1997, s. 1.28).

“Uygar eğitim yöntemini inceleyecek, araştırarak, uygulanmasını sağlayacak, yeterli bütün bilgiler ve donanımlara ulaşımla metodlarını sorgulayacak ve öğrenecek aktif ve yaratıcı bir öğrenci profili yetiştirme hedeflerin arasındadır. Günümüz gençlerinin kendi kültürüne, sanatına ve tarihine yabancılaşmaksızın uluslararası değerlerin de yerine oturacak olgunluklara erişmesi gereklidir. Bu esnada, eğitim üniversiteleri önemli bir durum taşımaktadır (Akkaya, 2005).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 1996 yılında Eğitim Üniversiteleri eğitimci yetiştirme uygulamalarının düzenlenmeleri çalışmasına başlamış ve Eğitim Üniversitelerinin lisansüstü ve lisans seviyelerde uygulanan uygulamalarda birtakım değişikliklere gidilmiştir. Dünya Bankası-YÖK, Uygulama Öncesi Eğitimci Eğitimi Projelerinin 1998 yılında bitirilmesi sağlanmıştır. Bu projelerde farklı konu kapsamlarında uygulama iyileştirme çalışmaları da oluşturulmuştur. Bu bağlamlarda Uygulama Okulu Programı-Eğitim Fakültesi işbirlikleri oluşturulmuştur. Milli Eğitim Bakanlıklarına bağlı kurumlarda seçilmiş uygulama eğitimcileriyle konferanslar yapılması sağlanmıştır. Bu yeni yapılandırmanın sağlıklı bir biçimde işlenmesi için de YÖK kararlarıyla Eğitim Üniversitelerinde uygulanmış olan programları geliştirmek, değerlendirmek ve değiştirmek gayesiyle "Eğitimci Yetiştirme Millî Komitesi" kuruluşu gerçekleştirilmiştir. Neticeye bakılacak olursa, Eğitimci Yetiştirme Uygulamalarında yer alan içerikler ve dersler tekrar oluşturulmuştur. Bu yenilenme durumuna bakılarak Eğitim Üniversitelerinin bağımsız alanlarını oluşturan İş Eğitimi-Resim Bölümleri ile Müzik Eğitim Bölümleri bir çatı altında toplanmakta olup ve Güzel Sanat Eğitim Bölümleri olarak adlandırılmıştır. Milli Eğitim Politikalarında, sanat eğitimleriyle onları tamamlamakta olan sanat eğitim tarihi konularında esaslı bir temel oluşturulamamıştır (Akkaya, 2005). Yazar Aksel' e (1995, s. 17) göre; “Sanat eğitimi ve sanat, içerisinde var olan toplumsal ve tarihsel şartlardan bağımsız bir durum olarak ele alınmamalıdır. Sanat tarihi eğitimi okulları, içerisinde sanatçının ve sanatın yanında, sanat eleştirmeni, sanat izleyicisi, sanat hamisi, sanat tarihçisi, sanat alıcısı, sanat koleksiyoncusu, sanat müzesi, sanat galerisi, sanat dergileri vb

birçok mekanizma ve unsurları içine alan ve bu durumların karşılıklı karışık beraberliklerini kapsayan zengin ve geniş bir toplumsal mekanizmanın parçalarıdır.

Sanat eğitim tarihi dersleri bir bilim kapsamı olarak ele alındığı zaman sanatı kitlesel eğitimlerden ayrılması gerekmektedir. 60-100 kişi arasında yapılmış olan bir eğitimde ideal olan eğitimleri gerçekleştirmeye çalışmak olası bir durum değildir. Sanat eğitim tarihi dersleri kültür birikimlerinin olması gerektiği bir bilim alanıdır. Örgün eğitimin her kapsamda boşluklarını üniversite eğitimi karşılamaya çalışmaktadır. Sanat eğitim tarihi okunmuş bir çoğunluğa sanat eğitim tarihi dersi ile başlamak gerekir. Bununla birlikte neden sanat eğitim tarihi dersine girdiklerini bilmeyen bir gruba sanat eğitim tarihi dersinin ne olduğuna dair bir eğitimin verilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte bir müzeye ya da galeriye gitmemiş bir öğrenci topluluğunun sanat ilişkilerini geliştirmek ve kurmak gerekmektedir (Ödekan, 2004, s. 22) Sanat eğitim tarihi derslerinin birer bilgi alanı olan konuları nasılsa, en sonunda akademik sistemlerinin içerisindeki konumu da o olacaktır” düşüncelerini ifade eden Tanyeli (2002), “yalnız ders uygulamalarıyla anlayarak, ders uygulamalarının zenginleştirilmesini sağlayarak tarihin ya da sanat tarihinin tüm bilgi konularının problemlerini çözümlenmenin olasılığı bulunmamaktadır” denilerek devamlı değiştirilmesi beklenen ve bir türlü oturmayan ders programları ve çizelgelerinden duyulan sıkıntıları ve bunların bir çözüm olmayacaklarını ifade ederek farklı bir duruma değinmekte ve görüş bildirmektedir.

Sanat Eğitimleri genel olarak, kimliği, yaşı, bölümü, okulu, dalı, programı, alanı, mesleği ve işi ne olursa olsun, her düzeyde, her aşamada, bütün kişilere yönelik olup esasta, dengeli-sağlıklı ve mutlu bir bireyce hayat için yeterli “ortak bir genel sanat eğitimi kültürlerini veya bu duruma ilişkin tutumlar sergilemelerini ve farklılıklar oluşturulmasını amaçlamaktadır (Uçan, 1995, s. 118). Görsel Sanat Eğitimlerinin sanat eğitim tarihi, uygulama, eser eleştirisi ve estetik alanlarını kapsayan bir metotla verilmesi, kişilerin sanat programlarını uygulamasının yanında ona değer vermesini ve onu anlamasını teşvik ettiklerini belirtmek yanlış olmayacaktır. Bu taraftan bakıldığında, bu metotların öğrenci odaklı bir program oldukları da anlaşılacaktır.(Alakuş ve Mercin, 2009). “Ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyet döneminin kuruluşundan beri toplumsal kültürü iyileştirme ve her taraftan uygarlaşmada ulusal eğitim sistemine büyük değer vermekte, sanat ve sanatçıya eğitim sisteminin önemini vurgulamaktaydı, bu amaç ile birlikte toplumumuza davet edilen eğitimci Prof. Frey ve John Dewey’den Türk eğitim sistemlerinin tekrar yapılandırılması amacı ile talep ettiği raporda, her iki eğitmenin de

Resim-iş eğitimi dersinin değerini ve bu hususta yurt dışında okumak amaçlı öğrenci gönderilmesi önerilerinin de dikkate alınarak tekrar yurt dışına Resim-iş eğitimleri sebebiyle öğrenci göndermelerine yardımcı olmuştur. Bir grup döndükten hemen sonra 1932 tarihinde Gazi Eğitim Fakültesi, Resim-iş eğitimi bölümünü oluşturdular. Böyle bir kurum sanat bilgisi eğitimi ile alakalı fikirleri yaşama geçirmekte olan, gereksinim duydukları Resim-iş eğitimi öğretmenleri yetiştirmedeki sorumluluklarını başarı ile yerine getirmiş, Türk resim-iş eğitimi sanatında verimli bir kurum haline gelmiştir” (Çobanlı, 1995, s. 32). Resim-iş eğitimleri lisans uygulamalarında mezun olmuş örgün eğitim uygulamaları ile ayırt etmeksizin özel eğitim sınavlarıyla öğrenci alınması sağlanmaktadır. Resim-İş Eğitimi öğretmeni yetiştirmekte olan köklü birer eğitim kurumu olan ve bu araştırmaların evreni olarak kabul edilen Gazi Üniversitesinde Eğitim Fakültesinde Resim-İş Eğitimleri Bölümlerinde özel eğitim sınavlarını geçerek bu bölüm kapsamında eğitim almaya hak kazanmış bireyler sanat eğitimi tarihi dersleriyle 1. sınıfın 2. yarıyılında verilmesi beklenen “Sanat Eğitim Tarihine Giriş” dersiyle alana başlamışlardır. Oluşturulan bu ders ile ilgili lisansta okuyan bütün öğrencilerin mecburi ders olarak 4 sene boyunca gördükleri sanat eğitim tarihi dersleri bu eğitimin ana kısmını oluşturmaktadır. Zorunlu dersler içerisinde yer alan sanat eğitimi tarihi dersleri 4 yıllık lisans uygulamaları içeriğinde dönemlere dağıtılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli, "... araştırma amacına uygun ve ekonomik olarak verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenebilmesidir" Bu koşulların düzenlenmesinde iki temel yaklaşım vardır. Bunlar tarama ve denemelerdir. Araştırmacı, amacına ve içinde bulunduğu koşullara göre bu temel yaklaşımlardan yararlanmak zorundadır (Karasar, 2014, s.54).

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel çalışma yöntemi doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır.

Tarama araştırmacısı, bireyin veyahut nesnenin bizzat kendisini inceleme alanına alabileceği gibi önceden tutulmuş muhtelif kayıtlara (ses ve görüntü kayıtları, resimler, yazılı belge ve istatistikler.) ya da alandaki kaynaklardan yararlanarak ulaşılan çeşitli türdeki verileri kendi bakış açısıyla bir sistem dahilinde bir araya getirerek yorumlamak zorundadır (Karasar, 2014, s.54).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2006-2018 yılları arasında Türkiye'deki üniversitelerin YÖK veri tabanındaki Ulusal Tez Merkezinde bulunan ve Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2006-2008 yılları arasında Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mesleki Resim-İş Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programında tamamlanan ve YÖK veri tabanındaki Ulusal Tez Merkezinde bulunan tezler oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Yapılan çalışmada veri toplama kaynağı Yükseköğretim Kurulu veri tabanındaki Ulusal Tez Merkezidir. Yalnızca internet üzerinden hizmet veren Ulusal Tez Merkezi tez yazarları tarafından tamamlanan lisansüstü tezleri barındırmakta ve tezlerin erişime açılması, erişime belirli bir süre ile kapatılması gibi yazarların isteğine bağlı olarak sunulmaktadır. Araştırmanın veri toplama sürecinde Ulusal Tez Merkezinde bulunan “Detaylı Arama” kısmına ulaşılarak üniversite kısmına “Gazi Üniversitesi” Enstitü kısmına “Eğitim Bilimleri Enstitüsü” Ana Bilim Dalına “Uygulamalı Sanatlar Eğitimi” Bilim Dalına da “Mesleki Resim-İş Eğitimi” yazılarak bulunan sonuçlar yoluyla veriler toplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmanın analizinde literatür inceleme araştırmalarında sıkça kullanılan bir analiz tekniği olan betimsel içerik analizinden yararlanılmıştır. Burada amaç elde edilen verilerin bir sistem dahilinde düzenlenerek ilişki ve kavramlara varmaktır. Yorumlanan ve özetlenen veriler içerik analizinde derin bir işleme tabi tutulmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Belirli bir alanda tamamlanan tezlerin bir araya getirilmesi, bu yol ile tamamlanan araştırmaların bazı değişkenlere göre tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesinin amaçlanması ise betimsel içerik analizidir. (Çalık & Sözbilir, 2014).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmada tespit edilen bulgular ve yorumlar aşağıda sunulmuştur:

1. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan lisansüstü tezlerin cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

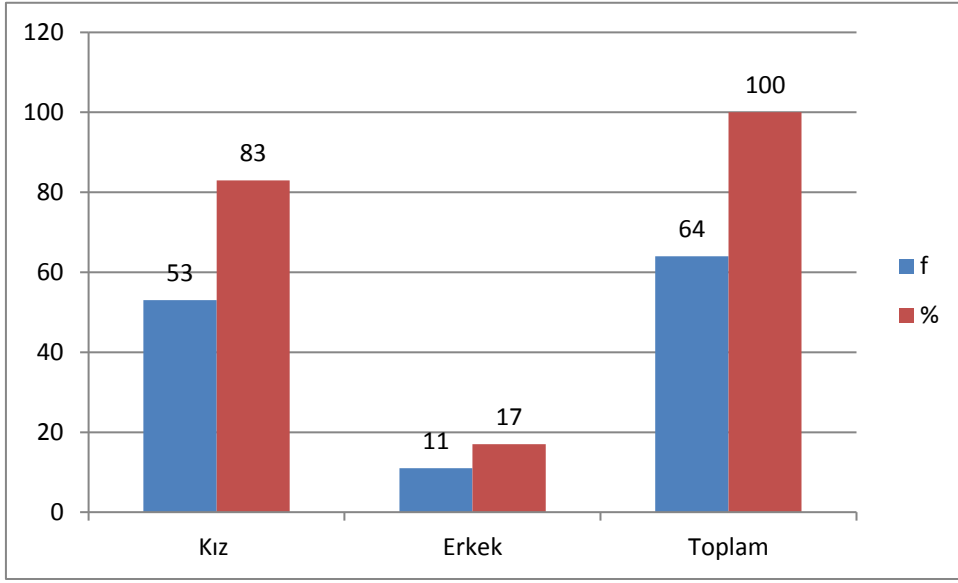
Tablo 1.

Tezlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

<i>Cinsiyet</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Kız	53	83
Erkek	11	17
<i>Toplam</i>	<i>64</i>	<i>100</i>

Gazi Üniversitesi Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında yapılan tezler incelendiğinde toplam 64 tezin tamamlandığı, kız öğrencilerin bu bölümde ağırlıklı olarak tez tamamladığı (53) ve erkek öğrencilerin kız öğrencilerin yaklaşık 1/5'i kadar tez tamamlayabildikleri tespit edilmiştir. (11).

Tamamlanan tezlerin %83'ünün kız öğrenciler %17'sinin ise erkek öğrenciler tarafından tamamlandığı görülmüştür. Aşağıda tamamlanan tezlerin kız ve erkek öğrencilere dağılımı grafikte gösterilmiştir.

Şekil 1. Mesleki Resim-İş Eğitimi Alanında Tamamlanan Cinsiyete Göre Sayı ve Yüzdeler

2. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan tezlerin yıllarının cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

Tablo 2.

Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyet ve Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Kız	Erkek	Yüzde
2006	4	-	6
2007	3	-	5
2008	2	1	5
2009	11	-	17
2010	3	1	6
2011	7	-	11
2012	4	1	8
2013	2	2	6
2014	4	2	9
2015	8	2	15,5
2016	1	2	5
2017	1	-	1,5
2018	3	-	5
Toplam	53	11	100

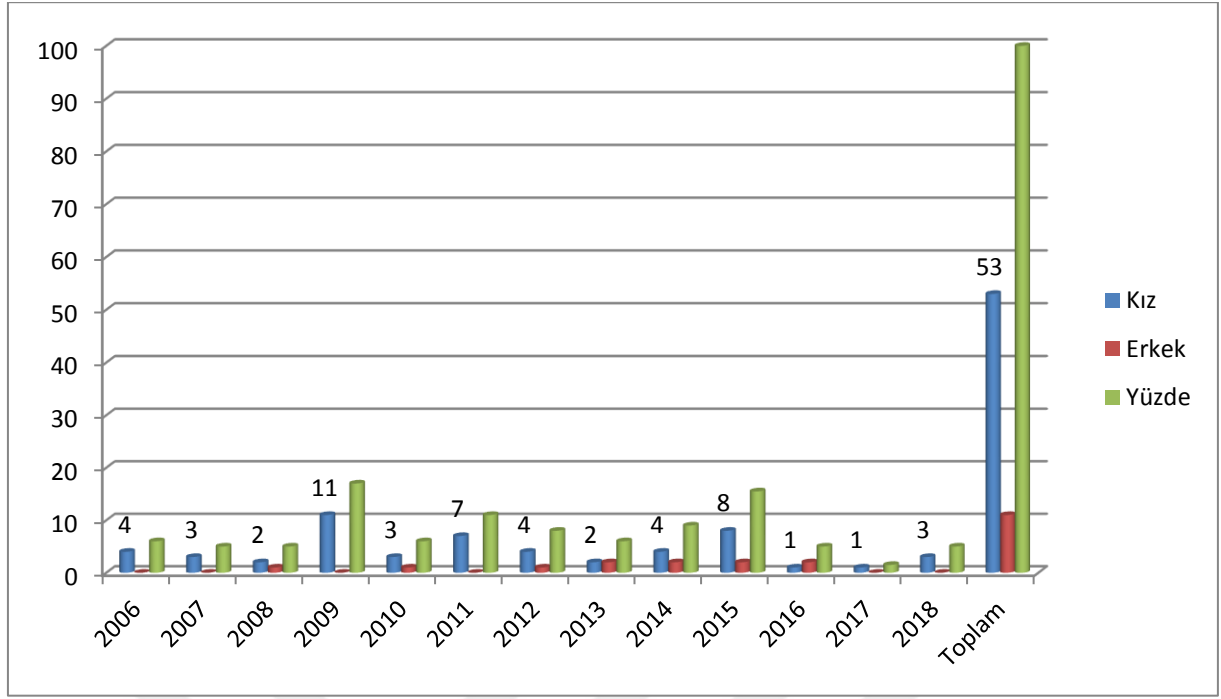
Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin cinsiyete göre yıllara dağılımı incelendiğinde;

- 2006 yılında 4 (%6), 2007 yılında 3 (%5) tezin tamamlandığı görülmektedir. Burada dikkat çeken nokta bu yıllarda erkek öğrencilere ait tamamlanan bir tezin olmamasıdır.
- 2008 yılında kız öğrenciler 2, erkek öğrenciler 1 olmak üzere toplam 3 (%5) tez

tamamlanmıştır.

- 2009 yılı en fazla tezin yazıldığı yıl olmuş 11 (%17) bu yılda erkek öğrencilere ait tamamlanan bir teze rastlanmamıştır.
- 2010 yılında geçen yıla göre yazılan tez sayısında büyük bir düşüş yaşanarak kız öğrencilerde 3, erkek öğrencilerde 1 olmak üzere toplam 4(%6) tez tamamlanmıştır.
- 2011 yılında kız öğrencilerin tamamladığı tez sayısı 7 (%11) olup bu yılda erkek öğrencilere ait bir teze rastlanmamıştır.
- 2012 yılında kız öğrenciler 4, erkek öğrenciler 1 olmak üzere toplam 5 (%8) tez tamamlanmıştır.
- 2013 yılında kız ve erkek öğrencilerin 2 'şer tez tamamladığı(4(%6)) görülmektedir.
- 2014 yılında kız öğrenciler 4, erkek öğrenciler 2 olmak üzere toplam 6 (%9) tez tamamlanmıştır.
- 2015 yılında kız öğrenciler 8, erkek öğrenciler 2 olmak üzere toplam 10 (%15,5) tez tamamlanmıştır.
- 2016 yılında kız öğrenciler 1, erkek öğrenciler 2 olmak üzere toplam 3 (%5) tez tamamlanmıştır. Bu yıl erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla tez tamamladığı ilk ve son yıl olmuştur.
- 2017 yılında tamamlanan tek tez kız öğrenciler tarafından tamamlanmıştır. (%1,5)
- 2018 yılında yalnızca 3 tez tamamlanmış olup tamamı kız öğrencilere aittir. (%5)

Aşağıda tamamlanan tezlerin cinsiyete göre yıllara dağılımının grafiği verilmiştir:

Şekil 2. Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Yıllara Dağılımı

3. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında lisansüstü eğitimini tamamlayan öğrencilerin mezun oldukları üniversitelerin (lisans) cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

Tablo 3.

Mesleki Resim-İş Eğitimi Lisansüstü Mezunlarının Lisans Programlarının Cinsiyete Göre Üniversitelere Dağılımı

Üniversite	Kız	Erkek	Toplam	Yüzde
Gazi Üniversitesi	46	7	53	83
Selçuk Üniversitesi	-	3	3	5
Atatürk Üniversitesi	2	-	2	3
Süleyman Demirel Üniversitesi	-	1	1	1,5
Marmara Üniversitesi	1	-	1	1,5
Anadolu Üniversitesi	1	-	1	1,5
Akdeniz Üniversitesi	1	-	1	1,5
Cumhuriyet Üniversitesi	1	-	1	1,5
Yurtdışı	1	-	1	1,5
Toplam	53	11	64	100

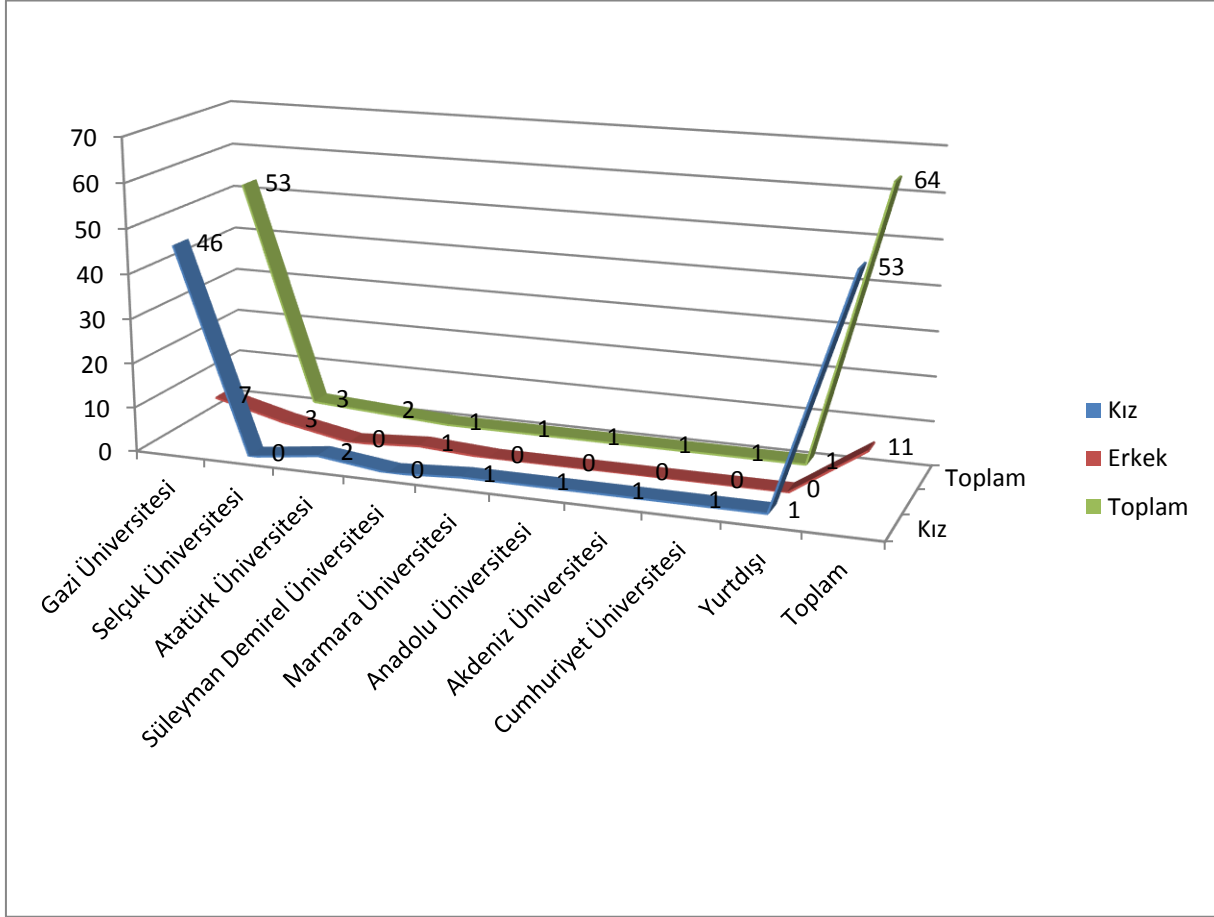

Gazi Üniversitesi Mesleki Resim-İş Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programından Mezun olan öğrencilerin bitirdikleri lisans programına ait üniversiteler incelendiğinde;

- Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programını başarı ile tamamlayan 53 (46 kız, 7 erkek) öğrenci Gazi Üniversitesi lisans programından mezundur. Gazi Üniversitesi 2006-2018 yılları arasında mesleki Resim-İş Eğitimi alanında lisansüstü programlardan mezun olan öğrencilerin %83'ünü kendi lisans programlarından mezun etmiştir.
- Selçuk Üniversitesi Lisans mezunu 3 erkek öğrenci Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programından mezun olmuştur. (%5)
- Atatürk Üniversitesi Lisans mezunu 2 kız öğrenci Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programından mezun olmuştur. (%3)
- Atatürk Üniversitesi Lisans mezunu 2 kız öğrenci Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programından mezun olmuştur. (%3)
- Süleyman Demirel Üniversitesi Lisans mezunu 1 erkek öğrenci Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programından mezun olmuştur. (%1,5)
- Marmara Üniversitesi Lisans mezunu 1 kız öğrenci Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programından mezun olmuştur. (%1,5)
- Anadolu Üniversitesi Lisans mezunu 1 kız öğrenci Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programından mezun olmuştur. (%1,5)
- Akdeniz Üniversitesi Lisans mezunu 1 kız öğrenci Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programından mezun olmuştur. (%1,5)
- Cumhuriyet Üniversitesi Lisans mezunu 1 kız öğrenci Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programından mezun olmuştur. (%1,5)

- Yurtdışı Üniversitelerden Lisans mezunu 1 kız öğrenci Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programından mezun olmuştur. (%1,5)

Aşağıda Mesleki Resim-İş Eğitimi Lisansüstü Mezunlarının Lisans Programlarının Cinsiyete Göre Üniversitelere Dağılımı grafik ile gösterilmiştir:

Şekil 3. Mesleki Resim-İş Eğitimi Lisansüstü Mezunlarının Lisans Programlarının Cinsiyete Göre Üniversitelere Dağılımı

4. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında lisansüstü eğitimini tamamlayan öğrencilerin mezun oldukları lisans programlarının cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.

Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Mezun Oldukları Lisans Programlarına Dağılımı

Program	Kız	Erkek	Toplam	Yüzde
Resim-İş Öğretmenliği	24	8	32	50
Uygulamalı Sanatlar Eğitimi	10	-	10	16
Giyim End. Ve Moda Tasarımı Eğt.	9	2	11	17
Mesleki Resim Öğretmenliği	4	-	4	6
Grafik Eğitimi	2	1	3	5
Tekstil Teknolojisi Eğitimi	1	-	1	1,5
Matbaa Öğretmenliği	1	-	1	1,5
Sınıf Öğretmenliği	1	-	1	1,5
İktisat	1	-	1	1,5
Toplam	53	11	64	100

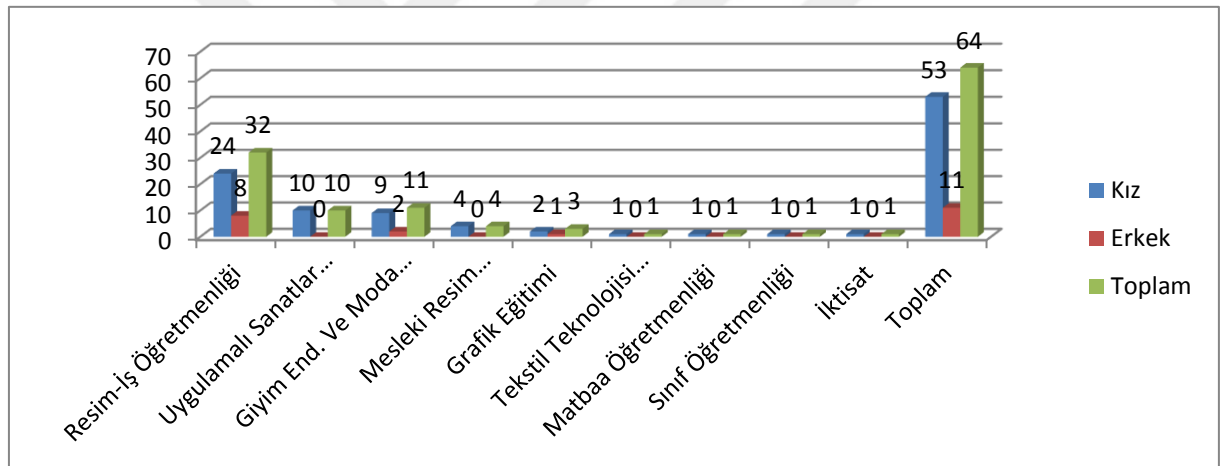
Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Mezun Oldukları Lisans Programlarına Dağılımı incelendiğinde;

- Lisans mezunlarının yarısı 32(%50) (24 kız 8 erkek) Resim-İş Öğretmenliği mezunudur. En fazla lisans mezunu bu programdadır.
- Uygulamalı Sanatlar Eğitimi mezunu 10 kız (%16) bulunmaktadır. Bu bölümde erkek öğrenci yoktur.
- Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Eğitimi mezunu 11 (9 kız, 2 erkek)(%17) öğrenci bulunmaktadır.
- Mesleki Resim Öğretmenliği lisans programı mezunu 4 kız öğrenci bulunmaktadır. (%6). Bu bölümde erkek öğrenci bulunmamaktadır.
- Grafik Eğitimi lisans mezunlarının sayısı 3'tür. (%5). Bunlardan 2'si kız, 1'i erkektir.
- Tekstil Teknolojisi Eğitimi lisans programı mezunu 1 kız öğrenci bulunmaktadır. (%1,5). Bu bölümde erkek öğrenci bulunmamaktadır.

- Matbaa Öğretmenliği lisans programı mezunu 1 kız öğrenci bulunmaktadır. (%1,5). Bu bölümde erkek öğrenci bulunmamaktadır.
- Sınıf Öğretmenliği lisans programı mezunu 1 kız öğrenci bulunmaktadır. (%1,5). Bu bölümde erkek öğrenci bulunmamaktadır.
- İktisat lisans programı mezunu 1 kız öğrenci bulunmaktadır. (%1,5). Bu bölümde erkek öğrenci bulunmamaktadır.

Tablodaki sonuçlara göre mesleki resim iş eğitimi seçip mezun olan öğrenciler genel olarak kendi lisans programlarından mezun olmakla birlikte alan dışından mezun olan (matbaa öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, iktisat gibi) öğrencilere de rastlanmıştır.

Aşağıda Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Mezun Oldukları Lisans Programlarına Dağılımının grafiği verilmiştir.

Şekil 4. Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Mezun Oldukları Lisans Programlarının Dağılımı

5. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında lisansüstü eğitimini tamamlayan öğrencilerin tez konularının cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

Tablo 5.

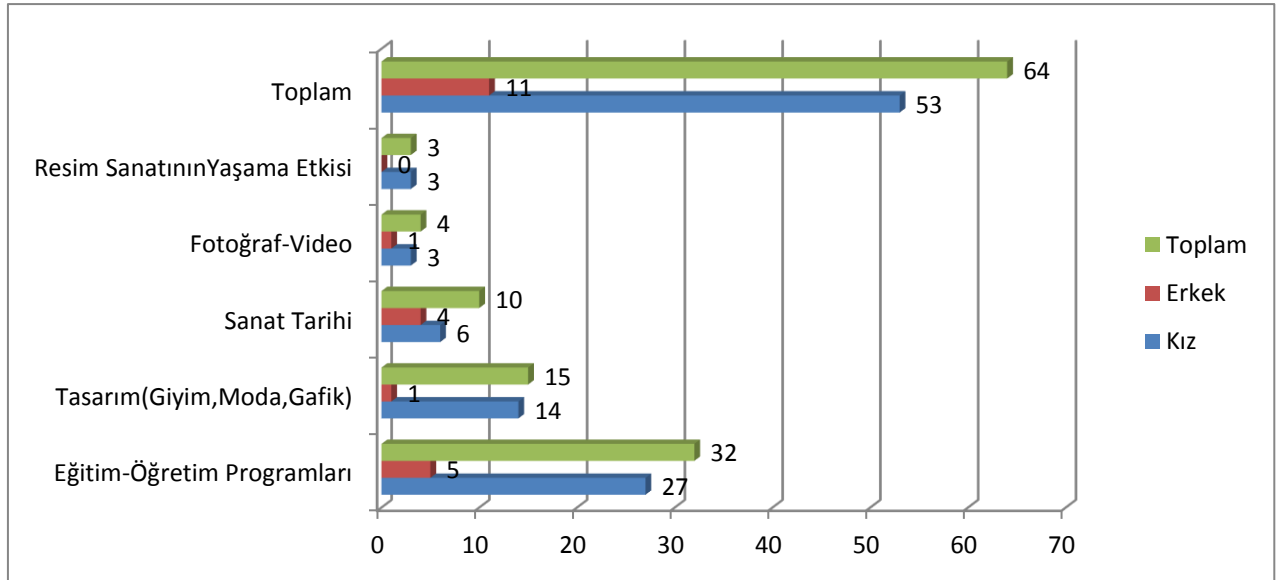
Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Tez Konularının Cinsiyete Dağılımı

Tez Konusu	Kız	Erkek	Toplam
Eğitim-Öğretim Programları	27	5	32
Tasarım(Giyim,Moda,Gafik)	14	1	15
Sanat Tarihi	6	4	10
Fotoğraf-Video	3	1	4
Resim SanatınınYaşama Etkisi	3	-	3
Toplam	53	11	64

Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Tez Konularının Cinsiyete Dağılımı incelendiğinde;

- En fazla tercih edilen tez konusunun “*Eğitim-Öğretim Programları*” alanında olduğu ve bu alanda bilimsel çalışmada bulunan 32 öğrencinin (%50) 27’sinin kız, 5’inin erkek olduğu tespit edilmiştir.
- En fazla tercih edilen diğer tez konusu ise “*Tasarım(Giyim,Moda,Gafik)*” alanındadır. Bu alanda bilimsel araştırmalarda bulunan 15 (%23,5) öğrencinin 14’ü kız, 1’i erkektir.
- En fazla tercih edilen tez konularından biri de “Sanat Tarihi” alanındadır. Bu alanda toplam 10 tez tamamlanmıştır. (%15,5) Bu tezlerin 6’sını kız öğrenciler, 4’ünü erkek öğrenciler tamamlamıştır.
- En az tercih edilen tez konularından biri olan “*Fotoğraf Video*” alanında 4(%6) tez tamamlanmıştır. Bu tez konusuyla mezun olan öğrencilerden 3’ü kız, 1’i erkektir.
- En az tercih edilen tez konusu ise “*Resim Sanatının Yaşama Etkisi*” dir. Bu tez konusunu seçen 3 (%5) kız öğrenci bulunmaktadır. Bu alanda çalışma yapan erkek öğrenciye rastlanmamıştır.

Aşağıda Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Tez Konularının Dağılımının grafiği verilmiştir.

Şekil 5. Mesleki Resim-İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Tez Konularının Dağılımı

6. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında lisansüstü eğitimini tamamlayan öğrencilerin araştırma yöntemlerinin cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

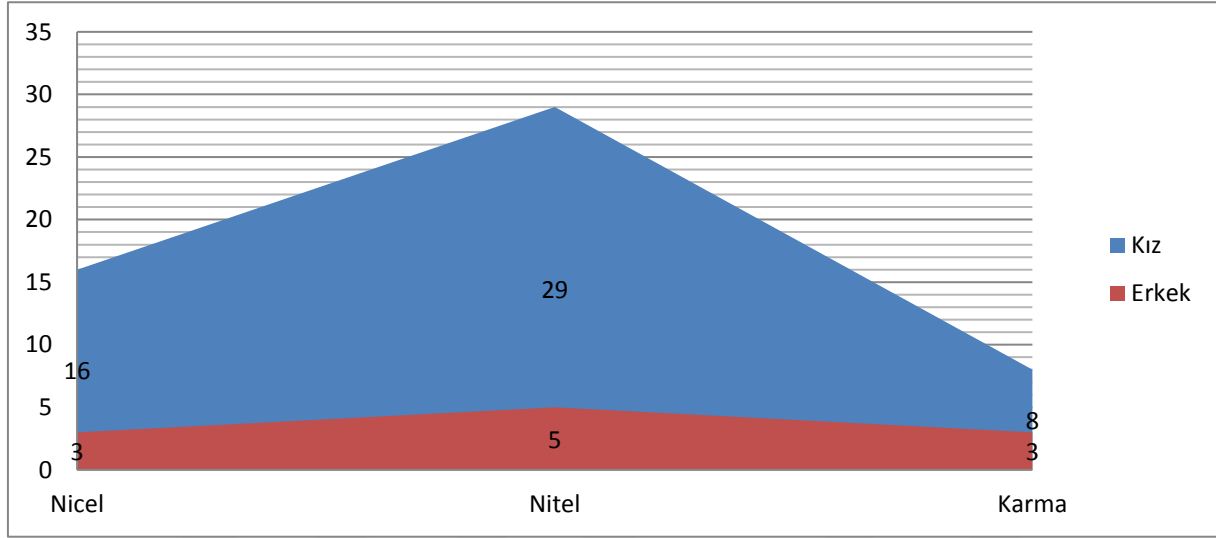
Tablo 6.

Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Kullandığı Araştırma Yöntemleri

Yöntem	Kız	Erkek	Toplam
Nicel	16	3	19
Nitel	29	5	34
Karma	8	3	11
Toplam	53	11	64

Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Kullandığı Araştırma Yöntemleri incelendiğinde en çok kullanılan yöntemin Nitel olduğu 34(%53) (29 kız, 5 erkek), nitel yöntemi en fazla takip eden yöntemin nicel yöntem olduğu 19(%30)(16 kız, 3 erkek), en az tercih edilen yöntemin ise karma yöntem 11 (%17) (8 kız, 3 erkek) olduğu görülmektedir.

Aşağıda Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Kullandığı Araştırma Yöntemlerinin grafiği verilmiştir.

Şekil 6. Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Kullandığı Araştırma Yöntemleri

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitim, ülkelerin geleceklerinin planlı bir şekilde yürütülmesinde, gelecek kuşakların bilgiye önem veren bireylerden oluşmasında, teknolojinin her alanda kullanılmasında ve çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşılmasında kilit bir rol oynamaktadır. Eğitimin de etkili olabilmesi için yapılan bilimsel çalışmaların sağlam temellere oturtulması şarttır. Bunun için de şu anki mevcut durumun tüm yönleriyle ortaya konması değerlendirme ve analizinin en iyi şekilde yapılması, gelecekte karşılaşılması beklenen sorunların çözümünde önemlidir.

Yapılan bu araştırmada Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim İş Eğitimi alanında 2006-2018 yılları arasında tamamlanan lisansüstü tezlertın analizi yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan yüksek lisans tezlerinin cinsiyete göre dağılımı, yıllara göre dağılımı, mezun olunan lisans programlarının üniversitelere göre dağılımı, mezun olunan lisans programlarına göre dağılımı, lisansüstü tez konularına göre dağılımı ve bilimsel araştırma yöntemlerine dağılımı gibi faktörler üzerinden değerlendirmeye alınmıştır.

Yapılan bu araştırmada ortaya konan sonuçlar ileride yapılması planlanan araştırmalar için bir kılavuz niteliğinde olabilir. Ortaya konan bulgular alandaki eksiklerin tespitinde kullanılabilir.

5.1. Sonuçlar

- Tamamlanan tezlerin %83'ünün kız öğrenciler %17'sinin ise erkek öğrenciler tarafından tamamlandığı görülmüştür. Kız öğrencilerin bu alanı daha çok tercih

ettikleri ve bu alandaki mezuniyetleri dikkate alınarak daha fazla katkı sağladıkları söylenebilir.

- 2009 yılı en fazla tezin yazıldığı yıl olmuş 11 (%17) bu yılda erkek öğrencilere ait tamamlanan bir teze rastlanmamıştır.
- 2017 yılı en az tezin yazıldığı yıl olmuştur. 2017 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim İş Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programından yalnızca bir kız öğrenci mezun olmuştur.
- Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programını başarı ile tamamlayan 53 (46 kız, 7 erkek) öğrenci Gazi Üniversitesi lisans programından mezundur. Gazi Üniversitesi 2006-2018 yılları arasında mesleki Resim-İş Eğitimi alanında lisansüstü programlardan mezun olan öğrencilerin %83'ünü kendi lisans programlarından mezun etmiştir.
- Lisans mezunlarının yarısı 32(%50) (24 kız 8 erkek) Resim-İş Öğretmenliği mezunudur. En fazla lisans mezunu bu programdadır.
- Mesleki resim iş eğitimini seçip mezun olan öğrenciler genel olarak kendi lisans programlarından mezun olmakla birlikte alan dışından mezun olan (matbaa öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, iktisat gibi) öğrencilere de rastlanmıştır.
- En fazla tercih edilen tez konusunun “Eğitim-Öğretim Programları” alanında olduğu ve bu alanda bilimsel çalışmada bulunan 32 öğrencinin (%50) 27'sinin kız, 5'inin erkek olduğu tespit edilmiştir.
- En az tercih edilen tez konusu ise “Resim Sanatının Yaşama Etkisi” dir. Bu tez konusunu seçen 3 (%5) kız öğrenci bulunmaktadır. Bu alanda çalışma yapan erkek öğrenciye rastlanmamıştır.
- Mesleki Resim İş Eğitimi Mezunlarının Cinsiyete Göre Kullandığı Araştırma Yöntemleri incelendiğinde en çok kullanılan yöntemin Nitel olduğu 34(%53) (29 kız, 5 erkek), nitel yöntemi en fazla takip eden yöntemin nicel yöntem olduğu 19(%30)(16 kız, 3 erkek), en az tercih edilen yöntemin ise karma yöntem 11 (%17) (8 kız, 3 erkek) olduğu görülmektedir.

5.2. Öneriler

- Tez konuları incelendiğinde çeşitliliğin çok fazla olmadığı görülmektedir. Farklı araştırma konuları ile literatüre zenginlik kazandırılabilir.
- İncelenen 13 yılda (2006-2018) mezun sayısının oldukça az olduğu (ortalama yılda 5 kişi) olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun nedenlerinin araştırılması gerekmektedir.
- Araştırmalarda genel olarak nitel yöntemlerin ön planda olduğu görülmektedir. Bunu nicel yöntemler takip etmekte fakat nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntemlerden pek yararlanılmadığı görülmüştür. Bu alanda yazılan tezlerde karma yöntemlerden faydalanılabilir.
- Mezun sayısının artırılması için daha fazla lisansüstü öğrenci alımı yapılmalıdır.
- Farklı lisans programlarından mezun olan öğrencilerin Mesleki Resim İş Eğitimi alanında lisansüstü eğitim alması için bölüm kıstasları kaldırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, T. (2005). 21. Yüzyılda Sanat Eğitimi. *Sanat ve Plastik Sanatlar Eğitimi Dergisi*.5-15(3)
- Alakuş, A. O. & Mercin, L. (2009). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar eğitimi*. Ankara: Pegem.
- Altınkaş, C.(2008). Sanat ve Oyun, *Elektronik Dergi*. 8,3-11
- Altun, A. (2004). Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi Sempozyumu Kapanış Konuşması. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. İstanbul: Sanat Tarihi Derneği
- Arel, A. (2004). Türkiye'nin Sanat Tarihi: Kuramını Arayan Bir İnceleme Alanı. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. İstanbul: Sanat Tarihi Derneği.
- Artut, K. (2001). *Sanat eğitimi*. Ankara: Anı.
- Aslan, C. (2010). Türkçe Eğitimi Programlarında Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Özyeterliklerine İlişkin Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 87-115.
- Aslanapa, O. (1995). *Sanat tarihi derslerinin ilkokullardan başlanarak okutulmasının önemi ve gerekliliği*. İstanbul: Sanatsal Mozaik.
- Atasoy, N. (2004). Sanat Tarihçisi Kimliğinden Hareketle. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. İstanbul: Sanat Tarihi Derneği.
- Atıl, E. (1998). *Osmanlı Sanatı ve Mimarisi. Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi

- Avcı, S. (2000). *3-12 yaş arası çocukların sanat eğitimi üzerine görüş ve öneriler*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Ayaz M.F. & Söylemez, M. (2015). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının Türkiye'deki öğrencilerin fen derslerindeki akademik başarılarına etkisi: bir meta-analiz çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 178(40), 255-283.
- Aydın, B. (2003). Bilgi toplumu oluşumunda bireylerin yetiştirilmesi ve matematik öğretimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 183-190
- Aygenç, E, (Tarihsiz). Görsel Bildirişim Sistemlerinin Turizm Alanındaki Gerekliği, *Sanat Yazıları*, 3 9-13
- Aytaç, Ç. (1981). *Sanat ve uygarlık*. Ankara: Dizgi.
- Ayvazoğlu, B. (1989). Türkiye'de sanat tarihi ve estetikle ilgili ilk çalışmalar. *Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*. 5, 15-19
- Bal, M. (1993). *Orta dereceli okullarda sanat eğitimi (1924-1993)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Batur, A. vd. (2002).: Türkiye'de Sanat Tarihi Eğitimi ve Sorunları, *Sanat Dünyamız*. 84. 69-88.
- Baynes, K.(2008). Toplumda sanat, İstanbul: YKY.
- Benligiray, S. (2009). Türkiye'de İnsan Kaynakları Yönetimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezler ve Bu Tezlerde İncelenen Temaların Analizi: 1983- 2008 Dönemi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(1), 167-198.
- Binyazar, A.(2003). Sanatla Donatılan Çevre, Sanat ve Çevre, 7. Ulusal Sanat Sempozyumu, Ankara, 2003, ss. 34-39
- Boerescu, Z. B. (2006). Toplum şeffaflık ve sanat, *Sanat Yazıları*, 5-109-129.
- Boydaş, N. (1996). Sanat Kültürü Yansıtır. *Milli Eğitim*. 8, 5- 8.
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(4), 177-187.
- Buyurgan, S. (2001). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Dersal.

- Cezar (1998). *17. Yüzyıl Osmanlı Kaynaklarında Sanat Tarihi ile İlgili Noktalar*. 17. Yüzyıl Osmanlı Kültür ve Sanatı (19-20 Mart 1998 Sempozyum Bildirileri). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği 4, 41-54.
- Cezar (1983). Güzel Sanatlar Eğitiminde 100.yıl, Güzel Sanatlar Akademisi'nden 100.Yılda Mimar Sinan Üniversitesi'ne. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi.
- Cezar (1992). *Türkiye'de İlk Resim Sergisi*. 1. Osman Hamdi Bey Kongresi Bildiriler (2-5 Ekim 1990). İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları.Sayfa, 43-58.
- Cezar (1995). Sanatta batıya açılış ve Osman Hamdi. İstanbul: Aksoy.
- Cömert, M. (2002). *Yaparak Yaşayarak Öğrenme*. Sanat Eğitimi Sempozyumu. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik Analizinin Parametreleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(174), 33-38.
- Çetin, T. (2002). Sanat Eğitiminin Gerekliliği Üstüne. Sanat Eğitimi Sempozyumu. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası.
- Çobanlı, Z. (1995, 15-17 Mayıs). *Sanat Eğitiminin Gelişimi ve Bu Gelişimi ve Bu Gelişim İçinde Eskişehir Anadolu Üniversitesi G.S.F Örneği*. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sempozyumu, Eskişehir.
- Demir, G.(2009). *Plastik sanatlar üzerine*.Ankara: Ütopya.
- Demirkalp, M.(2003). Çevre ve Sanat, 7. Ulusal Sanat Sempozyumu, , ss. 40-49, Ankara, ,
- Diez, Ernst. (1947). *Josef Strzygowski*. Felsefe Arşivi. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü 5, (2) 1.
- Edman, İ. (1977). *Sanat ve insan*. İstanbul: Milli Eğitim
- Edman, İ. (1966).Sanat ve İnsan Estetiğe Giriş, İstanbul: Milli Eğitim.
- Edman, I. (1998). *Sanat ve insan*, İstanbul: MEB.
- Erdem, A. R. (2004). Türkiye'de Yükseköğretim ve Değişimi. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*. 2, 5-10.
- Erden, M.(1999). Eğitim bilimine giriş. İstanbul: MEB

- Ergün, M. (2001). *Batılılaşma Dönemi Osmanlı Eğitim Sisteminin Gelişimine Mukayeseli Bir Bakış*. Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim, Milletlerarası Kongresi Tebliğleri (12-15 Nisan 1999). İstanbul: IRCICA, 89-102.
- Erinç, S. (1998). Resmin eleştirisi üzerine. İstanbul: Hil.
- Erkul, V.(1996), *Sanat ve insan*. İstanbul: Timaş
- Eyice, S. (2003) A. Sanat Tarihi Eğitimi. *Sanat ve Plastik Sanatlar Eğitimi Dergisi*. 1- 42-55
- Fischer, E.(1979), *Sanatın gerekliliği*. İstanbul: E
- Gençaydın, Z. (1990). *Sanat eğitiminin düşünsel temelleri*. Ankara: Şafak.
- Gençaydın, Z. (2003). Sanat ve Çevre, Sanat ve Çevre, 7. Ulusal Sanat Sempozyumu, X,
- Gombrich, E.H. (1986). *Sanatın öyküsü*. İstanbul: Remzi.
- Gökaydın, N. (1998). *Eğitimde tasarım ve görsel algı*. İstanbul: MEB.
- Gülensoy, T. (1995). Türkiye’de Sanat Tarihçiliği ve Sanat Tarihi İle İlgili İki Kitap, Türk-İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri ve Rize. Kayseri.
- Gür, Z. (2004). Orta Öğretimde Sanat Tarihi Eğitimi. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.
- Güvemli, Z. (1968). *Başlangıcından bugüne Türk ve dünya sanatı tarihi*. İstanbul: Varlık.
- İlhan, T. (2003). Yaratıcı Sanat Eğitimi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*.
- İnan, R. (1981). *Cumhuriyet’in İlk On Yılında Eğitimimizin Durumu ve Belirgin Özellikleri*. Atatürk ve Eğitim (Türk Eğitim Derneği V. Eğitim Toplantısı). Şafak Matbaası.
- İnankur, Z. (2002). *Afife Batur ve Diğerleri: Türkiye’de Sanat Tarihi Eğitimi ve Sorunları, Sanat Dünyamız*. İstanbul. (Sayı.84). 69-88.
- İnankur, Z. (2002). (2004). Sanat Tarihi Eğitiminin Sorunları. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği.
- Kandinsky.(1981) *Sanatta manevilik üzerine*,. İzmir: Klişe.

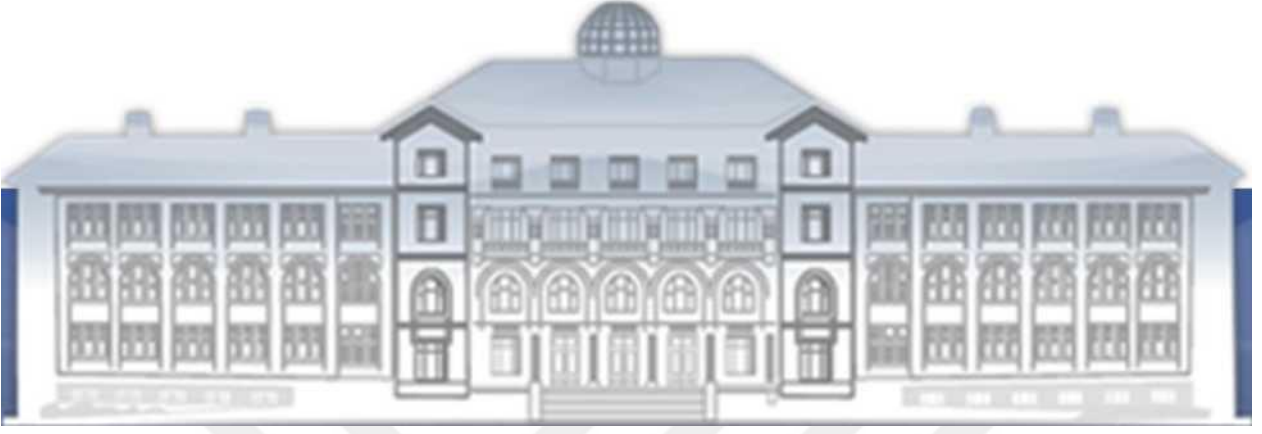
- Karababa, B.(1993). *Türkiye’de çocuk resimleri yarışmaları ve yarışmaların çocuğun sanat gelişimine ve eğitimine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Karaman, S. & Bakırcı, F. (2010). Türkiye'de lisansüstü eğitim: sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 94-114.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara. Nobel.
- Kazancıgil, A. (1993). *Mehmet Vahid (1873-1931) İlk sanat tarihi muallimi ve müderrisi. sanat çevresi*. İstanbul: Kurşit
- Kehnemuyi, Z. (1995). *Çocuğun Görsel Sanatlar Eğitimi*. İstanbul: Yapı Kredi
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta Eğitim Görmek, Öğrenmek, Yaratmak*. Ankara: Pegem
- Kırıçoğlu, O. T. & Strokrocki, M. (1997) *Ortaöğretim Sanat Öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası, MEGP.
- Kırıçoğlu, O. T. (1991). *Sanatta eğitim*. Ankara: Demircioğlu.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1949). *Tebliğler Dergisi*. Cilt 12, Eylül, 1949, Sayı 557. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1961). *Güzel Sanatlar Komitesi Raporu*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1989). *12. Milli Eğitim Şurası (18-22 Temmuz 1988)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *4. Milli Eğitim Şurası (23-31 Ağustos 1949)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *7. Milli Eğitim Şurası (5-15 Şubat 1962)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *9. Milli Eğitim Şurası (24 Haziran-4 Temmuz 1974)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *10. Milli Eğitim Şurası (23-26 Haziran 1981)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *Sanat Tarihi Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

- MengüŖođlu, T. (1997). *Felsefeye giriŖ*. İstanbul: Remzi.
- Mülayim, S. (1983). *Sanat tarihi metodu*. Ankara: Erenler.
- Mülayim, S. (1994). *Sanat tarihi metodu*. İstanbul: Bilim Teknik.
- Ödekan, A. (2004). Sanat Tarihi Eğitiminin Sorgulanması. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.
- Ödekan, A. (2005). Sanat Tarihinde Süreklilik / Süreksizlik Sorunu. *Afife Batur'a Armağan: Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları..* İstanbul: Literatür
- Özbek, Y.(1996). *Okumak anlamak yorumlamak*, İstanbul: Gündoğan.
- Özel, A. (2002). *Sanat Eğitiminde Yeni Fırsatlar Ve Eski Dirençler*. Sanat Eğitimi Sempozyumu. Ankara: Gazi Üniversitesi İletiŖim Fakültesi Matbaası.
- Özsezgin, K. (1975). Sanat Tarihi Öğretiminin Yirmi Yılı. *Milliyet Sanat Dergisi*. İstanbul. (Sayı 134). 17.
- Özsoy, V. (1998). *YetmişbeŖinci Yılda Sanat Eğitimi Ve Öğretimi (Resim İş Eğitimi)*. Milli Eğitim. (139), 58-65.
- Renda, G. (2002). *Afife Batur ve Diğerleri: Türkiye'de Sanat Tarihi Eğitimi ve Sorunları*, Sanat Dünyamız. İstanbul. (Sayı.84). 69-88.
- Renda, G. (1977). Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı (1700- 1850), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, Hacettepe Üniversitesi.
- Renda, G. (2001). *Cumhuriyet Döneminde Sanat Tarihi Bilimi*, Atatürk'ün Ölümünün 62. Yılında Cumhuriyet Türkiye'sinde Bilimsel GeliŖmeler Sempozyumu (8-10 Kasım 2000). Ankara: Hacettepe Üniversitesi. 107-115.
- Reyes, A. D., & Kazdin, A. (2008). When The Evidence Says, "Yes, No, And Maybe So" Attending To And Interpreting Inconsistent Findings Among Evidence-Based Interventions. *Current Directions in Psychological Science*, 47-51.
- San, İ. (1985). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Schiller,(1965). İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Bir Dizi Mektup, İstanbul: MEB

- Seçgin, N. (2004). Sanat Tarihi Eğitiminde Terminoloji Sorunları. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. İstanbul: Sanat Tarihi Derneği.
- Sözen, M.(1972). Anadolu Medreseleri: Selçuklu ve Beylikler Devri. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları
- Sözen, M.(1985). *Türkiye’de Sanat Tarihi ve İpşiroğlu*. Sanat Olayı. Sayı 35, İstanbul: Hürriyet Ofset, Sayfa 22.
- Sözen, M. &Tanyeli, U. (1996). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Remzi.
- Tanyeli, U. (2002). Türkiye’de Sanat Tarihi Eğitimi ve Sorunları. Afife Batur ve Diğerleri. *Sanat Dünyamız*.(84). 69-88.
- TCMV (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği). (1991). 2. *Maarif Şurası (15-21 Şubat 1943)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Telli, H. (1990). *Türkiye’de Resim-İş Öğretmenine Genel Bir Bakış*. Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi Ve Sorunları. TED Bilim Dizisi. Ankara: Şafak.
- Tepecik, A. (2003). *Sanat Eğitimi Ve Görsel Çevre*. 7. Ulusal Sanat Sempozyumu “Sanat Ve Çevre”. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.
- Timuçin, A.(1998). Felsefe sözlüğü, İstanbul: İnsancıl.
- Tok, G. (1997). *Sanat Tarihinden Tarihe, Bizans’tan Osmanlı’ya, Bilimden Kültüre Semavi Eyice*. Bilim ve Teknik. Ankara: Mat Basım Yayın A.Ş, 353, 82-89.
- Tolstoy,(2004). Sanat Nedir İstanbul: Karınca.
- Tuzcu, G. (2003). Lisansüstü Öğretim İçin Yurtdışına Öğrenci Göndermenin Planlanması. *Milli Eğitim Dergisi*(160).
- Uçan, A. (1995, 15-17 Mayıs). *Türkiye’de Güzel Sanatlar fakültelerinin yeniden yapılanması ve Eğitim Programlarının yeniden düzenlenmesi*. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sempozyumunda sunuldu, Eskişehir.
- Ünver, E. (2010). *Sanat ve Eğitimi Üzerine*. Ankara: Koza.
- Yetkin, S. K. (1962). Estetik Doktrinler. Ankara: Bilgi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

GAZİ GELECEKTİR...